

Nr 356.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående överflyttande av underofficerskorpraler i 1:a lönegraden vid flottan och kustartilleriet till en ny lägre underofficersgrad m. m.; given Stockholms slott den 19 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t, under förutsättning att vad nu finnes stadgat om rätt till fortfarande anställning för visst manskap vid marinen upphäves i fråga om det manskap, som efter ingången av år 1919 vinner anställning vid marinen, härigenom — med ändring av de i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag under femte huvudtiteln samt i propositionen nr 341 till samma års riksdag framställda förslag, såvitt de beröras av här nedan under a) och b) gjorda framställningar — föreslå riksdagen att

a) godkänna de i statsrådsprotokollet förordade staterna för år 1919 för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår, å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan samt för kustartilleriets personal;

b) i riksstaten för år 1919 öka ej mindre förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 6,341,969 kronor, med 558,145 kronor till 6,900,114 kronor, än även förslagsanslaget till avlöning åt kustartilleriets personal, nu 1,616,726 kronor, med 160,418 kronor till 1,777,144 kronor;

c) förklara, att underofficer av 3. graden vid kustartilleriet må erhålla pension till lika belopp som underofficer av 3. graden vid flottan;

d) medgiva,

att till en var av i statsrådsprotokollet omförmält, överårigt manskap, som avskedas med eller efter 1918 års utgång eller ock efter ingiven ansökning om avsked vid eller efter nämnda tidpunkt entledigas, må från tiden för avskedet av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå tilläggs pension med sådant belopp, att den honom enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap

den 31 oktober 1879 samt kungörelsen den 13 augusti 1909 tillkommande pension tillsammans med tilläggspensionen uppgår till vad som med tillämpning av i statsrådsprotokollet angivna, i propositionen nr 268 till 1917 års riksdag föreslagna pensioneringsgrunder skulle hava tillkommit honom i pension;

att tilläggspension enligt enahanda grunder må från nämnda anslag utgå till övrigt manskap vid marinen, som vunnit eller före utgången av år 1918 kan komma att vinna anställning vid marinen och som är eller kommer att bliva berättigat till fortfarande anställning enligt vad för närvarande är stadgat, allt efter som detta manskap, efter att hava tjänat staten under minst 20 år, uppnår en levnadsålder av 50 år; samt

e) för bestridande av de kostnader, som föranledas av de under d) här ovan framställda förslag, höja det å ordinarie stat under riksstatsens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 251,300 kronor, med 18,700 kronor till 270,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 19 april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: SCHOTTE,
          PETRÉN,
          NILSON,
          LÖFGREN,
          friherre PALMSTIERNA,
          RYDÉN,
          UNDÉN,
          THORSSON.

Föredragande departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter följande.

Till det statsrådsprotokoll över sjöförvarsärenden, som finnes vidfogat statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, har jag under punkt 5 anfört, hurusom däri omförmälda rekapitulationspremier för marinens vidkommande ej avsåges att utgå till underofficerskorpraler, ehuru dylika premier vid armén utginge till allt manskap, som toge förnyad anställning, och således även till samtliga furirer. Orsaken härtill vore att finna däri, att underofficerskorpralerna intoge en annan ställning inom marinens organisation än furirerna vid armén. »Vid flottan», anförde jag vidare till förenämnda statsrådsprotokoll, »äro samtliga och vid kustartilleriet större delen av underofficerskorpralerna berättigade till fortsatt anställning vid sjömanskåren, resp. kustartilleriets truppförband och kunna därför icke sägas vara anställda på viss tid. Någon förlängd eller förnyad anställning kan därför icke sägas förekomma för denna personalkategori. Ombord å fartyg göra underofficerskorpralerna samma

tjänst som underofficerarna. I fråga om såväl levnads- som tjänstålder äro de i allmänhet betydligt äldre än furirerna. Så gott som samtliga underofficerskorpraler torde hava valt militäryrket såsom levnadsbana och de flesta befordras till underofficerare. Med hänsyn till nu nämnda förhållanden torde åtgärder av annat slag i lönereglerande syfte än utbetalande av ifrågavarande premier vara erforderliga för att hålla underofficerskorpralsgraden fulltalig. Sedan en i förevarande avseende igångsatt utredning blivit slutförd, är det min avsikt att underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.»

Den utredning, som härvid åsyftats och vilken omfattat ej blott underofficerskorpralernas avlöningsvillkor, utan jämväl deras pensionsförmåner och tjänstgöringsförhållanden, har numera fortskridit så långt, att förslag om förbättrad ställning för denna för tjänstens behöriga gång så viktiga personalgrupp kan avgivas.

Frågan om förbättrad ställning för underofficerskorpralerna i allmänhet sammanhänger till en del med den fråga om pensionering av marinens stammanskap, som upptogs i propositionen nr 268 till 1917 års riksdag och som huvudsakligen avsåg äldre i vissa mindre krävande befattningar å stationer och varv eller vid förråd i tjänst kvarstående, till underofficerare ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler, vilka — såsom icke delägare i flottans pensionskassa — ej kunna vid avsked komma i åtnjutande av andra pensionsbelopp än dem, vilka godkänts av riksdagen 1876 och faststälts genom reglemente den 31 oktober 1879 angående pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med tillägg enligt kungörelsen den 13 augusti 1909. Förslagen i nämnda proposition vunno riksdagens bifall endast i vad angick begravningshjälp samt utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerat f. d. stammanskap. Sedermera har emellertid ytterligare utredning i ämnet blivit verkställd, och torde framställning i detta ärende lämpligen böra avgivas i samband med förslag i underofficerskorpralsfrågan.

Jag anhåller nu att få föredraga dessa båda ärenden inför Kungl. Maj:t och skall jag då till en början lämna en kortfattad återblick över underofficerskorpralsinstitutionens uppkomst och utveckling intill närvarande tid. Därefter följer en redogörelse för marinens nuvarande organisation, i vad angår underofficerskorpralerna, ävensom för de uttalanden och förslag, som tidigare blivit avgivna beträffande underofficerskorpralerna. I samband därmed lämnas en redogörelse för tidigare uttalanden och förslag beträffande den ovan omnämnda frågan om pensionering av visst äldre till underofficerare ej befordrat manskap vid

marinen. Vidare anhåller jag få redogöra för frågans utveckling efter 1917 års riksdag samt framlägga det förslag till underofficerskorpralers i 1:a lönegraden överflyttande till en ny underofficersgrad i marinen — underofficerare av 3:e graden — som jag anser böra föreläggas riksdagen. Därest detta mitt förslag vinner bifall, erhåller därigenom frågan om pensionering av äldre personal, som, utan att kunna befordras till högre underofficersgrad, likväl anses böra till viss ålder kvarstå i tjänst, sin lösning för framtiden. Till sist skall jag framlägga förslag beträffande pensionering av den nu i tjänst kvarstående äldre personal, som närmast åsyftades i förut nämnda proposition nr 268 till 1917 års riksdag.

I. Kort historisk återblick beträffande underofficerskorpralsinstitutionen.

För att dana skickligt underbefäl och vid mobilisering äga tillgång till erforderligt antal underofficerare bildades år 1824 på grundval av en alltsedan 1685 befintlig s. k. kofferdikarkår en ny fast organiserad kår, benämnd matroskåren, vilken till en början rekryterades så gott som uteslutande från skeppsgossekåren.

Matroskåren
år 1824.

Matroskåren avsågs i sin ursprungliga form att utgöra rekryteringskälla för underofficerskåren, men ombildades år 1853 till att bliva jämväl en flottans stamtrupp för danande av förhandsmän. Den innefattade att börja med två tjänstbarhetsklasser: matros och jungmän. Stationsbefälhavare ägde rätt att konstituera lämpliga matros till underofficerare, ehuru de ej avlagt samtliga för befordran föreskrivna examina. Konstitueringen blev snart regel, och det stadgades, att en matros skulle hava två års konstituering för att kunna befordras till underofficer. Emellertid gav en dylik konstituering en mycket osäker ställning, och en matros, som blivit konstituerad till underofficer, kunde när som helst, då hans tjänstgöring som sådan ej längre påkallades, åter nedflyttas till matros.

Nu nämnda förhållande ledde till införandet av beställningen underofficerskorpral år 1841, och övertogo nu underofficerskorpralerna den tjänstgöring, som förut blivit utförd av de konstituerade underofficerarna. Samma år reglerades underofficersstaterna och fastställdes tjänstegraderna för underofficerarna till tre, nämligen:

Underofficers-
kåren och
beställningen
underofficers-
korpral år
1841.

Kungl. flaggskeppare (styrman, konstapel),	
Överskeppare	(» »),
Underskeppare	(» »).

För att kunna erhålla fullmakt i lägsta underofficersgraden fordrades att med skicklighet hava undergått den lägre underofficersexamen, att minst två år hava tjänstgjort som matros, jungman eller kanonier samt att under lika lång tid hava varit konstituerad till underofficer och vid alla tillfällen hava visat ett gott uppförande. För befordran till nästa underofficersgrad fordrades att hava undergått högre underofficersexamen. Den högsta underofficersgraden kunde endast tilldelas dem, som undergått sjöofficersexamen, eller eljest dem av andra underofficersgraden, som »med fullkomlig praktisk skicklighet förenade vårdat uppträdande».

Dessa underofficerare avsågos i första hand för den rent militära skeppstjänsten, men behovet av teknisk underofficerspersonal började snart göra sig gällande, vilket föranledde uppkomsten av en maskiniststat och en hantverksstat åren 1844—45.

Då brist på underofficerskorpraler uppstod, erhöll stationsbefälhavare år 1845 rätt att utnämna extra underofficerskorpral och år 1846 rätt att utnämna ordinarie. Extra underofficerskorpral räknades till matroskåren, ordinarie till underofficerskåren.

Första klass-
matros 1852.

Denna dubbelställning för underofficerskorpralerna bortföll år 1852, då det bestämdes, att samtliga underofficerskorpraler skulle tillhöra matroskåren, och för att angiva detta ändrades deras benämning till »förstaklass-matros», vilka indelades i två lönegrader, av vilka den högsta lönegradens matros avsågos till underofficerstjänst.

Dessa klasser benämndes då:

första-klass-matros med högre lön (benämndes också underofficerskorpral),

» » » » lägre » ,

matros och
jungmän.

Flottan och
skärgårds-
artilleriet
1866.
Sammanslag-
ning 1873.

Då Kungl. Maj:ts flotta delades år 1866 i flottan och skärgårdsartilleriet, hänfördes underofficerskåren vid Karlskrona station till flottan och vid Stockholms station till skärgårdsartilleriet. Redan år 1873 sammanslogos åter flottan och skärgårdsartilleriet till Kungl. flottan, och i samband därmed infördes, vad underofficerarna beträffar, en fjärde stat, benämnd ekonomistaten.

Underofficers-
kåren enligt
1875 års
reglemente.

Enligt 1875 års reglemente bestod flottans underofficerskår av flaggunderofficerare, 2. gradens underofficerare och 3. gradens underofficerare. Maskiniststaten och hantverksstaten, vilka fortfarande voro

skilda från underofficerskåren, upptogo endast två graders underofficerare, nämligen underofficerare av 1. graden och underofficerare av 2. graden. För att kunna utnämnas till underofficer fordrades att hava undergått föreskriven underofficersexamen och att hava tjänstgjort viss tid som underofficerskorpral.

I statsverkspropositionen till 1874 års riksdag anfördes emellertid bland annat, att den tjänst, vartill 3. gradens underofficerare hittills i allmänhet auvänts, med fördel borde kunna omhänderhavas av underofficerskorpraler, varför 3. gradens underofficerare syntes kunna indragas. De återstående underofficerarna föreslogos bära utgöras till $\frac{1}{3}$ av flaggunderofficerare och till $\frac{2}{3}$ av underofficerare av 2. graden. Enahanda förslag upprepades i proposition till 1876 års riksdag, som biföll densamma, varefter 3. gradens underofficerare indrogos genom kungl. brev den 24 november 1876 och uteslötos ur 1877 års stater.

Indragning av
3. gradens
underofficerare
1876.

Vid antagandet av nyssnämnda 1875 års reglemente för flottan benämndes åter 1. klass matroser med högre lön underofficerskorpraler, samtidigt som för de övriga tjänstbarhetsklasserna benämningarna 1., 2. och 3. klass sjömän infördes. Genom samma reglemente föreskrevs vidare, att matroskåren jämte båtsmännen och de nyinrättade eldar- och hantverkskompanierna skulle hänföras till sjömanskåren. Detta reglemente ställde icke underofficerskorpralerna såsom en särskild klass, utan ansågos de tillhöra 1. klassens sjömän, vilka delades i underofficerskorpraler, ombord avsedda till underbefälstjänst, och korpraler, ombord avsedda till förhandssysslor.

Underofficerskorpralerna
i 1875 och
1894 års
reglementen.

I 1894 års reglemente uppfördes underofficerskorpralerna åter i en särskild tjänstbarbetsklass.

Jag anhåller att härefter få övergå till att lämna en översikt av marinens nuvarande organisation, särskilt för flottan och särskilt för kustartilleriet, i vad berör frågan om underofficerskorpralerna.

II. Översikt av flottans nuvarande organisation, i vad berör frågan om underofficerskorpralerna.

Underofficerskåren vid flottan utgöres av flaggunderofficerare och underofficerare av 2. graden samt indelas i avdelningar och yrkesgrenar på sätt framgår av omstående tabell. Sjömanskåren utgöres av under-

Underofficerskåren och
sjömanskåren.

officerskorpraler, korpraler och meniga, vilka sistnämnda med avseende å tjänstarbeten indelas i 1. kl. sjömän, 2. kl. sjömän och 3. kl. sjömän. Sjömanskårens löner äro fördelade i fyra lönegrader. Av denna tabell framgår, på vad sätt sjömanskårens yrkesgrenar rekrytera motsvarande yrkesgrenar inom underofficerskåren.

Tabell, utvisande underofficers- och sjömanskårernas indelning i avdelningar och yrkesgrenar.

Avdelningar	Underofficerskåren:			Sjömanskåren:		Anmärkningar
	Yrkesgrenar	Tjänstegrader		Yrkesgrenar	Tjänstegraden underofficerskorpral (UOK)	
		Flaggunderofficer	Underofficer av 2 gr.			
Däcksavdelningen	Artillerikonstapel	Flaggartillerikonstapel	Artillerikonstapel av 2. gr.	Artillerimatros	Artillerikonstapel UOK	För att med ett gemensamt namn beteckna underofficerare och underofficerskorpraler inom varandra motsvarande yrkesgrenar av underofficers- och sjömanskårerna användes namnet på yrkesgrenen i fråga inom underofficerskåren. Vid tilltal må de benämningar, i vilka ordet konstapel ingår, förkortas till resp. flaggkonstapel och konstapel, varjämte orden »av 2. graden» och »UOK» uteslutas.
	Styrman	Flaggstyrman	Styrman av 2. gr.	{ Signalmatros Torpedmatros Gnistmatros	{ Styrman UOK	
	Minkonstapel	Flaggminkonstapel	Minkonstapel av 2. gr.	Minmatros	Minkonstapel UOK	
Ekonomiavdelningen	Sjukvårskonstapel	Flaggsjukvårskonstapel	Sjukvårskonstapel av 2. gr.	Sjukvårdare	Sjukvårskonstapel UOK	
	Förråds-konstapel	Flaggförråds-konstapel	Förråds-konstapel av 2. gr.	{ Hovmästare Befälskock Skeppskock Förrådsman	{ Förråds-konstapel UOK	
	Musik-konstapel	Flaggmusik-konstapel	Musikkonstapel av 2 gr.	Hornblåsare	Musikkonstapel UOK	
Maskinavdelningen	Maskinist	Flaggmaskinist	Maskinist av 2 gr.	{ Skeppeldare Torpedeldare Undervattensbåtdare	{ Maskinist UOK	
Hantverksavdelningen ..	Rustmästare	Flaggrustmästare	Rustmästare av 2. gr.	Vapensmed	Rustmästare UOK	
	Torpedmästare	Flaggtorpedmästare	Torpedmästare av 2. gr.	Torpedhantverkare	Torpedmästare UOK	
	Kvartersman	Flaggkvartersman	Kvartersman av 2. gr.	Timmerman	Kvartersman UOK	

Antalet löner å vardera stationen för flaggunderofficerare, för underofficerare av 2. graden samt för sjömanskårens fyra lönegrader bestämmes i gällande stater. I allmänhet kan sägas, att inom sjömanskåren motsvaras 1. lönegraden av underofficerskorpralerna, 2. lönegraden av korpraler och 1. klassens sjömän, 3. lönegraden av 2. klassens sjömän och 4. lönegraden av 3. klassens sjömän. Staten upptager jämväl sammanlagda antalet löner för underofficerare och manskap i 1. lönegraden (underofficerskorpraler) inom varje yrkesgren ävensom de gränser, inom vilka vardera slaget av nyssnämnd personal må till antalet växla. Inom varje yrkesgren finnes sålunda icke något bestämt antal underofficerare och underofficerskorpraler, utan är blott dessas sammanlagda summa fastställd.

Utbildningen av flottans manskap regleras genom gällande skolreglemente av den 22 oktober 1910, vari för personalen i varje särskild yrkesgren bestämmelser meddelas om tjänstgöring i skolor och utbildningskurser i land och ombord.

Befordran till högre tjänstegrad inom sjömanskåren och uppflyttning till högre sjömansklass sker, i den mån de i skolreglementet stadgade fordringarna blivit fullgjorda. Befordran till högre tjänstegrad inom sjömanskåren verkställs av chefen för underofficers- och sjömanskårerna å den station manskapet tillhör.

För att kunna befordras till underofficerskorpral fordras:

att vara korpral och med godkännande slutbetyg hava genomgått fullständig underofficersutbildning (underofficersskola jämte underofficerskurs vid yrkesskola eller yrkeskurs),

att innehava en tjänstetid vid sjömanskåren av minst sex år (72 månader), därav minst 30 månader efter uppflyttning till 1:a sjömansklassen och av sistnämnda tid minst 12 månader som korpral,

att innehava vissa angivna betyg för tjänstbarhet och uppförande.

Därjämte är föreskrivet, att befordran endast må äga rum, i mån som ledighet uppstår inom det i gällande stat bestämda antalet löner i 1. lönegraden eller inom det antal underofficerskorpraler över stat, vilket Konungen i kommandoväg kan hava bestämt. I den mån löner bliva tillgängliga, sker uppflyttning till högre lönegrad i tur, varvid iakttages, att för uppflyttning till 1. lönegraden fordras att vara underofficerskorpral och innehava en tjänstetid vid sjömanskåren av minst 72 månader.

Av dessa bestämmelser framgår, att befordran till underofficerskorpral och uppflyttning till 1. lönegraden sammanhänger, och sker numera

dylik befordran blott undantagsvis, därest ej samtidigt beställning i 1. lönegraden kan erhållas. Av nuvarande underofficerare och underofficerskorpraler med lön i 1. lönegraden hava endast 8,4 % under någon oftast kortare tid såsom underofficerskorpraler åtnjutit avlöning i 2. lönegraden för manskap. Underofficerskorpral är berättigad till fortfarande anställning vid sjömanskåren, så länge han icke på grund av sjukdom blivit vid kassationsmönstring förklarad oduglig till vidare tjänstgöring eller blivit utstraffad.

På grund av opålitligt uppförande och en eller flera därav föranledda bestraffningar eller på grund av ådagalagd oförmåga såsom underbefäl må underofficerskorpral av chefen för underofficers- och sjömanskårerna utstrykas ur innehavande tjänstegrad och nedflyttas till tjänstegraden menig och 1. sjömansklassen, varmed ock följer nedflyttning från 1. till 2. lönegraden. Sådan utstrykning kan icke tillämpas å underofficerskorpral, som under tre på varandra följande tjänstår i denna grad varken ådömts eller ålagts bestraffning eller haft lägre än godkänt tjänstbarhetsbetyg.

Såsom tillhörande manskapet är underofficerskorpral icke berättigad till delägarskap i flottans pensionskassa.

Fordringar
för utnämning
till under-
officer.

För att kunna utnämnas till underofficer av 2. graden vid flottan fordras att vara underofficerskorpral och att i denna egenskap hava tjänstgjort minst viss fastställd tid å flottans fartyg, station eller varv.

Till flaggunderofficerare befordras förtjänta underofficerare av 2. graden, vilka innehava en tjänstetid i denna grad av minst två år.

För utnämning till underofficer av 2. graden eller flaggunderofficer vid flottan fordras att i kroppsligt avseende vara duglig för tjänstgöring ombord. I båda fallen skall avseende huvudsakligen fästas vid duglighet och pålitlighet i tjänsten samt väl vitsordat uppförande, och gives bland av befordran förtjänta företräde åt den, som tidigast befordrats till underofficerskorpral.

Levnadsålder
vid befordran
till under-
officers-
korpral,
underofficer
av 2. graden
och flagg-
underofficer.

Enligt förefintlig statistik, förd vad beträffar flaggunderofficerare till 1916 och vad beträffar underofficerare av 2. graden och underofficerskorpraler till 1918, är i genomsnitt levnadsåldern:

	Stockholms station: år	Karlskrona station: år	Medeltal: år
vid befordran till underofficerskorpral	26,0	27,2	26,8
vid befordran till underofficer av 2. graden	32,2	34,1	33,4 och
vid befordran till flaggunderofficer	—	—	43,6 år.

De ordinarie avlöningsförmåner, som underofficerskorpral vid flottan enligt gällande stat kan beräknas åtnjuta, uppgå för år till följande belopp:

	Kronor.
Lön i sjömanskårens 1. lönegrad	540: —
Dagavlöning i d:o	292: —
Inkvarteringsbidrag å annan ort än Stockholm	180: —
Uppmuntringspenningar (1. uppmuntringsklassen), värderade för år till 365×15 öre	54: 75
Beklädnad, värderad för år till	108: —
Portion in natura eller ersättning därför, värderad för år till 365×70 öre	255: 50
<u>Summa</u>	<u>1,430: 25</u>

Efter 9 års tjänst vid sjömanskåren erhåller underofficerskorpral i 1. lönegraden ett första lönetillägg om 60 kronor för år och efter 12 års tjänst i kåren ett andra lönetillägg om likaledes 60 kronor. Om här i genomsnitt beräknas, att underofficerskorpral åtnjuter första lönetillägget, skulle hans sammanlagda årsinkomster sålunda uppgå till 1,490 kronor 25 öre eller i runt tal 1,500 kronor. För underofficerskorpral å Stockholms station ökas inkvarteringsbidraget med 60 kronor till 1,560 kronor.

Det nuvarande anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan är, fränsett förstärkningen av anslaget i fråga, beräknat efter ett portionspris av 58 öre för man och dag. Här ovan har portionspriset beräknats efter samma grunder, som tillämpats av de sakkunniga, vilka jämlikt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallats för att biträda vid utredning om tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen, alltså efter 63 öre för man och dag med tillägg av 10 % i tillagningskostnad eller avrundat 70 öre för man och dag, vilket belopp utgjorde portionspriset under tiden närmast före nu pågående krig. För närvarande utgör emellertid portionspriset i land för man och dag å Karlskrona station 1 krona 44 öre och å Stockholms station 1 krona 65 öre eller i medeltal 1 krona 54 öre. Den av manskapet, som uppbär kontant ersättning för portion, utbekommer på den grund ett belopp för dag av i medeltal 84 öre utöver ovan angiven beräknad portionskostnad av 70 öre för dag, och då underofficerskorpralerna så gott som undantagslöst uppbära ersättning för portion i stället för att åtnjuta portion in natura, erhålla de under nuvarande prisförhållanden en tillfällig förhöjning i portionsersättningen, som kan uppskattas till $(365 \times 84 = 306$ kronor 60 öre) eller i runt tal 300 kronor.

Det nuvarande beklädnadspriset för man och år kan beräknas till 178 kronor i stället för ovan angivna normala belopp å 108 kronor. Som emellertid beklädnaden även för underofficerskorpral alltid utgår in natura, och förhöjningen i beklädnadspriset motsvaras av beklädnadens faktiskt ökade kostnad, kan någon ökad besparing för den enskilde mannen icke åstadkommas, och torde det därför vara riktigast att upptaga beklädnadsersättningen till dess normalt beräknade värde, sålunda till 108 kronor.

III. Översikt av kustartilleriets nuvarande organisation, i vad berör frågan om underofficerskorpralerna.

Underofficers-
kåren och
manskapet.

Underofficerskåren vid kustartilleriet utgöres av underofficerare av 1. graden och underofficerare av 2. graden. Manskapet utgöres av underofficerskorpraler, korpraler och meniga, vilka sistnämnda med avseende på tjänstbarheten indelas i 2. klass kustartillerister och 3. klass kustartillerister.

Av nedanstående tabell framgår, på vad sätt manskapets yrkesgrenar rekrytera motsvarande yrkesgrenar inom underofficerskåren.

Tabell, utvisande underofficerskårens och manskapets indelning i avdelningar och yrkesgrenar.

Avdelningar	Underofficerare			Manskap	
	Yrkesgrenar	Tjänstegrader		Yrkesgrenar	Tjänstegraden underofficerskorpral
		Underofficer av 1. graden	Underofficer av 2. graden		
Artilleriavdelningen	—	Styckjunkare	Sergeant	—	Artillerist
Minavdelningen	—	Styckjunkare	Sergeant	—	Minör
Ekonomiavdelningen	—	Styckjunkare	Sergeant	Sjukvårdare Hovmästare Kock Förrådsman Hornblåsare	Sjukvårdare Hovmästare Kock Förrådsman Hornblåsare
Maskinavdelningen	—	Flaggmaskinist	Maskinist	Eldare	Eldare
Hantverksavdelningen	Rustmästare	Flagg- rustmästare	Rustmästare	Vapensmed	Vapensmed
	Torpedmästare	Flagg- torpedmästare	Torpedmästare	Torped- hantverkare	Torped- hantverkare
	—	—	—	Timmerman	Timmerman

Anmärkning. Underofficerskorpral vid artilleri-, min- och ekonomiavdelningarna må benämnas *furir* och underofficerskorpral vid annan avdelning i likhet med underofficer av 2. graden vid motsvarande avdelning. Till styckjunkare å minavdelningen räknas även underofficerare av 1. graden, som erhållit fullmakt att vara *flaggjunkare*.

Antalet löner för underofficerare av stammen i varje slags beställning bestämmes i gällande stat. Fördelningen mellan regementen och kårer och inom dessa mellan de olika yrkesavdelningarna samt, vad hantverksavdelningen beträffar, mellan de olika yrkesgrenarna av i stat upptaget antal löner för stammen tillhörande underofficerare sker oberoende av tjänstegrader och bestämmes av Konungen i kommandoväg.

Fördelningen mellan regementen och kårer och inom dessa mellan de olika yrkesavdelningarna av i stat upptaget antal löner för manskap inom varje lönegrad bestämmes likaledes av Konungen i kommandoväg.

Till högre lönegrad uppflyttas manskap i den mån löner bliva lediga, och fordras för uppflyttning till 1. (högsta) lönegraden att vara underofficerskorpral och innehava en tjänstetid vid kustartilleriet av minst 72 månader. Uppflyttning till 1. lönegraden sker inom regementet eller kåren i dess helhet samt inom den yrkesavdelning och beträffande ekonomi- och hantverksavdelningarna inom den yrkesgren, där ledig beställning uppstått.

Utbildningen av kustartilleriets personal regleras genom gällande reglemente för kustartilleriets skolor och övningar av den 17 maj 1915, vari för personalen i varje särskild yrkesavdelning och, vad beträffar ekonomi- och hantverksavdelningarna, yrkesgren bestämmelser meddelas om tjänstgöring i skolor och utbildningskurser.

Befordran till högre tjänstegrad och uppflyttning till högre tjänstbarhetsklass sker i den mån de i skolreglementet stadgade fordringarna blivit fullgjorda. Sådan befordran och uppflyttning verkställas av vederbörande regements-(kår-)chef.

För att kunna befordras till underofficerskorpral från korpral fordras att med godkännande betyg hava genomgått underofficersskolans specialkurser för vederbörlig yrkesavdelning och yrkesgren och att innehava vissa angivna betyg för tjänstbarhet och uppförande.

Den, som innehar en tjänstetid av minst 12 år vid kustartilleriets ekonomi- eller hantverksavdelning, varav minst 5 år såsom korpral, må dock enligt regements-(kår-)chefens bestämmande befordras till underofficerskorpral vid vederbörlig avdelning utan att hava erhållit godkännande betyg i den för underofficersskolans teoretiska och praktiska specialkurs eljest föreskrivna examen.

Befordran till underofficerskorpral kommer *i regel* att äga rum under 4:e eller — för maskin- och i vissa fall hantverksavdelningarna tillhörande personal — 5:e året efter anställningsåret.

Sålunda sammanhänger ej vid kustartilleriet befordran till underofficerskorpral och uppflyttning till 1. lönegraden. Av nuvarande 213

underofficerskorpraler vid kustartilleriet åtnjuta 167 (78,4 %) lön i 1. lönegraden och 46 (21,6 %) i 2. lönegraden. Underofficerskorpral, som innehar visst tjänstbarhetsbetyg, är berättigad till fortfarande anställning, så länge han icke på grund av sjukdom blivit vid kassationsmönstring förklarad oduglig till vidare tjänstgöring eller blivit utstraffad.

På grund av opålitligt uppförande och en eller flera därav föranledda bestraffningar eller på grund av ådagalagd oförmåga såsom underbefäl kan underofficerskorpral av regementschef utstrykas ur innehavande tjänstegrad och nedflyttas till korpral. Sådan utstrykning medför därjämte nedflyttning till 2. lönegraden. Förnyad befordran för den, som utstrukits ur underofficerskorpralsgraden, kan äga rum. Sådan förnyad befordran må endast äga rum en gång.

Såsom tillhörande manskapet är underofficerskorpral ej berättigad till delägarskap i flottans pensionskassa.

Fordringar för
utnämning till
underofficer.

För att kunna utnämnas till underofficer av 2. graden vid kustartilleriet fordras att hava varit underofficerskorpral med lön i 1. lönegraden viss fastställd tid samt att såsom underofficerskorpral hava deltagit uti förefallande olika slag av tjänstgöring vid den yrkesavdelning eller yrkesgren, vid vilken utnämningen skall ske. Därjämte erfordras att med godkännande betyg hava genomgått fullständig underofficersskola.

Till underofficerare av 1. graden befordras förtjänta underofficerare av 2. graden, vilka innehava en tjänstetid i denna grad av minst 2 år. Befordran till underofficer av 2. graden sker oberoende av yrkesavdelning.

För utnämning till underofficer av 2. eller 1. graden vid kustartilleriet fordras att i kroppsligt avseende vara duglig för tjänstgöring.

I båda fallen skall avseende huvudsakligen fästas vid duglighet och pålitlighet i tjänsten samt väl vitsordat uppförande, och gives bland av befordran förtjänta företråde åt den, som tidigast befordrats till underofficerskorpral.

Levnadsålder
vid befordran
till underoffi-
cerskorpral
och underoffi-
cerare av 2.
och 1. graden.

Enligt förefintlig statistik, förd vad beträffar underofficerare av 1. graden till 1916 och vad beträffar underofficerare av 2. graden till 1918, är i genomsnitt levnadsåldern:

vid befordran till underofficerskorpral.....	24,7 år
» » » underofficer av 2. graden ...	30,1 »
» » » » » 1. » ...	39,7 »

De jämförelsevis låga åldrarna för befordran till underofficer av 2. graden och till underofficer av 1. graden torde bero på de statökningar, som kustartilleriet undergått, sedan sitt uppsättande från och med den 1 januari år 1902, men komma normalt att givetvis ligga väsentligt högre. Uppflyttning till 1. lönegraden, vilken vid kustartilleriet sker oberoende av befordran till underofficerskorpral, torde inträffa åtminstone ett år senare än ifrågakvarande befordran, varför medelåldern för denna i detta fall ej får tagas som utslagsgivande.

De ordinarie avlöningsförmåner, som underofficerskorpral vid kustartilleriet enligt gällande stat kan beräknas åtnjuta, uppgår, om han tillhör 1. lönegraden, för år till följande belopp:

Underofficerskorprals löneförmåner.

Lön i 1. lönegraden	kronor	540: —
Dagavlönning i d:o	»	292: —
Inkvarteringsbidrag å annan ort än Stockholm och Göteborg	»	180: —
Uppmuntringspengar (1. uppmuntringsklassen), värderade för år till 365×15 öre	»	54: 75
Beklädnad, värderad för år till	»	108: —
Portion in natura eller ersättning därför, värderad för år till 365×70 öre	»	255: 50
Summa kronor		1,430: 25

Efter 9 års tjänstgöring erhåller underofficerskorpral i 1. lönegraden ett första lönetillägg av 60 kronor för år och efter 12 års tjänst ett andra lönetillägg om likaledes 60 kronor. Om här i genomsnitt beräknas, att underofficerskorpral åtnjuter 1. lönetillägget, skulle hans sammanlagda inkomster sålunda uppgå till 1,490 kronor 25 öre eller i runt tal 1,500 kronor. För det fåtal underofficerskorpraler, som äro förlagda i Stockholm eller Göteborg, ökas inkvarteringsbidraget med 60 kronor till 1,560 kronor.

På enahanda sätt, som angivits beträffande flottan, ligger det nuvarande portionspriset — vilket varierar på olika orter och exempelvis vid Vaxholms kustartilleriregemente för närvarande uppgår till 1 krona 86 öre — väsentligt över det normalt beräknade å 70 öre, vadan även underofficerskorpralerna vid kustartilleriet, vilka i regel åtnjuta ersättning för portion, under nuvarande prisleförhållanden uppbära en tillfällig förhöjning i portionsersättningen, som kan uppskattas till åtminstone 300 kronor om året.

Likaledes är det nuvarande beklädnadspriset högre än det normalt beräknade å 108 kronor, men gälla härvidlag samma förhållanden, som blivit angivna beträffande flottan.

IV. Tidigare uttalanden och förslag beträffande underofficerskorpralerna.

Av den här förut lämnade historiska översikten framgår, att underofficerskorpralerna, vilka stått på gränsen mellan manskap och underofficerare, stundom hänförts till sjömanskåren och stundom till underofficerskåren eller ock uppdelats till båda kårerna. De hava huvudsakligen avsetts för underbefälstjänst och från år 1877 helt övertagit de arbetsuppgifter, som dessförinnan tillhört 3. gradens underofficerare. Den osäkra ställning, som underofficerskorpralerna sålunda intagit — och alltjämt intaga — har redan flera gånger uppmärksamats av myndigheter och tilkallade sakkunniga.

Sakkunnigas
förslag till
ändrad orga-
nisation av
flottans
sjömans-
kår.
avgifvet den
23 juli 1904.

Sålunda uttala de sakkunniga, som med stöd av nådigt brev den 16 oktober 1903 tillkallats för att inom sjöförvarsdepartementet biträda vid uppgörande av förslag till ändrad organisation av flottans sjömanskår samt därmed sammanhängande föreskrifter, i sitt betänkande av den 23 juli 1904 följande.

Underofficerskorpralerna vid sjömanskåren hava manskaps tjänstegrad och stå i nummer på kompanierna, men tjänstgöra ombord å fartyg såsom underbefäl och ofta i underofficers ställe. Med denna tjänstgöring åsyftas dels att pröva underofficerskorpralens tjänsteduglighet och befälsanlag, innan han befordras till underofficer, dels — och huvudsakligen — att utfylla det fullmakterade underbefällets allt för ringa antal. I land tjänstgöra underofficerskorpralerna såsom kompanikorpraler, instruktionsunderbefäl m. m. Underofficerskorpralen intager således en mellanställning mellan underofficer och manskap och kommenderas ena gången såsom vaktgörande underofficer, en annan gång såsom uppbördsman och kanske en tredje i stället för 1. klassens sjöman. Även har inträffat, att på samma fartyg den ena underofficerskorpralen varit kommenderad såsom uppbördsman, den andra såsom vaktgörande underofficer och den tredje i stället för 1. klassens sjöman. Sådana förhållanden kunna ej vara ägnade att befordra disciplin och god käranda. Därtill kommer den osäkra ställning underofficerskorpralen i övrigt intager, i det han icke har fullmakt på sin grad utan när som helst kan nedflyttas till 1. klassens sjöman. Den, som icke hunnit befordras till underofficer, erhåller vid uppnådd pensionsålder endast obetydlig pension och lämnar i händelse av fränfalle sina efterlevande utan gratialrätt. — — —

Då den maktpåliggande tjänstgöringen såsom vakthavande underbefäl ombord å flottans fartyg så gott som uteslutande bestrides av underofficerskorpraler, ifrågasatte chefen för flottans stab år 1899, huruvida icke underofficerskorpral vid flottan snarare borde vara likställd med 2. klassens sergeant än med distinktionskorpral vid armén. — — —

I det föregående hava sakkunniga framhållit, att för höjande av sjömanskårens tjänstbarhet kraftiga åtgärder måste vidtagas för att få i tjänst vid flottan behålla äldre, dugligt och pålitligt manskap. En av de väsentligaste an-

ledningarna till manskapets obenägenhet att efter första obligatoriska tjänstetidens slut kvarstå i flottans tjänst är, enligt vad sakkunniga inhämtat, att finna uti underofficerskorpralernas osäkra ställning och den långa tid, som åtgår innan manskapet har utsikt att vinna befordran till underofficer. En av de första åtgärderna för att förbättra tjänstbarheten inom sjömanskåren bör därför vara att bereda manskapet utsikt att tidigare än under nuvarande förhållanden komma uti en bättre ställning än den, underofficerskorpralerna vid flottan nu intaga.

Av icke mindre vikt för disciplinens höjande är, att tjänstgöringen såsom vakthavande underbefäl ombord å flottans fartyg i större utsträckning, än nu sker, kommer att bestridas av underofficerare.

Enligt gällande stater är antalet underofficerskorpraler inom sjömanskåren lika med antalet underofficerare inom underofficerskåren, vilken åter till en tredjedel består av flaggunderofficerare, motsvarande fanjunkare vid armén, och till två tredjedelar av underofficerare av 2. graden, motsvarande sergeant av 1. klassen vid armén.

Av nu anförda skäl anse sakkunniga, att vid flottan bör tillkomma en klass underofficerare, motsvarande sergeant av 2. klassen vid armén.

Å andra sidan är det av stor vikt, att flottan äger en korpralsgrad, bestående av erfaret, dugligt och pålitligt folk, som förstår att rätt handleda och utbilda det yngre manskapet. Den nuvarande underofficerskorpralsgraden motsvarar icke heller detta krav, särskilt ombord, där underofficerskorpralerna bo och mätta avskilda från det övriga manskapet. Underofficerskorpralsgraden inom sjömanskåren bör därför ersättas med en manskapsgrad, jämnställd med distinktionskorpral vid armén, och hava sakkunniga ansett benämningen örlogskorpral lämplig för denna grad.

Örlogskorpralen bör icke såsom underofficerskorpralen intaga en mellanställning, som är varken underofficersens eller korpralens. Örlogskorpralsgraden bör i stället vara en verklig högre korpralsgrad inom manskapet. Örlogskorpralen bör i land tjänstgöra såsom kompanikorpral och instruktör samt biträda vid kompani- och kaserntjänstgöring m. m. Ombord å fartyg bör örlogskorpralen för provande av hans befälsanlag tjänstgöra såsom underbefäl och på större fartyg även såsom trossbottenskorpral och 1. signalman samt kanonkommendör vid grövre pjäser. Örlogskorpralerna böra bo och mätta tillsammans med det övriga manskapet. Därigenom skulle vinnas en bättre tillsyn över besättningen och torde, på grund av örlogskorpralernas mera stadgade uppträdande och föredöme, en god anda bliva rådande bland manskapet. En mängd missbruk i såväl ett som annat avseende bör härigenom komma att stävjas. En ytterligare fördel vore, att örlogskorpralerna tydligen komme att erhålla noggrannare kännedom om manskapet än nu är möjligt för underofficerskorpralerna, och torde detta otvivelaktigt vara till icke ringa nytta för tjänsten. — — — — —

På grund av ovanstående få sakkunniga föreslå:

att flottans underofficerskår erhåller en ny klass underofficerare, benämnda *underofficerare av 2. klassen*, jämställda med sergeanter av 2. klassen vid armén, samt att i sammanhang härmed underofficerarna av 2. graden benämnas *underofficerare av 1. klassen*;

att nuvarande underofficerskorpralsgraden inom sjömanskåren utbytes mot graden *örlogskorpral*, i rang jämnställd med distinktionskorpral vid armén.

Sakkunnigas
förslag till
ändrad orga-
nisation av
sjömanskåren,
avgivet den 5
oktober 1908.

I maj 1908 tillkallades sakkunniga för att uppgöra förslag till organisation av flottans sjömanskår under förutsättning av en övningstid av två år för å sjömanshus inskrivna värnpliktiga. Dessa sakkunniga framhålla bland annat den ojämnhet i befodringsutsikter, som förefinnes inom flottans underofficerskår, och yttrar härom följande.

Befordran till underofficer av 2. graden sker enligt gällande bestämmelser stationsvis på sådant sätt, att, då ledighet uppkommer inom en underofficersstat, befordras den på stationen äldsta kompetente underofficerskorpralen på den yrkesgren, varifrån ifrågavarande underofficersstat rekryteras. Enär underofficersstaterna i storlek äro betydligt olika, komma även befodringsutsikterna till dessa stater att ställa sig mycket varierande. De befordrade underofficerskorpralernas tjänstålder blir därför väsentligt olika.

Sakkunnigas
förslag och
betänkande
angående be-
fordran till
och inom
underofficers-
kåren vid
flottan, av-
givet den 20
december
1913.

På grund av nådigt brev den 12 oktober 1912 tillkallade dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet sakkunniga för utredning angående befordran till och inom flottans underofficerskår. I sitt den 20 december 1913 avgivna betänkande hava dessa sakkunniga gjort några uttalanden, som beröra underofficerare och underofficerskorpralers tjänsteförhållanden och vilka här torde få återgivas.

Ändamålet med olika tjänstegrader inom krigsmakten är dels att tillförsäkra vissa individer befälsrätt över andra utan att i varje särskilt fall behöva därom utfärda föreskrifter, dels att tilldela högre avlöning och bättre social ställning åt dem, som sköta mera ansvarsfulla befattningar, dels slutligen att möjliggöra utgallring och belöning av dugliga och förtjänta bland personalen.

Flottans underbefälspersonal utgöres av underofficerare, underofficerskorpraler och korpraler, av vilka de båda förstnämnda tjänstegraderna i allmänhet äro avsedda för underofficerstjänsten och bestrida denna i ungefär lika utsträckning. De tillfällen, då dessa delar av underbefälspersonalen böra vara tillförsäkrade särskild befälsrätt, äro i allmänhet inskränkta till ombord å det fartyg, på vilket de tjänstgöra, varför några större svårigheter ej uppstå att i erforderlig grad tilldela vissa individer av denna personal behövlig tillfällig befälsrätt. Detta sker i början av varje fartygs expedition vid fördelningarnas uppgörande, då envar med ledning av innehavande tjänstålder får sin underbefälsställning reglerad. Tjänstegraden betyder härvid mindre, i det att samma befattning under en expedition kan skötas av en underofficer, däremot under en annan av en underofficerskorpral. Med hänsyn till befälsrätten skulle därför vara tillräckligt att för tjänstgöringen ombord hava en enda underbefälsgrad. I vissa fall kan det dock ifrågakomma, särskilt för däcksavdelningens underbefäl vid gemensam tjänstgöring inom och utom flottan, samt, ehuru mindre ofta, för maskin- och hantverksavdelningarnas vid arbeten å flottans varv, att befälsrätt bör vara tillförsäkrad dem utan att särskild bestämmelse därom för varje gång utfärdas. Endast för dessa fall skulle högre tjänstegrader bland här ifrågavarande personal vara behövliga för betryggandet av nämnda befälsrätt.

De olika tjänstegraderna inom flottans underbefälspersonal äro därför mera att betrakta såsom medel för att bereda högre avlöning och bättre ställning åt

dem, som bestrida ansvarsfullare befattningar än övrig personal, ävensom för att belöna dem, som med duglighet och plikttrohet fullgjort sina tjänsteåligganden, och därigenom uppmuntra till nitiskt skötande av tjänsten och underlätta underbefälsrekryteringen.

Såsom ansvarsfullare underbefälsbefattningar må särskilt framhållas upp-
bördsmännens, såväl ombord som i land, varför den personal, som är avsedd för
dessa befattningar, i första hand bör komma i åtnjutande av den med en högre
tjänstegrad förenade avlöningen.

Övriga underbefäl däremot bestrida ungefär lika tjänst, vare sig de äro av
underofficers- eller underofficerskorprals grad, och skulle med avseende fäst ute-
slutande härfpå ej behöva tilldelas olika tjänstegrader. För dem äro de högre
tjänstegraderna med åtföljande större avlöning egentligen endast att anse såsom
ålderstillägg, vilka böra tillkomma dem efter viss tids väl skött tjänst.

På grund av nådigt bemyndigande den 11 juni och den 19 november
1915 tillkallade dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet sakkun-
niga för att inom departementet biträda med verkställande av förbere-
dande utredning och uppgörande av preliminärt förslag beträffande frå-
gan om löneroglering för marinens personal. Dessa sakkunniga ut-
gingo från att de genom en löneroglering för marinens personal borde
söka skapa förutsättningar för en gemensam avlöningsförhöjning för all
militär personal enligt ensartade grunder och för den skull för marinens
personal föreslå, såvitt möjligt, de avlöningsförmåner, som utgingo till
arméns personal vid fullt jämnställd tjänstgöring. Härvid torde emeller-
tid vissa organisationsförändringar och därav följande högre lönetarif-
fer icke kunna undvikas.

De sakkunniga yttrade i detta samband följande.

Vid en jämförelse mellan underofficerstjänsten vid marinen och vid armén
framträder omedelbart den skiljaktigheten, att underofficerskåren vid marinen är
delad endast i två löneklasser, motsvarande fanjunkare och sergeant av 1. klassen
vid armén, under det att sergeant av 2. klassen vid armén saknar motsvarighet
vid marinen. I stället gör manskapet i 1. lönegraden, underofficerskorpralerna,
tjänst såsom underofficerare och icke någon annan tjänst. Det är således endast
i avseende å avlöningen och anställningens art samt i pensionshänseende, som
de äro skilda från underofficerskåren. Såsom manskap äro nämligen underoffi-
cerskorpralerna anställda på sådana villkor, att de kunna skiljas från tjänsten,
och äro icke berättigade till någon pension, om man fränser manskapets rätt till
gratial under vissa förutsättningar.

Vid en jämförelse mellan befodringsförhållandena för marinens och arméns
underofficerspersonal, underofficerskorpralerna vid marinen däri inbegripna, fram-
träda svårigheter för en jämn befodrning av väsentligen olika art. Vid armén
tillhöra underofficerarna de särskilda regementena eller kårerna, vilket medför
befodringsmöjligheter inom mycket snävt begränsade områden. Också hava
underofficerarnas befodrning vid armén visat sig utfalla synnerligen ojämnt. Vid
marinen måste jämväl, om ock av andra skäl, befodrning för underofficerspersonal

Sakkunnigas
betänkande
och förslag
rörande löne-
reglering för
marinens per-
sonal, avgivna
den 19 januari
1916.

bliva synnerligen ojämn. Underofficerspersonalen är nämligen vid marinen fördelad i yrkesgrenar, så vitt skilda från varandra, att övergång från den ena till den andra är utesluten. Vid övervägande av möjligheterna att nå en jämn och rättvis befördran hava sakkunniga funnit sig böra föreslå ett fullständigt förändrat avlöningssystem för underofficerspersonalen. Detta system, som i sakkunnigas förslag till avlöningsstat framträder med en gemensam grundavlöning och fyra ålderstillägg å 300 kronor efter respektive 4, 8, 12 och 16 år, är enligt sakkunnigas åsikt den enda utvägen att nå fullständigt lika befördringsförhållanden och en fullt rättvis avlöningsgrund.

Vid upprättande av detta förslag hava sakkunniga utgått ifrån den principen, att underofficerspersonalen vid såväl flottan som vid kustartilleriet bör i avlöningshänseende, såvitt möjligt, jämnställas med motsvarande personal vid armén. Likställighet i sådant avseende är emellertid till följd av åtskilliga olikartade förhållanden icke lätt att åvägbringa. Det är nämligen icke nog därmed, att varandra motsvarande lönegrader avlönas lika. Befördringsförhållandena måste också ställa sig lika. Dessa påverkas i sin ordning icke blott av proportionen mellan de olika lönegraderna utan jämväl av pensionsåldern. — — — — —

Vad beträffar proportionerna mellan antalet i varje lönegrad, är vid armén fastslagen den principen, att antalet är i regel lika mellan de tre avlöningsgraderna för underofficerarna, och pensionsåldern är fastslagen till 50 år. — — —

Med hänsyn till vad sakkunniga här nedan anföra om manskapets avlöning, synes tidpunkten för vinnande av en fastare befälsanställning vid marinen böra sättas till sju års tjänst från första anställningen vid sjömanskåren eller kustartilleriet. Tidpunkten för slutavlöningen synes böra sättas så, att densamma uppnås efter 23 års tjänst eller vid den tid, då underofficerare vid armén enligt statistiken befördras till fanjunkare. Emellan tillträdet av begynnelseavlöningen och slutavlöningen komma följaktligen att ligga 16 år, som lämpligen kunna indelas i 4 lika långa perioder med olika avlöning i form av 4 ålderstillägg. Vad beloppen beträffar, synes begynnelseavlöningen böra uppgå till underofficerskorpralens nuvarande sammanlagda förmåner vid helt års tjänstgöring i land, vilka kunna beräknas till omkring 1,400 kronor, om däri inberäknas uppmuntringspenningar och inkvarteringsbidrag samt naturaförmåner, och slutavlöningen icke understiga flaggunderofficers avlöning med tillägg av den ökning i inkvarteringsbidraget, som ovan omförmäلت. Aldertilläggen böra givetvis jämnt fördelas på de 16 år, som ligga emellan begynnelse- och slutavlöningen, samt fastställas till lika belopp. — — — — —

Den nuvarande skillnaden i staterna mellan underofficerskorpral och underofficer hava sakkunniga icke funnit något skäl att vidare bibehålla vare sig vid flottan eller vid kustartilleriet. Redan nu förefinnes icke dem emellan någon militär olikhet i avseende å tjänstgöringens art. Tvärtom är i militärt hänseende likheten genomförd även i avseende å benämningarna. Efter ett bifall till förslaget förefinnes icke heller någon annan åtskillnad i avseende å avlöningen än den olikhet, antalet tjänstår medför i ett avlöningssystem med ålderstillägg. Av dessa skäl hava sakkunniga sammanfört såväl de nuvarande underofficerskorpralerna som underofficerarna i båda graderna under en gemensam rubrik i staten: underofficer.

Härmed hava sakkunniga icke avsett, att någon annan förändring måtte vidtagas i avseende å underofficerskorpralernas tjänsteställning och pensionsförhållanden än den, som föranledes därav, att avlöningsanslaget icke vidare upptager ett visst antal underofficerskorpraler och lika många underofficerare samt därav följande

möjlighet för underofficerskorpral att, utan hinder av den begränsning, antalet underofficersbeställningar i nu gällande stater innebär, efter fyra års väl vitsordad tjänstgöring komma i samma tjänsteställning, som underofficer nu innehar. —

Underofficerskorpral är nu anställd enligt bestämmelserna i reglementet för marinen. Vid enahanda anställning enligt nya staten synes konstitutorial väl kunna för honom utfärdas, men med sådant innehåll, att de nuvarande anställningsvillkoren bibehållas. Vid den prövning av hans tjänstgöringsförhållanden, som måste senast efter fyra år företagas, torde vederbörande stationsbefälhavare eller beträffande kustartilleriet dess chef böra avgöra, huruvida första ålderstillägget kan tilldelas honom och åt honom i sammanhang därmed tillförsäkras nuvarande underofficers anställningsvillkor och fullmakt. Ordalydelsen i nämnda konstitutorial är huvudsakligen en militär fråga och torde följaktligen böra fastställas i kommandoväg.

Sista ålderstillägget synes icke böra tillerkännas annan än den, som gjort sig förtjänt av och erhållit befordran. Och för att lätt kunna skilja underofficerare med ett och med fyra ålderstillägg från övriga hava sakkunniga i förslaget till reglemente benämnt underofficer utan ålderstillägg för underofficer av 2. graden, underofficer med ett, två eller tre ålderstillägg för underofficer av 1. graden och underofficer med fyra ålderstillägg för flaggunderofficer. — — — — —

Delaktighet i flottans pensionskassa synes icke böra beredas underofficer å den föreslagna staten, förrän han nått de anställningsvillkor, som nu gälla för nuvarande underofficer av 2. graden eller med andra ord först efter erhållet första ålderstillägg.

Därest det nu föreslagna avlöningssystemet för underofficerskåren vid marinen genomföres, måste därav följa, att avgång inom en tjänste- eller yrkesgren ersättes med befordran till samma tjänste- eller yrkesgren. Och följaktligen kan varje sådan gren hållas fulltalig utan någon inbördes olikhet i befodringsförhållandena. Däremot komma korpralernas utsikter att vinna anställning såsom underofficerare att bliva beroende av avgången inom den tjänste- eller yrkesgren, envar av dem valt för sin utbildning. Enda utvägen att undvika överårig personal är följaktligen att, på sätt chefen för marinestaben föreslagit, avskeda de korpraler, som icke kunna nå befordran. Tidpunkten härför föreslå sakkunniga till sju år efter första anställningen vid sjömanskåren eller vid kustartilleriet. — — — — — Av sakkunnigas förslag rörande underofficerspersonalen följer, att den nu å stat uppförda 1. lönegraden för manskap (underofficerskorpralerna) överflyttas till underofficerskåren. Vid sådant förhållande kvarstå endast tre lönegrader för manskapet. — — — —

Dessa sakkunnigas förslag avsåg sålunda att överflytta underofficerskorpralerna (1. lönegraden) till underofficerskåren och det beräknades, att inträde i nämnda kår skulle kunna ske efter i medeltal omkring 7 års tjänst vid sjömanskåren och vid en levnadsålder av omkring 25¹/₂ år. Vid inträde i underofficerskåren skulle erhållas en grundlön, vilken efter 4, 8, 12 och 16 års väl vitsordad tjänst ökades varje gång med visst belopp. Underofficerare utan ålderstillägg, vilka benämndes underofficerare av 2. graden, skulle tillsättas medelst konstitutorial, övriga, d. v. s. underofficerare av 1. graden och flaggunderofficerare, med fullmakt. För

att kunna erhålla 1. ålderstillägget skulle kompetens till befordran till underofficer av 1. graden föreligga och för erhållande av 4. och sista ålders-tillägget skulle förefinnas kompetens för befordran till flaggunderofficer.

Sedan 1. lönegraden överflyttats till underofficerskåren, hava sakkunniga uppdelat sjömanskårens tre återstående lönegrader i fem för att erhålla ungefärlig överensstämmelse med arméns lönevillkor för menig, vicekorpral, korpral, 2. klass furir och 1. klass furir, och för att åvägbringa överensstämmelse mellan benämningen i staten och de militära benämningarna upptagas för sjömanskåren benämningarna 2. klass sjöman, 1. klass sjöman, örlogskorpral, örlogsfurir av 2. klass och örlogsfurir av 1. klass. Om detta förslag ur militär synpunkt likväl visade sig olämpligt, borde andra benämningar upptagas i staten.

Detta betänkande har icke ännu varit utställt till myndigheternas yttrande, men har överlämnats till förut nämnda sakkunniga, vilka genom nådigt beslut den 29 juni 1917 tillkallats för att inom lant- och sjöförvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen.

1912 års sakkunnigas betänkande med förslag dels beträffande skyldighet för marinens stammanskap att vid viss levnadsålder avgå ur tjänst och dels beträffande höjning av pensionerna åt sagda manskap, avgivet den 8 juni 1916.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 3 september 1912 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning och inkomma med förslag beträffande frågan om höjning av underhåll och pensioner till avskedad manskap vid armén och flottan. Dessa sakkunniga framhöllo i sitt den 8 juni 1916 ingivna betänkande såsom ett särskilt önskemål, att underofficerskorpralerna, vilka i regeln gjorde underofficerstjänst och i stat sammanfördes med underofficerarna, men enligt gällande bestämmelser hänfördes till manskap och bure manskaps uniform, måtte erhålla underofficers grad och militärt likställas med sergeant av 2. klassen.

1917 års sakkunnigas för ytterligare granskning av frågan om förhöjning av pensionerna för marinens stammanskap betänkande.

År 1917 tillkallades nya sakkunniga för att ytterligare granska frågan om förhöjning av pensioner för marinens stammanskap m. m. Dessa sakkunniga anföra, att underofficerskorpralerna i regel göra underofficers tjänst och att det med hänsyn såväl till detta förhållande som till angelägenheten av att genom förbättrade befodringsutsikter underlätta rekryteringen måste framstå som ett önskemål, att vid marinen

inrättades en ny underofficersgrad, motsvarande den underofficersgrad vid armén, som omfattar sergeanter av 2. klass. Till en sådan ny underofficersgrad skulle i mån av ledighet befordras underofficerskorpral, som i sådan egenskap med goda vitsord tjänstgjort under viss tid. Denna organisationsfråga vore emellertid icke föremål för den utredning, som anförtrotts åt de sakkunniga.

Med skrivelse den 5 mars 1917 överlämnade marinförvaltningen utredning och förslag till provisorisk löne reglering från och med år 1918 för viss marinens personal, och upptogs däri bland den personal, som sålunda skulle komma i åtnjutande av löneförbättring, jämväl underofficerskorpralerna. Ämbetsverket anförde härvid, att manskapsklassen vid marinen i många fall med avseende på sättet för löneförmånernas utgående skilde sig från vad som i allmänhet vore förhållandet för manskapspersonal vid armén, där det endast i sällsynta fall förekom att personer, vilka icke uppnått underofficers grad, bildat familj. Följden bleve, att manskapet vid armén i allmänhet åtnjöte sitt underhåll in natura och på grund därav icke torde komma i fråga vid förslag till löneförbättring på grund av dyrtiden. Annorlunda vore förhållandet med bland andra de till manskapsklassen hörande underofficerskorpralerna vid flottan och kustartilleriet. Dessa vore i regel familjeförsörjare, i följd varav det syntes ämbetsverket föreligga fullgoda skäl att i förslaget till löneförbättring jämväl medtaga marinens underofficerskorpraler, vilka med hänsyn till tjänstgöring kunde jämnställas med sergeanter av 2. klassen vid armén.

Marinförvaltningens förslag den 5 mars 1917 till provisorisk löne reglering från och med år 1918.

Propositionen nr 158 till 1917 års riksdag angående provisorisk löne reglering för viss personal vid marinen upptog bland den personal, som föreslogs att komma i åtnjutande av dylik löneförbättring, jämväl marinens underofficerskorpraler. Denna proposition vann emellertid icke riksdagens bifall.

Proposition nr 158 till 1917 års riksdag.

De sakkunniga, som jämlikt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallats för att biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen — i det efterföljande benämnda 1917 års lönesakkunniga — upptaga i sitt den 5 mars 1918 dagtecknade betänkande jämväl underofficerskorpralerna vid marinen bland den personal, som bör komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring.

Sakkunnigas rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen betänkande och förslag.

Vid behandling av frågan om utjämnande av avlönings- och befordringsförhållandena uttala dessa sakkunniga följande, som kan vara av intresse för belysning av spörsmålet om underofficerskorpralernas tjänsteställning.

Beträffande underofficerarna vid marinen hava däremot, i likhet med vad som gäller arméns underofficerare, de nuvarande befordringsförhållandena medfört ojämnheter. Dessa bero emellertid icke, såsom fallet är vid armén, av respektive underofficerskårers fåtalighet, utan därav att underofficerspersonalen vid marinen är fördelad i så väsentligen skilda yrkesgrenar (yrkesavdelningar), att övergång från den ena till den andra är utesluten, vartill kommer, vad flottan angår, att befordran till och inom underofficersgrad sker stationsvis och beträffande kustartilleriet, att första underofficersbefordran sker regements-(kår-)vis. På befordringsmöjligheterna vid marinen inverkar dessutom att, medan vid armén i underofficersgraderna finnas tre löneklasser (för sergeanter av 2. och 1. klass samt för fanjunkare) vid marinen sedan 1877 års början endast finnas två löneklasser, motsvarande de två högsta vid armén, nämligen för underofficerare av 2. graden samt för flaggunderofficerare (underofficerare av 1. graden vid kustartilleriet). Härtill kommer, dels att fasta lönen för samtliga flaggunderofficerare vid flottan icke är lika, i det densamma är högre för flaggmaskinister än för övriga, dels ock att dagavlöningen för alla maskinistunderofficerare är högre än för övriga underofficerare. Slutligen gäller, att marinens personal i högsta lönegraden för manskap, de s. k. underofficerskorpralerna, tagas i anspråk för uppehållande av befattningar, vilka få anses motsvara dem, som vid armén äro avsedda för sergeanter av 2. klass.

1917 års lönesakkunniga erinra vidare, hurusom de här förut omnämnda sakkunniga, som tillkallats enligt nådigt bemyndigande den 11 juni och den 19 november 1915 för att verkställa förberedande utredning beträffande frågan om lönereglering för marinens personal m. m., uttalat, att likställighet i avlöningshänseende mellan underofficerspersonalen vid å ena sidan marinen och å andra sidan armén icke vore lätt att åvägabringa. Det vore nämligen icke nog därmed, att motsvarande lönegrader avlönades lika; befordringsförhållandena måste också ställa sig lika och dessa påverkades i sin ordning bland annat av proportionen mellan de olika lönegraderna. 1917 års sakkunniga fortsätta därefter:

Vad sålunda framhållits rörande antalet beställningar i underofficersgraderna gäller emellertid även proportionen mellan å ena sidan antalet underofficerare och å andra sidan antalet manskapsunderbefäl, vid armén furirer av 1. klassen och vid marinen manskap i 1. lönegraden, från vilka underofficerarna rekryteras. En granskning av förhållandet mellan antalet underofficerare i de särskilda löneklasserna samt antalet av nyssnämnda manskapsunderbefäl vid armén, flottan och kustartilleriet uppvisar i stort sett följande jämförelsetal:

	Armén.	Flottan.	Kust- artilleriet.
Fanjunkare (flaggunderofficerare, underofficerare av 1. graden)	1	1	1
Sergeanter av 1. klassen } " " 2. " } underofficerare av 2. graden	{ 1 1}	2	2
Furirer av 1. klassen (manskap av 1. lönegraden, underofficers- korpraler)	1	3	3½

Av tillgängliga statistiska siffror framgår att nämnda proportioner i hög grad påverka befordringsförhållandena, i det att, medan anställning såsom furir av 1. klassen och beställning med lön i 1. lönegraden i stort sett kan nås vid ungefär lika ålder, levnadsåldern för manskapsunderbefälet vid vinnande av första befordran till underofficers grad i medeltal är 27,8 år vid armén, 33,4 år vid flottan och 30,1 år vid kustartilleriet. Även om det av de sakkunniga föreslagna lönesystemet med dess i varandra ingripande löneskalor för de två grupperna underofficerare (fanjunkare, flaggunderofficerare och underofficerare av 1. graden å ena, samt sergeanter och underofficerare av 2. graden å andra sidan), samt med den för systemets tillämpning antagna förutsättningen, att den, som befordrats till lägsta underofficersbeställning, kan för ålderstilläggs åtnjutande få tillgodoräkna sig viss del av sin tjänstetid i beställning såsom furir av 1. klassen respektive manskap av 1. lönegraden, är ägnat att medföra likställighet för personalen, när den en gång vunnit befordran till underofficersbeställning, är det dock givet, att de organisatoriska förhållandena, vilka tagit sig uttryck i den angivna olikheten i proportionen mellan antalet beställningar i de särskilda grupperna, dock skulle komma att fortfarande i fråga om befordringarna leda till en avsevärd ojämnhet, vars ekonomiska följder icke kunde helt undanröjas genom en omläggning av lönesystemet. För att marinens manskapsunderbefäl må kunna efter en ungefär lika lång tjänstetid som motsvarande underbefäl vid armén vinna befordran till beställning i den lägre av nyssberörda två underofficersgrupper, skulle det följaktligen bliva nödvändigt att i marinens stater göra sådan ändring, att visst antal löner för de nuvarande beställningarna i 1. lönegraden för manskap ersättes med löner för underofficersbeställningar.

Samtliga underofficerskorpraler, stam, vid flottan hava i skrivelse den 10 januari 1918 gjort hemställan, att Kungl. Maj:tt måtte taga i övervägande, huruvida ej pensionsförhållandena för dem nu kunde upptagas till lösning. De framhålla härvid, att de ej kunna ingå i pensionskassa med därmed sammanhängande änke- och pupillkasor förrän vid befordran till underofficer av 2. graden, under det att tjänstemännen vid andra statens verk i allmänhet erhålla denna förmån genast vid tillträdet av ordinarie beställning. Följden härav bleve, att medelåldern för inträde i pensionskassan vore mycket hög. Att betrakta underofficerskorpralens tjänst såsom ordinarie vore fullt riktigt,

Samtliga underofficerskorpralers vid flottan, stam, skrivelse den 10. januari 1918.

alldenstund de vore berättigade till fortsatt anställning utan särskilt kontrakt eller dylikt. De hade med avläggande av sina underofficersexamina bestämt sig för att fortsätta den militära banan. För att avhjälpa dessa förhållanden anhålla de, att Kungl. Maj:t behagade taga i övervägande, huruvida ej en ny underofficersgrad, förslagsvis benämnd underofficerare av 3. graden, kunde införas. Härigenom skulle medelåldern för befordran till underofficer, som nu vore omkring 35 år och som syntes vara i stigande, komma att nedgå, och flottans underbefäl på så sätt komma i samma läge som arméns underbefäl.

Underofficerskorpralerna framhålla ytterligare följande.

Vidare skulle de därigenom just komma till det önskemål, som för alla nu står som det mest trängande behov, nämligen delägarskap i pensionskassan och därtill vid en någorlunda tidig ålder. Härigenom bortfaller även självmant den stora olägenheten med dyra pensionsavgifter.

Dessutom skulle underofficerskorprals nuvarande vanskliga ställning — ena stunden manskap, den andra underbefäl med därtill hörande skyldigheter och fordringar — i betydlig mån förbättras. Då en underofficerskorpral under nuvarande förhållanden ej kan anse sin framtid betryggad förrän vid förut omnämnda höga ålder, skulle han genom den nya underofficersgradens tillsättande vid en betydligt lägre levnadsålder däremot kunna göra detta.

Ur rent militär tjänstgöringssynpunkt kan det nog bliva tämligen omtvistat (huruvida inrättandet av denna grad kan anses av militärt behov påkallad eller ej), alldenstund någon egentlig skillnad i tjänstgöringshänseende för underofficer och underofficerskorpral väl knappast förefinnes ombord å våra fartyg, där underofficerskorpral ju alltid förrättar underofficers tjänst med samma skyldigheter och samma ansvar som denne.

Dock torde det kunna ställas utom alla tvivel, att inrättandet av 3. gradens underofficersbefattning i många avseenden — i synnerhet disciplinärt — kommer att förbättra underbefälens ställning och därmed i icke obetydlig mån bidra till att rent militära intressen tillgodoses.

Vidare torde, med de avlönings-, befodrings- och pensionsförhållanden, som för närvarande råda inom flottans manskaps- och underbefälskategorier och som ställa i utsikt att först efter 15—18 års oförvitlig tjänst samt 35—38 års levnadsålder ernå en betryggad ställning, lätt kunna förklaras, varför manskapet i allmänhet ej visar någon större benägenhet att kvarstanna i tjänst och därigenom rekrytera underofficerskåren.

Ställes däremot i utsikt såväl för ynglingen, som möjligen reflekterar på anställning, som för den redan anställda att inom en någorlunda begränsad tidrymd kunna ernå en fast och betryggad framtidsanställning, skulle detta medföra, att såväl flera ynglingar, än vad nu är fallet, skola söka anställning samt framför allt att ett större antal än nu skall besluta sig för att kvarbliva i tjänsten — således väl även detta en rent militär fördel.

Denna grads tillsättande skulle ej heller behöva medföra några allt för stora omändringar i marinens organisation, enär nuvarande utbildningsplan med fördel skulle kunna bibehållas. Den nuvarande underofficerskorpralsgraden skulle näm-

ligen kunna bibehållas, men en viss maximitid av exempelvis tre år, bestämmas för tjänstgöring i denna grad, varefter obligatorisk befordran till underofficer av 3. graden skulle äga rum.

Underofficerskorpralerna vid Karlskrona kustartilleriregemente hava i en till chefen för sjöförsvarsdepartementet ställd skrivelse av den 14 november 1917 framhållit vissa synpunkter beträffande pensionering av marinens manskap och därvid uttalat som sin uppfattning, att bästa sättet för denna frågas lösning vore inrättande av en ny underofficersgrad, underofficerare av 3. graden. Till denna grad borde alla underofficerskorpraler, som fyllt stadgade fordringar för befordran till underofficer, befordras. Genom detta förslags genomförande skulle underofficerskorpralerna tillförsäkras en tryggad ställning och bliva jämnställda med arméns sergeanter av 2. klass, vilka i regel erhöle befordran till underofficer efter en tjänstetid, vilken i stort sett vore lika med den, som stadgats för befordran till underofficerskorpral i 1. lönegraden vid marinen.

Underofficerskorpralernas vid Karlskrona kustartilleriregemente skrivelse den 14 november 1917.

De ovan återgivna uttalandena påvisa ur olika synpunkter, hurusom underofficerskorpralerna i 1. lönegraden rätteligen äro att hänföra till underofficerare. De kunna icke befordras till underofficerskorprals grad förrän efter avlagd godkänd underofficersexamen. De äro, i motsats till övrigt manskap, berättigade till vidare anställning och de kunna sägas hava valt militäryrket till levnadsbana. De tjänstgöra ombord å fartyg som underofficerare och på dem ställas i tjänsten enahanda fordringar som på underofficerare. Till ytterligare belysande härav må framhållas, att de ombord icke ingå i skeppsnummer som övrigt manskap utan inordnas i tur med underofficerarna, att vaktgåringen ombord sker efter vissa grunder för officerare, underofficerare och underofficerskorpraler å ena sidan samt för korpraler och meniga å andra sidan, att fartygschef må, då han finner sådant för tjänsten nödvändigt, förordna lämplig underofficer eller underofficerskorpral att göra officersvakt med full ansvars- skyldighet o. s. v. Ehuru underofficerskorpralerna sålunda äro att jämnställa med underofficerarna, innehava de endast manskaps grad, och deras tjänsteställning blir därigenom i flera fall mycket oviss; de betraktas stundom som underofficerare och stundom som manskap. Enligt senast föreliggande statistik sker befordran till underofficerskorpral vid flottan vid en levnadsålder av 26,8 år, eller praktiskt taget enahanda ålder, vid vilken arméns personal i medeltal når sergeants grad (27,2 år). Men innan underofficerskorpralen befordras till underofficers (sergeants) grad, uppnår han en ålder av i medeltal 33,4 år, vilken levnadsålder med omkring sex år överstiger motsvarande medeltal för personalen vid armén.

Departementschefen.

Underofficerskorpralen stannar sålunda i sin mera osäkra ställning till jämförelsevis hög ålder, och han uppbär härunder icke annan avlöning än som manskap i 1. lönegraden samt är icke delägare i pensions- eller gratiakassa. Om han avlider, äga hans efterlevande icke rätt till gratial, en omständighet, till vilken särskild hänsyn måste tagas, då underofficerskorpralerna i regel äro gifta. Skulle han ej kunna vinna befordran till underofficer, har han icke någon annan pension att förvänta än det obetydliga belopp, som tillkommer manskap enligt reglementet den 31 oktober 1879 angående pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap med tillägg enligt kungörelsen den 13 augusti 1909.

För att förmå väl kvalificerad personal att kvarstå i tjänst vid marinen och att sträva till inträde i underofficerskårerna synes det mig vara av oavvisligt behov påkallat, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för att förbättra underofficerskorpralernas ställning.

Innan jag ingår på frågan om lämligaste sättet för lösningen av nämnda spörsmål, anhåller jag emellertid att få redogöra för utvecklingen av frågan om pensionering av äldre i vissa mindre krävande befattningar å stationer och varv eller vid förråd i tjänst kvarstående, till underofficerare ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler, vilka — såsom icke delägare i flottans pensionskassa — ej kunna vid avsked komma i åtnjutande av andra pensionsbelopp än dem, som bestämts i berörda reglemente den 31 oktober 1879 med tillägg enligt kungörelsen den 13 augusti 1909.

Såsom jag redan förut haft tillfälle uttala, sammanhänger nämligen denna fråga till en del med själva underofficerskorpralsfrågan, sådan denna här förut blivit framställd.

V. Tidigare uttalanden och förslag beträffande pensionering av vissa äldre till underofficerare ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler vid marinen.

Nuvarande pensioneringsgrunder.

Pensioneringen av marinens stammanskap sker genom flottans pensionskassa, och gälla fortfarande de grunder, som godkänts av riksdagen 1876 och faststälts genom reglementet den 31 oktober 1879 angående pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap. Enligt 1909 års

riksdags medgivande och kungörelsen den 13 augusti samma år kunna de jämlikt nämnda reglemente utgående pensionerna i vissa fall höjas med 25 kronor, dock ej i vidare mån än att pension och pensionsförhöjning tillhopa uppgå till högst 200 kronor. Enligt 1879 års reglemente utgingo pensionerna i fyra klasser med från den första till den fjärde fallande belopp och beviljades dels på grund av skada eller sjukdom, ådragen genom tjänsten, dels ock på grund av uppnådd viss levnads- och tjänstålder. Sedan emellertid genom förordningen den 18 juni 1909 meddelats särskilda bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, och till följd därav kostnaden för livräntor m. m. till manskap, som efter ingången av år 1910 blivit i tjänsten skadat, överflyttats å beväringmanskapets invalid- och pensionsfond, äro numera av reglementets ursprungliga föreskrifter tillämpliga å marinens manskap endast bestämmelserna om pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder eller pensionsklasserna 2—4. Enligt dessa bestämmelser fordras för erhållande av pension i tredje eller fjärde klassen en levnadsålder av minst 50 år; i övrigt är tjänståldern vid avgången, räknat från tidpunkten för anställningen, dock tidigast från 20 års ålder, bestämmande för den klass, i vilken pension får åtnjutas. Efter 40 tjänstår är manskap vid marinen berättigat till pension i andra klassen, efter 30 i tredje och efter 20 i fjärde klassen. De pensionsbelopp, som efter respektive 40, 30 och 20 års tjänst tillkomma manskap, utgöra, med inberäkning av förenämnda, i vissa fall medgivna förhöjning av högst 25 kronor, för underofficerskorpral respektive 240, 200 och 145 kronor, för korpral och 1:a klass sjöman 185, 145 och 105 kronor samt för övrigt manskap 125, 100 och 75 kronor.

På grund av särskilda vid 1912 års riksdag väckta motioner om förhöjning av de från Vadstena krigsmanshuskassa och flottans pensionskassa till avskedat manskap vid armén och flottan utgående underhåll och pensioner anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, att utredning måtte verkställas, huruvida och i så fall under vilka villkor en höjning av nämnda underhåll och pensioner kunde äga rum, samt att Kungl. Maj:t därefter måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Till följd härav och jämlikt nådigt bemyndigande den 3 september 1912 uppdrog chefen för lantförsvarsdepartementet åt sakkunniga att verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet; och enligt nådigt beslut den 12 december 1913 lämnades åt dessa sakkunniga tillika

1912 års sakkunnigas betänkande med förslag dels beträffande skyldighet för marinens stammanskap att vid viss levnadsålder avgå ur tjänst och dels beträffande höjning av pensionerna åtsagda manskap, avgivet den 8 juni 1916.

uppdrag . att verkställa utredning i fråga om förbättrad pensionering jämväl av manskapet vid kustartilleriet ävensom beträffande avgångsålder för allt manskap vid marinen. Efter det de sakkunniga den 9 december 1913 och den 20 april 1914 avgivit särskilda förslag till förbättrat underhåll för arméns indelta manskap och om höjning av pensionerna för flottans indelta manskap, vilka förslag lett till beslut vid 1914 års senare riksdag om förbättringar av de till nämnda manskap utgående underhåll och pensioner, inlämnade de den 8 juni 1916 ett betänkande, innefattande utredning och förslag dels beträffande skyldighet för marinens stammanskap att vid viss levnadsålder avgå ur tjänst och dels beträffande höjning av pensionerna åt sagda manskap.

1912 års sakkunniga, vilka i sitt betänkande framlagt en fullständig utredning rörande manskapets anställnings- och avlöningsförhållanden samt redogörelse för dittills framkomna förslag i fråga om avgångsålder och pensionsförbättring för manskapet, hava framhållit såsom uppenbart, att de pensionsbelopp, som tillkomme marinens manskap, vore alltför små för att bereda ens ett nödortfigt livsuppehälle. Följden hade också, enligt vad de sakkunniga vidare anført, blivit den, att stationsmyndigheterna, för att ej för verklig nöd utsätta personer, som ägnat större delen av sitt liv åt kronans tjänst, av ren barmhärtighet låtit dem kvarstanna i tjänst även sedan de ej längre vore tjänstdugliga. Enligt av nämnda sakkunniga inhämtade uppgifter framginge nämligen, att av 51 man, som den 1 februari 1915 ehuru pensionsberättigade kvarstode i tjänst, icke mindre än 38 man, därav 7 underofficerskorpraler samt 31 korpraler och 1:a klass sjömän, vore otjänstbara eller ej fullt användbara till tjänst. Detta förhållande kunde icke anses vara förenligt med statens intresse, då de kostnader, som dessa kvarstående avlöning betingade, endast i ringa mån motsvarades av det arbete, de kunde utföra åt staten, vartill komme, att de genom att upptaga löner i de högsta lönegraderna försämrade befordringsutsikten för det yngre manskapet och därigenom försvårade rekryteringen.

Jämte det 1912 års sakkunniga framlagt förslag om bestämmande av skyldighet för manskap att avgå ur tjänsten vid uppnådda 50 levnadsår, hava de tillika förordat en avsevärd förbättring av pensionsförmånerna. Pensionsbeloppet borde enligt de sakkunnigas mening avpassas icke såsom enligt 1879 års reglemente efter innehavande tjänstegrad utan efter beloppet av innehavande fast avlöning, vartill skulle hänföras lön, lönetillägg och inkvarteringsersättning eller värdet av inkvartering in natura; pensionen skulle vara antingen hel eller avkortad; för erhållande av hel pension skulle erfordras en tjänstetid av minst 30

år; vid kortare tjänstetid, dock minst 20 år, skulle pensionen avkortas i förhållande till tjänstetidens längd, varjämte viss avkortning skulle ske även i det fall, att den fasta avlöning, som vid avgången åtnjötes, icke innehafts i minst 2 år före avskedet; pensionen skulle dock icke i något fall bliva mindre än 300 kronor.

Pensionsbeloppen för hel pension föreslogo de sakkunniga till:

i första lönegraden	840 kronor
i andra »	576 »
i tredje »	300 »

Dessa pensioneringsgrunder skulle enligt förslaget bliva gällande även för det manskap, som fortfarande kvarstode i tjänst men överskridit 50 års ålder, dock under förutsättning att avgång ur tjänsten ägde rum inom ett år, efter det skyldighet att avgå ur tjänst vid 50 års ålder blivit stadgad.

Beträffande pensionsförbättring till redan pensionerat manskap hava 1912 års sakkunniga, med erinran att förhöjning av utgående pensionsförmåner redan beviljats för såväl arméns som flottans indelta manskap, föreslagit en höjning med 200 kronor i utgående pensioner till övrigt manskap vid marinen, som pensionerats på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, varemot dessa sakkunniga beträffande de pensioner, som utginge till manskap på grund av skada i tjänsten, ansett det böra ankomma på prövning i varje särskilt fall, om och i vad mån förhöjning kunde anses vara av omständigheterna påkallad.

Vidare hava 1912 års sakkunniga föreslagit, att begravningshjälp, som enligt 1879 års reglemente utgår med växlande belopp dels efter den tjänstegrad, den avlidne innehaft, och dels efter den klass, i vilken pension tilldelats honom, måtte till stjärnhus efter pensionerat manskap utgå med ett för alla lika belopp av 75 kronor.

Slutligen framhöllo de sakkunniga såsom särskilt önskemål — förutom det förut omnämnda beträffande tilldelande av underofficers grad åt underofficerskorpralerna — att det, vad angår marinens stammanskap, borde sörjas för pensionering icke blott av befattningshavarna själva utan även av deras efterlämnade änkor och barn.

Över de sakkunnigas förslag inforrades utlåtanden dels av chefen för marinstaben i samråd med chefen för kustartilleriet, dels av statskontoret, dels av direktionen över flottans pensionskassa, dels ock av marinförvaltningen.

I samtliga avgivna utlåtanden framhölls behovet av väsentlig förbättring av pensionerna för ifrågavarande manskap, och från de militära myndigheternas sida framställdes icke någon erinran varken i fråga om den föreslagna avgångsåldern eller mot vad som föreslagits beträffande pensioneringen.

Statskontoret anförde, att beträffande denna pensioneringsfråga den egendomliga omständigheten ådragit sig ämbetsverkets särskilda uppmärksamhet, att det icke vore hela den kår, som bildades av marinens stammanskap, eller ens en större del av densamma, som vore avsedd att pensioneras på föreslaget sätt. Från denna kår rekryterades underofficerskåren; och de till underofficers grad sålunda befordrade förvärvade delaktighet i flottans pensionskassa, och därigenom ordnades pensioneringen såväl för dem själva som för deras familjer i enlighet med i dessa avseenden i kassans reglementen stadgade grunder. Större delen av det manskap, som icke vunne sådan befordran, avlägsnades ur kåren vid kontraktstidens utgång, då man icke hade användning för ett större antal till mera framskriden ålder kommet manskap. Endast en jämförelsevis obetydlig del, 100 å 125 man, som ansetts erforderliga för vissa särskilda befattningar vid marinen, vilka medförde större ansvar och krävde mera mogna omdöme, kvarhölls i manskapskåren, och blott för denna del skulle den föreslagna pensioneringen komma att gälla. Med hänsyn därtill och med erinran tillika, att de sakkunniga framhållit såsom önskemål, dels att det bleve beträffande marinens stammanskap sörjt även för pensionering av änkor och barn, dels ock att underofficerskorpralerna vid marinen erhöle underofficersgrad i likhet med sergeant av 2:a klass vid armén, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke denna pensioneringsfråga skulle på lämpligaste sätt erhålla sin lösning därigenom, att — även om icke hela gruppen av underofficerskorpraler befundes böra erhålla underofficers grad — åtminstone de, som kvarhölls i tjänst för fyllande av berörda mera krävande befattningar vid marinen, befordrades till underofficers grad under lämplig benämning, en del måhända i fast anställning såsom månadslönare på stat. De skulle då bliva delaktiga i flottans pensionskassa, varigenom såväl deras egen pensionering som familjepensioneringen bleve ordnad såsom för övriga underofficerare med vederlikar; och några särskilda bestämmelser om pensionering av marinens stammanskap skulle då icke erfordras, lika litet som några dylika bestämmelser beträffande arméns stammanskap ansetts behövlige. Det skulle nämligen då vid marinen icke i manskapsgrad kvarhållas några av äldre årsklasser än vid armén, i det att bestämmelsen om rätt för visst manskap att kvarstå skulle

upphävas. Om pensioneringen befundes kunna ordnas på detta sätt, syntes det enligt statskontorets mening böra tagas i övervägande, huruvida tillräckliga skäl föreläge att bestämma avgångsåldern till 50 år för samtliga dessa nya delägare i flottans pensionskassa eller om icke en del av dem med hänsyn till tjänstgöringens beskaffenhet lämpligen skulle kunna och, till kostnadernas begränsning, böra kvarstå i tjänst betydligt längre.

Marinförvaltningen, som tagit del av statskontorets utlåtande, ansåg, att vad statskontoret föreslagit beträffande pensionsfrågans lösning genom uppflyttning av underofficerskorpraler till underofficers grad vore beaktansvärt samt att utredning i sådan riktning syntes böra åvägbringas.

Närmast med anledning av detta statskontorets yttrande, vari ifrågasatts pensioneringsfrågans lösning i helt annan ordning än vad 1912 års sakkunniga förordat, tillkallades år 1917 sakkunniga för att biträda vid ytterligare granskning av frågan om förhöjning av pensionerna för marinens stammanskap jämte därmed i samband stående frågor.

I sitt utlåtande framhöllo dessa sakkunniga, vilka — såsom redan tidigare blivit omnämnt — som sin uppfattning uttalat, att en ny lägre underofficersgrad borde införas vid marinen, att det från organisationens synpunkt icke vore något att erinra mot att, på sätt statskontoret ifrågasatt, pensioneringen ordnades genom att vissa manskapsbeställningar förändrades till befattningar med delaktighet i flottans pensionskassa. Härigenom skulle beträffande den jämförelsevis fåtaliga personal, som för bestridande av nämnda manskapsbeställningar kvarhölls i tjänst så länge, att pensionering över huvud taget kunde ifrågakomma, pensionering såväl för dem själva som för deras efterlämnade familjer bliva på önskvärt sätt ordnad.

Sakkunniga förordade alltså, att denna pensioneringsfråga löstes på sätt statskontoret ifrågasatt. En del av de befattningar, vilkas innehavare sålunda enligt förslaget skulle uppflyttas till underofficerare eller deras vederlikar, vore av beskaffenhet att medföra utövändet av visst förmanskap över militär personal, såsom vissa befattningar i kasern- och kompanitjänst med åliggande att upprätthålla ordning i läsrum m. m., under det att andra mera vore att hänföra till civilmilitära befattningar, exempelvis anställning såsom förrådsmän och eldare i kasern-tjänst eller vid sjöreserven samt i synnerhet såsom hovmästare och kockar. Huvudsakligen för de förra befattningarna, vilka i regel inne-

1917 års
sakkunnigas
för ytterligare
granskning av
frågan om
förhöjning av
pensionerna
för marinens
stammanskap
betänkande.

hades av underofficerskorpraler, syntes böra inrättas en ny lägre underofficersgrad och dit från manskapskåren överflyttas ett erforderligt antal befattningshavare under benämning av underofficer av 3:e graden.

Utgående från dåvarande avlöningsförmåner för underofficerskorpral föreslogo dessa sakkunniga, att underofficers av 3:e graden avlöningsförmåner borde bestämmas till: lön 660 kronor, dagavlöning, beräknad efter 1 krona 20 öre för dag, 438 kronor, inkvarteringsersättning lägst 180 kronor och högst 240 kronor, ersättning för ved och lyse 100 kronor, beklädnadsersättning 200 kronor eller tillhopa lägst 1,587 kronor och högst 1,638 kronor. Då härtill skulle komma naturaportion eller ersättning därför med det för underofficer fastställda belopp av 62 öre för dag eller alltså för år räknat 226 kronor 30 öre, skulle sammanlagda avlöningsförmånerna utgöra lägst 1,804 kronor 30 öre och högst 1,864 kronor 30 öre.

Så avpassad skulle avlöningen enligt gällande pensioneringsgrunder föranleda, att dess innehavare efter avgång ur tjänsten vid 55 levnads- och 30 tjänstår skulle komma i åtnjutande av pension å 792 kronor, motsvarande lönen ökad med 20 procent. Varken i fråga om pensioneringsgrunder eller beträffande avgångsåldern ansågo de sakkunniga sig böra för den nya underofficersgraden ifrågasätta någon ändring i vad för underofficerare vid marinen vore gällande.

Underofficer av 3:e graden vid kustartilleriet borde givetvis åtnjuta enahanda sammanlagd avlöning, som föreslagits för motsvarande befattningshavare vid flottan. Då emellertid underofficer vid kustartilleriet icke åtnjöte beklädnadsersättning, borde lönen i stället ökas med motsvarande belopp, såsom ägde rum i fråga om avlöningen i befintliga underofficersgrader vid kustartilleriet, och alltså utgöra 860 kronor. För att icke till följd härav pensionen för underofficer av 3:e graden vid kustartilleriet enligt gällande pensioneringsgrunder skulle bli högre än den pension, som enligt förslaget skulle tillkomma hans vederlike vid flottan, torde böra föreskrivas, att den underofficer av 3:e graden vid kustartilleriet tillkommande pensionsförmån skulle motsvara vad i sådant avseende tillkomme underofficer av 3:e graden vid flottan.

För befordran till underofficer av 3:e graden vid marinen borde fordras väl vitsordad tjänstgöring under viss tid, exempelvis 4 år, såsom underofficerskorpral.

För de befattningar återigen, som närmast kunde hänföras till civilmilitära sysslor, borde enligt de sakkunniges uppfattning upprättas särskilda månadslönarstater vid flottan och vid kustartilleriet, inom vilka

stater tre lönegrader borde inrättas. I 1:a lönegraden, som skulle avses för de kockar eller hovmästare, vilka enligt gällande bestämmelser angående staten för flottans underofficerskår uppbyro underofficers av 2:a graden löneförmåner, borde avlöningsförmånerna sättas till 2,150 kronor i Karlskrona och 2,210 kronor i Stockholm, såsom månadslönare i 2:a graden borde uppföras innehavare av de befattningar, som krävde genomgången utbildning, motsvarande den, som erfordrades för befordran till underofficerskorpral (maskinist vid kasern eller verkstad, biträdande sjukvårdare o. s. v.), och borde dessa befattningshavare erhålla en avlöning, som motsvarade den av sakkunniga för underofficer av 3:e graden föreslagna, alltså, i avrundat belopp, lägst 1,800 och högst 1,860 kronor. Några befattningar slutligen, vilka icke nödvändigtvis krävde sådan utbildning, som nyss nämnts (eldare, förrådsmän m. fl.), borde uppföras som månadslönarbefattningar av 3:e graden med lön, som borde bestämmas till lägst 1,500 och högst 1,560 kronor.

Beträffande månadslönares pensionering förordades, att månadslönare av 1:a graden skulle i pensionsavseende likställas med underofficer av 2:a graden och månadslönare av 2:a graden med underofficer av 3:e graden samt att för månadslönare av 3:e graden skulle bestämmas ett pensionsbelopp av 750 kronor.

Enligt gällande pensioneringsgrunder skulle dessa månadslönare bliva berättigade till pension vid uppnådda 55 levnads- och 30 tjänstår; och däremot vore icke något att erinra. Men då med hänsyn till befattningarnas beskaffenhet månadslönarna syntes i många fall kunna med fördel användas i tjänst vida längre än till nämnda levnadsålder, vore icke skäl att stadga skyldighet att vid uppnåendet av sagda ålder avgå ur tjänsten; utan borde det ordnas på sådant sätt, att månadslönare väl vore berättigad till pension vid uppnådd ålder av 55 levnads- och 30 tjänstår men likväl efter vederbörande kårchefs förslag kunde erhålla tillstånd att tillsvidare kvarstå i tjänst, dock ej längre än till fyllda 65 levnadsår.

Därest på detta sätt dels en ny underofficersgrad och dels månadslönarbefattningar med lön på stat upprättades i stället för de manskapsysslor, för vilka marinen dittills i tjänst kvarhållit äldre, beprövat manskap, bleve det på tillfredsställande sätt ordnat för pensionering av de befattningshavare, vilka åsyftats med 1912 års sakkunnigas förslag, och i framtiden skulle icke vid marinen förekomma någon manskaps-pensionering på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, då nämligen förslagen förutsatte, att rätten för visst manskap till fortfarande anställning upphävdes.

För den nuvarande manskapsgenerationen, som redan vunnit rätt till fortfarande anställning eller ock antagits i tjänst med utsikt att under vissa villkor vinna dylik rätt, erfordrades emellertid fortfarande bestämmelser om pension, och som de enligt 1879 års reglemente utgående pensionsbeloppen vore alldeles otillräckliga, bleve en pensionsreglering för denna personal, i den mån densamma kvarstode utan att befordras till underofficersgrad eller därmed likställd befattning, erforderlig.

Sakkunniga föreslogo i detta hänseende, att manskap, som uppnått en levnadsålder av 50 år och tjänat staten i minst 20 år, skulle erhålla pension enligt följande grunder:

Pensionen utgör vid 20 års tjänst för manskap i första lönegraden 500 kronor, i andra lönegraden 400 kronor och i tredje lönegraden 350 kronor. För varje tjänstår utöver 20 ökas pensionsbeloppet för manskap i första lönegraden med 25 kronor, i andra lönegraden med 15 kronor och i tredje lönegraden med 10 kronor, dock att högsta pensionsbeloppet skall utgöra för manskap i första lönegraden 750 kronor, i andra lönegraden 550 kronor och i tredje lönegraden 450 kronor.

I övrigt borde bestämmelserna i 1879 års reglemente fortfarande bliva gällande, dock med det tillägg att den, som icke i fulla två år åtnjutit avlöning i den lönegrad, han vid avskedet innehade, skulle erhålla den pension, som vore bestämd för manskap i närmast lägre lönegrad.

De sakkunniga yttrade vidare i detta sammanhang följande.

Dessa grunder, vartill pensionsbestämmelserna för marinens daglönarkår utgjort förebild, synas vara att föredraga framför dem, som av 1912 års sakkunniga föreslagits. Nämda sakkunnigas förslag ansluter sig väl i vissa avseenden närmare till de grunder, som vunnit tillämpning i flera nyare pensionslagar, såsom exempelvis i den civila pensionslagen, och innebär bland annat, att pensionsbeloppet automatiskt förändras vid lönereglering; och då enligt vårt förslag fråga är om pensioneringsgrunder att tillämpas endast under en övergångstid, hava vi ansett anledning föreligga att i huvudsak följa de grunder, som nu gälla för manskapspensioneringen och som tillämpats även vid senaste pensionsreglering för daglönare vid marinen. Då den siste av nuvarande manskapsgeneration avgått ur manskapsgraden, d. v. s. senast efter omkring 30 år men sannolikt mycket tidigare, skall nämligen efter genomförande av vårt förslag icke längre förekomma beviljande av pension åt marinens manskap, lika litet som någon pensionering av manskap vid armén förekommer.

Vid det förhållande att det övervägande flertalet av nu i tjänst varande manskap kan beräknas antingen bli befördrat till underofficersgrad eller ock såsom obefordrat avskedas före uppnådd pensionsålder är det antagligt att, sedan det i tjänst varande överåriga manskapet, enligt den i betänkandet lämnade uppgift utgörande ett antal av 51 man, avskedats med pension omedelbart eller

åtminstone under den närmaste tiden efter det de nya bestämmelserna trätt i kraft, endast ett jämförelsevis litet antal kommer att på förslaget sätt pensioneras.

De av oss föreslagna pensionsgrunderna böra enligt vårt förmenande komma till tillämpning endast på dem av nu i tjänst varande manskap, som underkasta sig att, efter uppnådd levnadsålder av 50 år, avgå ur tjänsten efter därom av vederbörande kårchef framställd anmodan. I annat fall bör rätten till pension fortfarande bedömas enligt nu gällande bestämmelser i 1879 års reglemente och kungörelsen den 13 augusti 1909 angående viss pensionsförhöjning. — — —

Av det anförda framgår, att, medan 1912 års sakkunniga föreslogo, att för dem, som behövdess i vissa manskapsbefattningar vid marinen, vilka krävde mera erfarenhet och omdömesgrad och därför kvarhöllos i tjänst till mera framskriden ålder, skulle anordnas en förbättrad manskapspensionering under förutsättning dock att den för visst manskap gällande rätten till fortfarande anställning skulle begränsas genom stadgande av skyldighet att avgå ur tjänst vid uppnådd levnadsålder av 50 år, vårt förslag däremot innebär, att pensioneringen för innehavarna av berörda befattningar skall ordnas på det sätt, att befattningarna överflyttas till underofficers grad eller månadslönarstat med därav följande delaktighet i flottans pensionskassa och att i sammanhang därmed manskapets rätt till fortfarande anställning upphäves, varav i sin ordning följer, att någon pensionering av manskap vid marinen i framtiden icke skall förekomma. Endast under övergångstiden eller alltså blott för nuvarande manskapsgeneration skall enligt vårt förslag anordnas en förbättrad manskapspensionering.

Upphävandet av rätten till fortfarande anställning är föranledd därav att, sedan innehavarna av ovanberörda befattningar bortflyttats från manskapskåren, något behov icke längre föreligger för marinen att söka kvarhålla någon i nämnda kår längre än som behöves för att förekomma vakanser i vanliga manskapssysslor. Det blir alltså uteslutande marinens behov, som efter vederbörande befäls beprövande blir avgörande för kvarstående i tjänst. Det skulle möjligen kunna invändas, att borttagandet av rätten till fortfarande anställning kunde menligt inverka på rekrytering och rekapitulation. En sådan påföljd torde dock enligt vår uppfattning icke vara att befara eller torde i allt fall mer än uppvägas — förutom genom införande av avskedspremier och beredande av civilianställning — framförallt av den förbättrade utsikten till befordran till underofficer eller vederlike, som vårt förslag medför, särskilt i betraktande av att härigenom skulle yppas tillfälle även för den, som icke kunnat fylla fordringarna för befordran till underofficer, att likväl såsom månadslönare av 3:e graden bliva underofficers vederlike.

Vad därefter vidkommer frågan om höjning av redan utgående pensioner till förutvarande stammanskap vid marinen äro vi i likhet med 1912 års sakkunniga av den mening, att, då pensionerat indelt manskap vid flottan, liksom pensionerat manskap vid armén, redan erhållit pensionsförhöjning på sätt nämnda sakkunniga närmare omförmålt, någon pensionsförhöjning billigtvis bör tilldelas även övrigt förutvarande manskap vid marinen, som på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder erhållit pension enligt 1879 års reglemente. Mot vad 1912 års sakkunniga i sådant avseende föreslagit, innefattande en pensionsförhöjning med 200 kronor till en var av dessa pensionärer, till antalet 8, hava vi icke annat att erinra, än att sådan förhöjning synes böra beviljas såsom tillfälligt understöd och att därför jämväl i detta fall synes, såsom skett vid dylik förhöjning åt vissa andra grupper av pensionärer, exempelvis f. d. daglönare vid

marinen och f. d. befattningshavare vid lotsverket, böra uppställas det villkor för åtnjutande av pensionsförhöjningen, att vederbörande styrker sig vara i behövande omständigheter.

Beträffande övriga pensionärer, som tillhört marinens nu ifrågavarande manskap, d. v. s. sådana, vilka för liden skada i tjänsten pensionerats enligt bestämmelserna i 1879 års reglemente, hava 1912 års sakkunniga — med förmlan att pensionerna i detta fall i allmänhet kunde anses vara ungefär lika stora som de livräntor, vilka skulle hava utgått om skadan bedömts enligt nu i sådant avseende gällande föreskrifter, meddelade i 1909 års förordning angående ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring — ansett sig av sådan anledning icke kunna förorda någon allmän förhöjning av dessa pensioner, men föreslagit, att sådan pension skulle efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan kunna höjas, dock ej till högre belopp än som skulle hava utgått jämlikt nyssnämnda förordning. I detta avseende har dock av direktionen över flottans pensionskassa framhållits, att förhöjning av utgående pensioner åt marinsoldater och båtsmän, daglönare och befattningshavare vid lotsverket medgivits även i fall, där pensionen beviljats på grund av ådragen skada i tjänsten, samt att det därför måste anses foljdriktigt, att jämväl det marinens manskap och de skeppsgossar, som för liden skada pensionerats, erhålla dylik pensionsförhöjning. Vad sålunda av nämnda direktion erinrats synes oss vara värt beaktande; men å andra sidan kunna vi icke undgå att i likhet med 1912 års sakkunniga finna betänkligt att åtminstone i någon mera avsevärd mån höja dessa pensioner utöver vad som enligt 1909 års förordning skulle hava under liknande förhållanden utgått såsom livränta. För vår del skulle vi vilja förorda en medelväg, i det vi föreslå, att nu ifrågavarande pensionärer, vilka med inräknande av de i en bilaga till direktionens skrivelse upptagna skadade skeppsgossarna utgöra 58 man, måtte i händelse av styrkt behov av understöd erhålla en var 100 kronor, med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att, på sätt 1912 års sakkunniga föreslagit, efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall på ansökning medgiva ytterligare understöd, dock att sammanlagda beloppet av pension och understöden ej må överstiga vad som enligt 1909 års förordning skulle hava tillkommit vederbörande såsom livränta.

Mot de sakkunnigas förslag, att såsom begravningshjälp efter marinens pensionerade manskap skall utgå ett belopp av 75 kronor, synes oss icke vara något att erinra. Då nu gällande föreskrift om begravningshjälpens belopp är meddelad i 1879 års reglemente, torde det nya stadgandet därom böra sammanföras med de nya pensionsbestämmelserna.

Till det statsrådsprotokoll över sjöförsvarsärenden, som finnes bifogat propositionen nr 268 till 1917 års riksdag, anförde föredragande departementschefen i huvudsak följande.

1879 års pensionsreglemente gällde ursprungligen såväl för båtsmännen som för flottans övriga manskap, för daglönnarna vid flottans stationer och varv samt för lotsverkets gemenskap, ävensom, sedan kustartilleriet till-

kommit, jämväl för dettas manskap. Såväl båtsmännen som daglönarna och lotsverkets gemenskap hade sedermera fått sin pensionering förbättrad. I fråga om båtsmännen gällde sedan början av år 1915 en förbättrad pensionering med pensionsbelopp å högst 200 kronor, vilket belopp — med hänsyn till att detta manskap fullgjorde tjänstgöring endast under en tid av i medeltal fyra månader om året — ej vore att betrakta som pension i vanlig ordning, tillräcklig att täcka levnadsbehoven, utan endast till ett understödsbidrag för att utestänga nöden på ålderdomen. För daglönarna hade pensionsförbättring beviljats senast år 1910, varvid pensionen bestämdes för förman och sjukvaktare till lägst 400 kronor och högst 625 kronor samt för annan daglönare till lägst 300 kronor och högst 450 kronor. Vad slutligen beträffade lotsverkets gemenskap, som redan år 1888 erhållit en avsevärd pensionsförhöjning genom bidrag från lotsverkets medel, gällde efter ingången av år 1915, att pensioneringen skedde enligt bestämmelserna i den civila pensionslagen och efter pensionsunderlag, fastställda i de från samma tid gällande nya lönestaterna för lotsverket. För samtliga de grupper av marinens och lotsverkets personal, å vilka 1879 års reglemente ursprungligen ägde tillämpning, hade en avsevärd pensionsförbättring således medgivits med undantag endast för marinens stammanskap, alltså för manskapet vid flottans sjömanskår (utom båtsmän) och vid kustartilleriet. Den enda förhöjning i pensionsbeloppen, som vidtagits för denna personal, utgjordes av det tillägg å 25 kronor, som från och med år 1910 beviljats att utgå till visst manskap, vars pension enligt reglementet icke uppginge till högre belopp än 180 kronor, dock att pensionen och tillägget tillsammans ej finge överstiga 200 kronor. 240 kronor vore det högsta pensionsbelopp, som enligt gällande bestämmelser kunde tillkomma någon tillhörande detta manskap. Anledningen till att någon pensionsförbättring — trots det att pensionsbeloppen vore erkänt alldeles otillräckliga — icke hittills genomförts, låge i någon mån däri, att pensionering endast i ringa omfattning förekommit, då nämligen flertalet av manskapet antingen beforderades till underofficers grad eller ock avginge vid tidig ålder, men berodde huvudsakligen på att någon skyldighet att avgå ur tjänsten vid viss ålder icke vore stadgad för underofficerskorpral eller för den, som fullgjort villkoren för befordran till underofficerskorpral, förutom i händelse av kassation för sjukdom eller utstraffning. På grund härav kvarstode i tjänst åtskilligt äldre manskap, som endast i ringa mån förmådde uträtta något verkligt arbete, och även då avskedande av dylika åldringar kunnat ske, hade myndigheterna ogärna tillgripit en sådan åtgärd, som skulle försätta detta i

tjänsten grånade manskap i verkligt nödläge. En del av manskapsbefattningarna i de högre lönegraderna upptoges därför av mindre arbetsdugliga åldringar till men för befodringsutsikterna inom sjömanskåren och detta hade framkallat kravet på en bestämd avgångsålder såsom förutsättning för en pensionsförbättring.

Två olika förslag hade framkommit till pensionsfrågans lösande. De år 1912 tillkallade sakkunniga hade föreslagit, att den för visst manskap gällande rätten till fortsatt anställning skulle så begränsas, att skyldighet att avgå skulle inträda vid uppnådda 50 levnadsår, samt att i sammanhang därmed skulle fastställas nya grunder för manskapspensioneringen att gälla icke blott för nu i tjänst varande manskap utan även allt framgent. Det andra förslaget, framställt av statskontoret och närmare utvecklat av de år 1917 tillkallade sakkunniga, gick ut på: att rätten till fortfarande anställning skulle borttagas för framtiden; att de nuvarande manskapsbefattningar, där marinen behövde äldre beprövat folk, skulle överflyttas till en ny lägre underofficersgrad eller nya månadslönarstater med delaktighet i flottans pensionskassa; samt att, då genom dessa anordningar någon manskapspensionering icke i framtiden skulle bliva erforderlig, en förbättrad pensionering skulle anordnas endast för nuvarande manskapsgeneration.

Departementschefen ansåg sig böra förorda det senare förslaget, varigenom marinen undginge att i framtiden hava en särskild manskapspensionering; genom att till lägre underofficersgrad eller månadslönarstat överflytta de befattningar, för vilkas innehavare pensionering måste anordnas, vunnas för dessa befattningars innehavare delaktighet i flottans pensionskassa med därav följande pensionering av dem själva samt deras änkor och barn. Dylikt överflyttande innebure emellertid en organisationsförändring, som krävde närmare utredning från marinens myndigheter och av direktionen över flottans pensionskassa, och borde det härvid jämväl tagas under övervägande, huruvida icke ytterligare någon del av underofficersbefattningarna borde överflyttas till den nya lägre underofficersgraden, och syntes förslag i ämnet böra kunna föreläggas 1918 års riksdag. Sedan de befattningar, där marinen behövde äldre beprövad personal, bortflyttats från manskapskåren samt rätten för visst manskap till fortfarande anställning upphört, komme icke längre att finnas anledning att i manskapskåren kvarhålla någon så länge, att pensionering kunde ifrågakomma. Endast för nuvarande manskapsgeneration, vilken antingen redan förvärvat dylik rätt eller i allt fall antagits i tjänst med utsikt att under vissa villkor kunna förvärva sådan rätt, behöfdes alltså förbättrad pensionering. Utan hinder av att förslag om

överflyttning till en ny lägre underofficersgrad eller månadslönarstat ej kunde för det dåvarande framläggas, syntes emellertid förslag om pensionering av kvarstående manskap kunna föreläggas 1917 års riksdag i syfte att personal, som icke längre vore tjänstduglig, måtte snarast möjligt kunna utmönstras. Beträffande grunderna för denna pensionering voro meningarna i viss mån delade. De år 1912 tillkallade sakkunniga ville anordna pensioneringen med förebild från nyare pensionslagar och avpassa pensionsbeloppen efter pensionsunderlag, som icke vore i pensionsgrunderna till siffran bestämda utan utgjorde summan av lön, lönetillägg och inkvarteringsersättning, sådana dessa förmåner vore bestämda enligt den stat, som gällde vid avgången ur tjänsten. Detta förslag innebure visserligen vissa fördelar i pensionstekniskt avseende, men det samma kunde dock icke godkännas utan att därvid tillika upptoges den i nyare pensionslagar fastställda principen, att befattningshavare skulle med egna avgifter bidra till sin pensionering; att upptaga sådana avgifter från en kår på över 5,000 man, av vilka endast en försvinnande liten del skulle komma att genom pension få någon valuta för sina avgifter, skulle emellertid innebära alltför stora praktiska svårigheter. På grund av denna och andra omständigheter vore det av de år 1917 tillkallade sakkunniga framlagda förslaget att föredraga, dock att det pensionsbelopp, som efter minst 30 tjänstår skulle tillkomma manskap i första lönegraden, borde — med hänsyn såväl till att pensionsbeloppet för sergeant av 2. klass vid armén utgjorde 780 kronor som att pensionsbeloppet för den nya underofficersgraden vid marinen föreslagits till 792 kronor — sättas till 700 i stället för 750 kronor.

I fråga om tjänstårsberäkning och beträffande pensionsbestämmelserna i övrigt vore icke något att erinra mot 1917 års sakkunnigas förslag och ej heller mot deras förslag, att de nya bestämmelserna skulle komma till tillämpning, i den mån nu i tjänst varande manskap, efter uppnådd ålder av 50 år, underkastade sig att avgå efter vederbörande kårchefs därom framställda anmodan, men att i annat fall pensionsrätten skulle bedömas efter gällande bestämmelser, d. v. s. 1879 års reglemente och kungörelsen den 13 augusti 1909 angående viss förhöjning av pensionsbeloppen. Departementschefen fann sig vidare böra biträda förslagen om förbättring i form av tillfälligt understöd av redan utgående pensioner till förutvarande manskap vid marinen utom båtsmännen (i allt 8 pensionärer), vilka styrkte sig vara i behövande omständigheter, ävensom om understöd åt manskap och skeppsgossar, vilka erhållit pension för skada eller sjukdom, ådragen

under tjänstutövning, efter i varje fall verkställd prövning av behovet samt med iakttagande att pension och understöd tillsammans icke finge överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av 1909 års förordning angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Prövningen och beviljandet av understöd syntes kunna anförtros åt direktionen över flottans pensionskassa, som vore oförhindrad anlita biträde av riksförsäkringsanstalten. Den föreslagna förhöjningen av begravningshjälpen till 75 kronor föranledde heller icke någon erinran från departementschefens sida.

Beträffande kostnaderna beräknades, att höjningen av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap kunde begränsas till 22,000 kronor, varjämte med hänsyn till vad som förordats i fråga om understöd åt pensionärer, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom under tjänstutövning, ett förslagsanslag å 3,000 kronor syntes vara tillräckligt för bestridande av utgifterna för tillfälligt understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och åt skeppsgossar.

Propositionen
nr 268 till
1917 års
riksdag.

I anslutning till vad departementschefen sålunda anfört avläts proposition (nr 268) till 1917 års riksdag, vari Kungl. Maj:t föreslog riksdagen att

dels — under förutsättning att vad nu finnes stadgat om rätt till fortfarande anställning för visst manskap vid marinen upphäves i fråga om det manskap, som efter ingången av år 1918 vinner anställning vid marinen — godkänna följande grunder för pensionering av manskapet vid flottans sjömanskår utom båtsmän samt vid kustartilleriet (marinens stammanskap), nämligen:

1.

För rätt att komma i åtnjutande av pension erfordras att hava tjänat staten under minst 20 år och uppnått en levnadsålder av 50 år.

2.

Pensionsbeloppet bestämmes efter tjänstetidens längd och utgör vid en tjänstetid av 20 år för manskap i första lönegraden 500 kronor, för manskap i andra lönegraden 400 kronor och för manskap i tredje lönegraden 350 kronor. För varje fullt tjänstår utöver 20 höjes pensionsbeloppet för manskap i första lönegraden med 20 kronor, i andra lönegraden med 15 kronor och i tredje lönegraden med 10 kronor; dock

skall högsta pensionsbeloppet utgöra för manskap i första lönegraden 700 kronor, i andra lönegraden 550 kronor och i tredje lönegraden 450 kronor.

3.

Manskap, som icke i fulla två år åtnjutit avlöning i den lönegrad, som vid avskedet innehaves, erhåller den pension, som tillkommer manskap i närmast lägre lönegrad.

4.

Vad i föregående punkter är stadgat skall äga tillämpning å manskap, som vid utgången av år 1917 innehar anställning vid marinen, i den mån detsamma antingen, om 50 års ålder vid nämnda tidpunkt redan uppnåtts, inom tre månader därefter förklarar sig villigt att efter anmodan av vederbörande kårchef från tjänsten avgå, eller i annat fall senast vid uppnåendet av nämnda levnadsålder avgiver dylik förklaring; skolande i fråga om pensionering av manskap, som icke inom sålunda föreskriven tid avgiver dylik förklaring, fortfarande lända till efterrättelse vad som finnes stadgat i reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 samt kungörelsen den 13 augusti 1909 angående förhöjning i pensioner, som från flottans pensionskassa utgå till avskedat manskap.

5.

Såsom begravningshjälp efter avliden pensionstagare äger stärbhuset bekomma ett belopp av 75 kronor.

6.

Reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 skall, med undantag av §§ 1, 2, 3, 5 mom. 3, § 9, i vad samma paragraf handlar om begravningshjälpens belopp, § 12, i vad samma paragraf handlar om skada, samt §§ 15 och 23, fortfarande lända till efterrättelse vid pensionering av det till pension enligt dessa bestämmelser berättigade manskap.

7.

Dessa bestämmelser träda i kraft den 1 januari 1918;

dels, för bestridande av de ökade kostnader, som föranledas av de nya pensionsbestämmelserna och förhöjningen av begravningshjälpens belopp, höja det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 251,300 kronor, med 22,000 kronor till 273,300 kronor;

dels ock å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år 1918 anvisa ett förslagsanslag å 3,000 kronor att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Riksdagens
skrivelse år
1917 nr 10,
punkt 21.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit vann riksdagens bifall endast i vad avsåg begravningshjälp efter avliden pensionstagare samt utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, och anmälde riksdagen i sin skrivelse år 1917 nr 10 (punkt 21), att riksdagen

dels medgivit, att begravningshjälp efter avliden pensionstagare av marinens stammanskap må utgå till stjärnhuset med ett belopp av 75 kronor;

dels ock å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel för år 1918 anvisat ett förslagsanslag å 3,000 kronor att användas för utde-

lande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor, samt

att understödet till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

1917 års sakkunnigas förslag gick ut på att pensionering av marinens manskap efter den 1 januari 1918 skulle upphöra. Genom den utredning, 1912 års sakkunniga förebragt i ämnet, syntes det emellertid riksdagen kunna ifrågasättas, huruvida förstnämnda förslag verkligen skulle lända till marinens fromma. Riksdagen åberopade i detta avseende bland annat marinförvaltningens yttrande den 4 mars 1913, däri ämbetsverket uttalade, att rätten för manskap vid marinen att kvarstå i tjänst borde begränsas på så sätt, att manskapets pensionsålder bestämdes till 50 år under förutsättning, att pensioner stadgades till sådana belopp, att den pensionerade bereddes åtminstone nödortftig bärgning under sin återstående livstid.

Huvudsyftet med det av Kungl. Maj:t framlagda pensionsförslaget hade, enligt vad departementschefen angivit, varit att utan hinder av att själva organisationsfrågan uppskötes kunna snarast möjligt ur manskapkåren utmönstra personal, som icke längre vore tjänstduglig. I flottan kvarstode ett 50-tal man i ålder över 50 levnadsår med redan inträdd pensionsrätt, av vilka de flesta vore otjänstbara och endast på grund av rena barmhärtighetsskäl tillåtits kvarstå, då de för dem reglementerade pensionerna vore så obetydliga, att de i ingen mån kunde bereda avskedad personal nödortftig bärgning. Kungl. Maj:t hade funnit sig böra ställa denna särskilda fråga i samband med organisationsfrågan. Riksdagen ansåge för sin del, att starka skäl förelåge för tillgodoseende av nämnda åldringars intresse. Detta kunde ske genom framställning till

riksdagen om beviljande åt dessa otjänstbara åldringar av lämpligt avvägda tilläggs pensioner, på det att pensionärerna utan allt för stora försakelser kunde erhålla sitt livsuppehälle för ålderns dagar tryggat.

Beträffande pensioneringsfrågan i sin helhet, för marinens stammanskap, ansåg riksdagen, att densamma, som hade ett givet sammanhang med den tilltänkta organisationen av en ny lägre underofficersgrad och av en månadslönarstat, dit visst i tjänst i mindre krävande befattningar kvarstående manskap kunde överflyttas, icke borde lösas i och för sig utan i samband med denna organisationsfråga.

Riksdagen funne sig därför icke för det dåvarande, innan organisationsfrågan blivit fullt utredd, kunna taga bestämd ställning till de olika pensionsförslagen.

Med anledning av detta riksdagens beslut har utredning ägt rum på två linjer, nämligen dels beträffande själva organisationsfrågan, d. v. s. frågan om överflyttande av vissa till underofficerare ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler till en ny lägre underofficersgrad eller till månadslönarstat, vilket spörsmål sammanförts med underofficerskorpralsfrågan i dess helhet, och dels beträffande tilläggs pensioner åt visst ännu i tjänst kvarstående äldre manskap vid marinen.

VI. Utredningar — verkställda med anledning av 1917 års riksdags skrivelse nr 10 — beträffande överflyttande av vissa ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler till en ny lägre underofficersgrad eller till månadslönarstat, samt förslag till inrättande av en ny lägre underofficersgrad vid marinen, benämnd underofficerare av 3. graden.

Nådigt brev
den 6 juli
1917.

Med anledning av riksdagens skrivelse nr 10 år 1917 (punkt 21) uppdrogs genom nådigt brev den 6 juli 1917 åt chefen för marinestaben att i samråd med chefen för kustartilleriet, såvitt kustartilleriet anginge, *dels* inkomma med yttrande, huruvida frågan om pensionering för marinens stammanskap ansåges böra lösas vare sig på sådant sätt, att den för visst manskap gällande rätten till fortsatt anställning så begränsades, att skyldighet att avgå skulle inträda vid uppnådda 50 levnadsår, eller ock så, att rätten till fortfarande anställning borttoges för

framtiden och de nuvarande manskapsbefattningar, där staten behöfve äldre beprövad personal, överflyttades till en ny lägre underofficersgrad eller nya månadslönarstater med delaktighet i flottans pensionskassa,

dels ock, vare sig lösningen i den ena eller andra av nu nämnda riktningar syntes böra väljas, verkställa utredning och avgiva förslag beträffande de ändringar i marinens personalorganisation, som vid frågans lösning i sist angivna riktning funnes behöfliga, ävensom rörande spörsmålet om överflyttande till den ifrågasatta lägre underofficersgraden av någon del av de nuvarande underofficerskorpralsbefattningarna.

I det uppdrag, chefen för marininstaben erhöi genom nämnda nådiga brev, förutsattes således, att sagda fråga skulle kunna lösas enligt tvenne alternativ, nämligen antingen genom en begränsning av den nu för visst manskap gällande rätten till fortsatt anställning till 50 levnadsår (alt. I) eller genom borttagande av rätten till fortfarande anställning och överflyttande av de nuvarande manskapsbefattningarna, där staten behöver äldre beprövad personal, antingen till en ny lägre underofficersgrad (alt. II a) eller nya månadslönarstater (alt. II b) med delaktighet i flottans pensionskassa. Samtidigt med ovannämnda yttrande skulle emellertid även verkställas utredning och avgivas förslag rörande spörsmålet om överflyttande till den ifrågasatta lägre underofficersgraden av någon del av de nuvarande underofficerskorpralsbefattningarna.

I enlighet med ovannämnda uppdrag uttalade chefen för marininstaben i skrivelse den 10 september 1917, att av de förelagda båda alternativen syntes det om borttagandet av rätten till fortsatt anställning och inrättandet av en ny månadslönarstat för visst manskap med delaktighet i flottans pensionskassa vara att förorda, varjämte chefen för marininstaben beträffande spörsmålet om överflyttande till den ifrågasatta lägre underofficersgraden av någon del av de nuvarande underofficerskorpralerna ansåg, att vissa omständigheter lade hinder i vägen för vidtagande av en sådan åtgärd. Den förbättring i underofficerskorpralernas avlöning, vartill fog förefunnes, borde i stället åstadkommas genom lämpligt avpassade ålderstillägg eller annan liknande förmån.

Denna chefs för marininstaben skrivelse överlämnades genom remiss den 20 september 1917 till marinförvaltningen och chefen för marininstaben, därvid nämnda myndigheter anmodades att efter hörande av direktionen över flottans pensionskassa, i vad dess befattning anginge, inkomma med fullständigt förslag, avsett att framläggas i statsverks-

Chefens för
marininstaben
skrivelse den
10 september
1917.

Remiss till
marinförvalt-
ningen och
chefen för
marininstaben
den 20 sep-
tember 1917.

propositionen till 1918 års riksdag, för ordnande av frågan om ändrade grunder för pensionering av marinens stammanskap m. m., och skulle marinförvaltningen och chefen för marinstaben vid utarbetande av detta förslag, såvitt det rörde kustartilleriet, samråda med chefen för kustartilleriet. Med anledning av remissen inhämtade myndigheterna yttrande jämväl från stationsbefälhavarna vid flottans stationer i Karlskrona och Stockholm. Som denna fråga ansågs vara av stor icke blott ekonomisk utan även organisatorisk och praktiskt militär betydelse, ställdes genom generalorder den 21 januari 1918 stationsbefälhavarna i Stockholm och Karlskrona samt inspektören av flottans övningar till sjöss till marinförvaltningens förfogande i och för samråd i ämnet.

Marinförvaltningens och chefens för marinstaben utlåtande den 26 januari 1918.

I utlåtande den 26 januari 1918 hava marinförvaltningen och chefen för marinstaben med anledning av nyssnämnda remiss avgivit förslag till överflyttande av marinens underofficerskorpraler till en ny lägre underofficersgrad, benämnd underofficer av 3. graden. Myndigheterna redogöra i detta utlåtande till en början för innehållet i de från direktionen över flottans pensionskassa och stationsbefälhavarna inkomna yttrandena och anföra därvid följande.

Med skrivelse den 12 oktober 1917 har bemälda direktion, som ansett det ligga utanför ramen för dess yttrande att uttala sig om vilket av de ifrågavarande alternativen vore fördelaktigast för staten och individen, lämnat en redogörelse för hur förhållandena beträffande pension och gratial borde ordnas och komme att ställa sig under förutsättning att förevarande fråga vunde sin lösning enligt de olika alternativen. Direktionen har i fråga om det av chefen för marinstaben förordade alt. II b särskilt framhållit, att för erhållande av gratialrätt komme sättet för anställandet å de ifrågasatta månadslönarstaterna att bliva av avgörande betydelse. För att lämpligt ordna denna fråga borde enligt direktionens mening sådan ändring av reglementet för marinen vidtagas, att ett anställande av månadslönnare medelst fullmakt eller konstitutorial bleve möjligt.

Av de uttalanden, som av stationsmyndigheterna gjorts i fråga om de av chefen för marinstaben i ovannämnda skrivelse avhandlade alternativen, framgår, att stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm ansåg det i hög grad betänkligt att borttaga rättigheten för underofficerskorpraler och vissa korpraler att kvarstå, när denna rättighet vore en sporre för manskapet att kvarstanna för att genomgå skolan, men borde denna rättighet ur statens synpunkt begränsas till 50 år. På anförda skäl avstyrkte stationsbefälhavaren alt. II a och b, d. v. s. inrättande av en ny underofficersgrad eller ny månadslönarstat. Därjämte framhöll stationsbefälhavaren, att den förevarande pensioneringsfrågan, såvitt anginge Stockholms stations manskap, vore av mycket små dimensioner.

Stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona avstyrkte alt. I och II a, men tillstyrkte på visst sätt alt. II b. Han framhöll sålunda oegentligheten

av att korpraler, som ej vunnit befordran till underofficerskorpraler, skulle med förbigående av denna grad kunna i fråga om tjänsteklass bliva likställda med underofficerare av 2. graden. Det syntes stationsbefälhavaren lämpligare, att den personal, som icke ansetts kompetent till underofficer eller underofficerskorpral men som borde bibehållas i tjänst, antoges med daglön samt att till månadslönnare endast de förordnades, vilkas blivande befattningar ansåges särskilt krävande och ansvarsfulla. Avlöningen till ifrågavarande personal borde ej bestridas från anslaget för sjömanskåren utan mera följdriktigt utgå från de anslag, som äro hänförliga till vederbörande befattning, så att t. ex. beklädnadsanslaget bekostade personal, som användes i beklädnadsförråden och naturaanslaget bestrede kostnaden för personal, som har befattning med proviant eller mathållning. Vidare angav stationsbefälhavaren vissa grunder, enligt vilka överflyttningen av ifrågavarande manskap såsom daglönnare (månadslönnare) borde ske samt därav betingade övergångsbestämmelser.

Vid den förnyade behandling, som frågan angående manskaps pensioneringen på så sätt erhållit, hade marinförvaltningen och chefen för marinstaben på grund av stationsbefälhavarnes uttalanden funnit, att *något direkt behov för inrättande av en ny månadslönnarstat icke kunde sägas föreligga.*

Då myndigheterna ansåge, att rätten för visst manskap att kvarstå i tjänst borde borttagas, skulle framdeles något äldre pensionsberättigat äldre manskap icke behöva ifrågakomma. Pensioneringen av det nu och under den närmaste framtiden kvarstående överåriga manskapet syntes böra ordnas på det av 1917 års riksdag anvisade sättet, att hos riksdagen göres framställning om beviljandet åt dessa pensionsberättigade av lämpligt avvägda tilläggspensioner.

Vilket av ovannämnda sätt för manskaps pensionering än valdes, bleve dock frågan om en mer tryggad och ekonomiskt fördelaktigare ställning för underofficerskorpralerna icke löst. Därigenom att rätten till fortsatt anställning borttoges, komme denna manskapskategori i stället i en än ogynnsammare ställning än den underofficerskorpralerna för närvarande hade.

Oundgängligen nödvändigt bleve det därför att i samband med ovanberörda pensioneringsfrågas avgörande på föreslaget sätt även tillgodose underofficerskorpralernas berättigade krav på bättre ekonomiska förmåner.

Enligt vad myndigheterna erfarit skulle frågan om underofficerskorpralernas löneförmåner vara upptagen till behandling av 1917 års lönesakkunniga.

Under hand hade från dessa sakkunniga meddelats, att de uppgjort sitt preliminära förslag till dylik lönereglering med bland annat den

förutsättning, att inom marinen och armén skulle för lika grad lämnas ungefär lika avlöningsförmåner, vilket åter för åstadkommande av fullständig rättvisa i avlöningshänseende skulle medföra, att viss del av underofficerskorpralerna borde överföras till underofficerskåren, på det att underofficerskorpralerna måtte kunna hänföras till den löneskala, som avsåges att tillämpas å personal av motsvarande tjänst- och levnadsålder vid armén.

Härigenom hade ovanberörda spörsmål om överflyttande till en ifrågasatt lägre underofficersgrad av någon del av de nuvarande underofficerskorpralsbefattningarna kommit i ett nytt läge.

Myndigheterna hava i sitt berörda utlåtande den 26 januari 1918 vidare anfört, hurusom de till marinförvaltningens förfogande genom förutnämnda generalorder ställda befälhavarna med styrka framhållit behovet av en skyndsam löneroglering jämväl för marinens underofficerskorpraler.

Då det emellertid ur militär synpunkt icke föreläge något behov av en ny tjänstegrad inom underofficerskåren, måste man — fortsätta myndigheterna — genomföra ifrågavarande löneroglering utan att några avsevärda organisatoriska olägenheter uppstode. Sådana skulle emellertid uppkomma, därest endast någon del av de nuvarande underofficerskorpralerna överflyttades till en ifrågavarande lägre underofficersgrad. Härigenom bleve icke heller frågan om de i sjömanskåren kvarstående underofficerskorpralernas ekonomiska ställning löst. Då därtill komme att, enligt vad upplysts från 1917 års lönesakkunniga, de senast verkställda statistiska beräkningarna utvisade, att den levnadsålder, marinens korpraler hade vid befordran till underofficerskorpraler, endast obetydligt understeg den, som arméns furirer hade vid befordran till sergeanter, syntes jämväl av denna anledning skäl föreligga att överflytta samtliga underofficerskorpraler till underofficerskåren.

Under förutsättning att de underofficerskorpraler, som överflyttades till den nya underofficersgraden, komme att intaga samma militära ställning i övrigt såväl ombord som i land samt bestrida samma tjänstbefattningar som hittills, hade därför myndigheterna icke något att erinra emot en sådan överflyttning av samtliga underofficerskorpralsbefattningar till underofficerskåren.

På den nya underofficersgraden skulle då komma att tillämpas — undantagandes beträffande de löne-, pensions- och uniformsbestämmelser, som kunde komma att utfärdas för den nya underofficersgraden — samtliga för underofficerskorpraler nu gällande föreskrifter.

Därest ovannämnda överflyttningsförslag godkändes, skulle, utom fördelen av en avsevärd förbättrad ekonomisk ställning för underofficerskorpralerna, även manskapets pensioneringsfråga i sin helhet bliva löst på sätt ovan föreslagits.

Samtidigt härmed ansåge sig myndigheterna böra framhålla, att den proportion mellan antalet beställningar inom underofficerskårens olika grader och underofficerskorpralerna, som för närvarande gällde, även tills vidare borde bibehållas. Chefen för marinstaben framhöll i detta samband följande.

Antalet underofficerare och underofficerskorpraler vid flottan är beräknat med hänsyn till det behov av denna personal, som erfordras för att vid mobilisering kunna bemanna fartygen samt för tjänstens behöriga bestridande å stationer och varv. Detta behov står icke, såsom fallet är vid armén, i något bestämt förhållande till manskapsnumerären och icke heller till fartygens besättningslista i övrigt. Behovet är uteslutande beräknat med hänsyn till det antal befattningar, som med nödvändighet måste bestridas av ifrågasvarande personal samt grundat på detaljberäkningar, upptagande varje särskild befattning. Såsom exempel på hur ringa samband underbefälsantalet har med manskapsnumerären må anföras, att besättningslistan för pansarbåtar av till exempel Sverige-typ upptager 50 underofficerare och underofficerskorpraler samt 346 korpraler och meniga, där sålunda de förra utgöra omkring 17 % av de senare, under det att — — — för en undervattensbåt — — — — — de förra utgöra cirka 64 % av de senare. Härav torde framgå, att antalet underofficerare och underofficerskorpraler blir mycket beroende på de fartygstyper, som ingå i flottan, varigenom proportionen mellan antalet underbefäl och manskap ändras i samma mån fartygstyperna undergå förändring. — — — — —

Hittills har den principen följts, att flaggunderofficerare avsetts huvudsakligen för uppborrdsmannabefattningar, företrädesvis å 1. klassens fartyg, vilka befattningar äro synnerligen krävande och ansvarsfulla och för vilka måste avses personal med erfarenhet och omdöme samt stor yrkesskicklighet. Däremot har det icke ansetts förenligt med flaggunderofficerares ålder och tjänsteställning att göra vakthavande underofficerares tjänst. Hävdande av flaggunderofficerares tjänsteställning är av betydelse för hela underofficerskårens såväl militära som sociala ställning, och detta lär bäst ske genom att antalet flaggunderofficersbeställningar begränsas till det antal, som är av ett verkligt behov påkallat och betingat av tjänstens krav.

Ehuru mindre framträdande än i fråga om flaggunderofficerare förefinnes det dock och bör fortfarande finnas en skillnad mellan de tjänstebefattningar, som avses för underofficerare av 2. graden och för underofficerskorpraler (underofficerare av 3. graden). Sålunda bör ur disciplinär synpunkt vissa befattningar såsom väbel och äldste underofficerare å vaktkvarteren m. fl. å 1. klassens fartyg liksom även befattningarna såsom uppborrdsmän å 2. klassens fartyg företrädesvis bestridas av underofficerare av 2. graden. — — — — På grund av det jämförelsevis större antal underofficerskorpraler, som erfordras å de större fartygen, intaga dessa där en annan ställning i förhållande till övrigt underbefäl än å de mindre fartygen. Under det att underofficerarna bo i hytt och mätta tillsammans samt

hava särskilt kök, äro underofficerskorpralerna å de större fartygen i regel förlagda i koj eller till särskilda för dem avsedda mässar samt erhålla portion från manskapets kök. — — — — Med hänsyn till nu nämnda förhållanden är fartygens inredning verkställd. — — — — Av nu anförda omständigheter torde framgå, att det skulle vara förenat med avsevärda olägenheter att genom överförandet av ett visst antal underofficerskorpraler till underofficerskåren med samma ställningar inom ifrågavarande grader så, att den bringas i överensstämmelse med proportionen mellan arméns motsvarande grader. — — — — Härvid bör jämväl beaktas det krav, som underofficerskorpralerna sedan länge framfört om en mera tryggad tjänsteställning och drägligare pensionsförhållanden än de nuvarande, och torde detta lämpligast kunna tillgodoses därigenom att underofficerskorpralernas beställningar uppföras å underofficerskårens stat och att sålunda underofficerskorpralsgraden överföres till denna kår. —

I de uttalanden, som av chefen för marininstaben sålunda gjorts, förklarade sig de vid förutnämnda förhandlingar närvarande befälhavarna instämna.

Myndigheterna uttala vidare att, innan fullmakt å underofficersbeställning erhålles, underofficerskorpral (underofficer av 3. graden) måste hava fullgjort alla för befordran till underofficer föreskrivna tjänstgörings- och kompetensprov, och borde dugligheten och lämpligheten i underofficers tjänsteställning prövas under en tid av förslagsvis 3 år, varunder beställningen besättes med konstitutorial.

Myndigheterna framhålla därefter, att genom ovannämnda förslag till lösande av frågan om pensionering av marinens manskap samt underofficerskorpralernas lönereglering även ett annat önskemål, som särskilt inom flottan sedan länge förefunnits, torde kunna genomföras, nämligen att bereda en bättre ställning åt korpralerna i förhållande till 1. klassens sjömän. Myndigheterna tänkte sig, att detta skulle kunna ske på så sätt, att en del av 2. lönegradens manskapsbeställningar överflyttades till en ny 1. lönegrad, i vilket fall riksdagens medgivande borde utverka till att de i innevarande års statsverksproposition under femte huvudtiteln (punkt 5, jämförd med punkterna 39 och 59) föreslagna rekapitulationspremierna finge utgå jämväl till manskap av den ifrågasatta nya 1. lönegraden.

Med stöd av vad sålunda anförts föreslogo marinförvaltningen och chefen för marininstaben,

att den jämlikt reglemente för marinen del I § 36: 3 för underofficerskorpral ävensom korpral, som uppfyllt fordringarna för befordran till underofficerskorpral, medgivna rättigheten att kvarstå i tjänst upphäves, ävensom att motsvarande bestämmelser i § 11: 1 i kungörelsen angående antagning av manskap vid kustartilleriet genom kontrakt (bil. 8 i reglemente för marinen del III) upphävas;

att marinens underofficerskorpraler överflyttas till en ny lägre underofficersgrad, benämnd underofficer av 3. graden;

att på den nya underofficersgraden tillämpas — dock med undantag beträffande löne-, pensions- och uniformsbestämmelser — samtliga för underofficerskorpralerna nu gällande föreskrifter;

att underofficer av 3. graden tillsättes med konstitutorial och efter 3 år, därest han anses besitta erforderliga egenskaper, erhåller fullmakt å beställningen.

I en till myndigheternas förslag fogad skrivelse har chefen för kustartilleriet framställt vissa erinringar mot detsamma och framhåller däri bland annat, att underofficerskårens anseende skulle lida avbräck, om densamma utökades, utan att samtidigt en proportionell ökning av manskapsnumerären genomfördes, en omständighet, som dock ej borde tillmätas någon avgörande betydelse vid ärendets behandling. Vid kustartilleriet erfordrades för den inre tjänstens behöriga gång ett stort antal kvalificerat underbefäl, som i anseende till sin förläggning och till sin vid tjänsten i allmänhet intima beröring med manskapet borde tillhöra detta. Vidare måste frågan om inkvartering ordnas för de underofficerare av 3. graden, som ej bleve förlagda tillsammans med manskapet. Chefen för kustartilleriet ansåg vidare, att frågan om manskapskaderns organisation måste upptagas i samband med frågan om underofficerskorpralernas överflyttande till underofficerare. I princip hade chefen för kustartilleriet likväl icke något att erinra mot förslaget, enär detsamma dels tillgodosåge underofficerskorpralernas berättigade krav på ökade avlöningsförmåner, dels löste frågan om manskapets pensionering, vad beträffade nuvarande underofficerskorpraler.

Med anledning av ämbetsskrivelse den 12 februari 1918 hava chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet, i vad kustartilleriet angår, den 16 mars 1918 inkommit med förslag i fråga om de organisatoriska förändringar, som bleve erforderliga under förutsättning av överflyttande av marinens underofficerskorpraler till en ny lägre underofficersgrad, benämnd underofficer av 3. graden.

Chefens för
marinstaben
och chefens för
kustartilleriet
skrivelse
den 16 mars
1918.

Beträffande *flottan* anfördes därvid följande:

De bestämmelser i organisatoriskt avseende, som beröra underofficerskåren, torde kunna inskränka sig till att omfatta:

de fordringar, som böra uppställas för att erhålla fullmakt för underofficer av 3. gradens beställning;

skärpt kontroll på att endast lämpliga underofficerare av 3. graden befordras till underofficer av 2. graden; samt

åtgärder beträffande de underofficerare av 3. graden, som ej fylla fordringarna för erhållande av fullmakt.

Därjämte torde sådana bestämmelser böra utfärdas, som reglera ställningen för de underofficerskorpraler, som på grund av bristande lämplighet eller annan orsak nu icke böra överföras till underofficerskåren.

I enlighet med det ovan anförda skulle underofficerskåren komma att utgöras av:

flaggunderofficerare,
underofficerare av 2. graden och
underofficerare av 3. graden.

Flaggunderofficer, underofficer av 2. graden samt sådana underofficerare av 3. graden, som uppfyllt därför stadgade fordringar, torde böra utnämnas av vederbörande stationsbefälhavare medelst fullmakt; annan underofficer av 3. graden torde böra förordnas av vederbörande stationsbefälhavare medelst konstitutorial.

Fordringarna för att kunna konstitueras till underofficer av 3. graden synas böra vara desamma, som för närvarande gälla för befordran till underofficerskorpral.

För att kunna utnämnas till underofficer av 3. graden med fullmakt torde följande fordringar böra uppställas:

att hava innehåft konstitutorial såsom underofficer av 3. graden under minst 3 år, samt dessutom

att hava fullgjort sådan tjänstgöring, som för närvarande i reglemente för marinen del I § 29:1 är föreskriven för att kunna utnämnas till underofficer 2. graden.

Därjämte torde böra bestämmas, att konstituerad underofficer av 3. graden, som har 3 års tjänstetid i denna grad, erhåller fullmakt, därest han i övrigt är därtill förtjänt, och att sålunda enahanda förfaringssätt kommer till användning, som beträffande nuvarande fänriksinstitution.

I syfte att höja tjänstbarheten och allmänbildningen inom underofficerskåren samt erhålla skärpt kontroll på att endast verkligt dugliga och förtjänta underofficerare befordras, torde såsom villkor för befordran till underofficer av 2. graden böra uppställas att innehava en tjänstetid såsom underofficer av 3. graden av minst 5 år samt att under denna tid med godkännande vitsord hava genomgått särskild utbildningskurs. I övrigt torde nu gällande bestämmelser för befordran böra gälla.

Nyssnämnda utbildningskurs torde böra utgöra en påbyggnad på underofficersskolans lärokurs samt omfatta utbildning företrädesvis i allmänbildande ämnen samt i det eller de huvudämnen, som beröra vederbörande yrkesgren.

Vidkommande frågan om åtgärder beträffande de underofficerare av 3. graden, som ej uppfylla fordringarna för erhållande av fullmakt, synes det böra föreskrivas, att vederbörande kårchef skall anmäla dylik underofficer till entledigande. På det att sålunda entledigad underofficer icke skall bliva ställd utan resurser för sitt uppehälle under den närmaste tiden efter avgången, intill dess annan anställning erhållits, synes det vara med billighet förenligt, att till dylik underofficer, som entledigas av annan anledning än mindre gott uppförande och icke samtidigt beredes civilanställning i statens tjänst, utbetalas en avskedspremie

av 1,000 kronor, d. v. s. samma belopp, som för närvarande utgår till manskap vid avsked efter minst 9 års tjänst.

För de nu i tjänst varande underofficerskorpralerna, som på grund av ålder, lyte eller annan orsak icke anses lämpliga att överföras till underofficerskåren, torde särskilda åtgärder böra vidtagas, enär dessa underofficerskorpraler äro berättigade att kvarstå i tjänst. För dem av dessa, vilka uppnått 55 års ålder, torde särskilt pensionstillägg böra utverkas. De, vilka icke uppnått denna ålder, torde i första hand böra beredas lämplig anställning såsom daglönare eller, då så icke kan ske, tills vidare få kvarstå i sjömanskårens 1. lönegrad.

Då det icke är uteslutet, att en mindre del av de befattningar, särskilt å stationer och varv, som enligt gällande mobiliseringstabeller nu äro avsedda att bestridas av underofficerskorpraler, kunna bestridas av korpraler, och då en utredning härom lämpligen endast kan göras vid en revidering av mobiliseringstabellerna samt ny beräkning av personalbehovet, vilket tiden icke nu medger, synes det lämpligt, att antalet beställningar i den nya underofficersgraden tills vidare och intill dess nämnda utredning hinner slutföras upptages till samma antal, som nu är besatt med för befordran (överflyttning) lämpliga underofficerskorpraler, och de vakanta underofficerskorpralslönerna upptagas i sjömanskårens högsta löneklass. — — — — —

Uniformen för underofficerare av 3. graden synes i huvudsak böra vara densamma som för övriga underofficerare. För att emellertid erhålla en markerad skillnad mellan den nya underofficersgraden och de nuvarande underofficerarna samt för att icke betunga de yngre underofficerarna med beklädnadsutgifter mer än som oundgängligen är nödvändigt, torde för underofficerare av 3. graden icke böra ingå rock och kappa bland uniformspersedlarna, d. v. s. att den för övriga underofficerare föreskrivna paraddräkten bör uteslutas. Underofficers av 3. graden paraddräkt torde i stället böra utgöras av jacka med kavaj som ytterplagg.

Gradbeteckningen bör vara densamma som för övriga underofficerare är föreskrivet med den skillnad, att endast en chevron användes. — — — — —

Enligt nuvarande organisation är korpralernas ställning otillfredsställande, då de, ehuru äldre, mera erfarna och besittande större tjänstbarhet än de meniga och därför satta i underbefälsställning med större ansvar och krav, hava i stort sett samma löneförmåner som 1. klass sjömän. Denna svaghet i organisationen kan nu genom underofficerskorpralernas överflyttande till underofficerskåren lämpligen avhjälpas därigenom att indelningen i tjänstegrader, tjänstbarhetsklasser och löneklasser verkställas enligt rationella och för marinen tillfredsställande grunder.

Vad beträffar åldersgränsen för rätten att kvarstå i tjänst för flottans manskap, torde denna böra bestämmas för den, som tillhör däcksavdelningen, till 30 år och för den, som tillhör någon av övriga avdelningar, till 35 år, så framt icke anställningstiden jämte den tid, som det på grund av åtnjuten undervisning i underofficersskola åligger manskapet att kvarstå i tjänst, utgår efter det denna ålder uppnåtts, vid vilket fall avgångsåldern bestämmas till den ålder, då nämnda anställningstid utgår.

Beträffande *kustartilleriet* anfördes följande.

Vid *kustartilleriet* skulle underofficerskåren komma att utgöras av

underofficerare av 1. graden
 » » 2. » och
 » » 3. »

Vad beträffar befordran av manskap till underofficerare av 3. graden, torde följande grunder böra tillämpas:

a) underofficer av 3. graden utnämnes av chefen för kustartilleriet medelst konstitutorial och skall av nämnda chef utnännas medelst fullmakt, om han, sedan 36 månader förflutit sedan den dag konstitutorialet dagtecknades, icke givit anledning till sådan anmärkning, att han bör entledigas. Har den konstituerade däremot befunnits för tjänsten olämplig eller visat ett mindre gott uppförande, skall han av chefen för kustartilleriet avskedas och därvid om möjligt beredas lämplig civilanställning eller, därest så ej kan äga rum, tilldelas avskedspremie i likhet med vad för furir är föreskrivet;

b) för att kunna konstitueras till underofficer av 3. graden fordras samma kompetensvillkor som för närvarande stadgas i reglemente för marinen del III § 25: 3 för befordran till underofficerare av 2. graden.

Vid överflyttande av de nuvarande underofficerskorpralerna vid kustartilleriet till den nya underofficersgraden torde följande synpunkter böra beaktas:

a) till underofficer av 3. graden med fullmakt torde böra hänföras sådana underofficerskorpraler på stat, som dels genomgått samtliga för befordran till underofficer av 2. graden nu stadgade skolor och kurser, dels innehava en tjänstetid i 1. lönegraden av 1½ år (7½ års tjänstetid), dels ock därunder visat prov på erforderlig duglighet och lämplighet i övrigt;

b) till underofficer av 3. graden med konstitutorial torde böra hänföras dels sådana underofficerskorpraler på stat, som genomgått underofficersskolans allmänna kurs, men vilkas tjänstetid i 1. lönegraden icke uppgår till 1½ år eller vilka icke anses lämpliga för befordran med fullmakt, dels sådana underofficerskorpraler på stat, som icke genomgått underofficersskolans allmänna kurs;

c) beträffande de underofficerskorpraler på stat, som vunnit befordran på grund av bestämmelserna i skolreglementet för kustartilleriet, § 7 (på grund av lång tjänstetid), torde deras överflyttning till den nya underofficersgraden böra bero på prövning i varje särskilt fall.

Angående de nu i tjänst varande underofficerskorpralerna, som på grund av ålder eller annan anledning icke anses lämpliga att överföras till underofficerskåren, torde åtgärder böra vidtagas i likhet med dem, som föreslagits beträffande samma kategori underofficerskorpraler vid flottan.

Genom nu föreslagna förfarande vid överflyttande av de nuvarande underofficerskorpralerna till den nya underofficersgraden kommer visserligen underofficerskåren att tillföras vissa medlemmar, som icke uppfylla de nu gällande fordringarna för befordran till underofficer, nämligen de, som icke avlagt examen i underofficersskolans allmänna kurs. Detta förhållande kommer emellertid icke att bestå längre än förslagsvis tre år, efter vilken tid de, som icke lyckats avlägga nämnda examen, torde böra meddelas avsked (se nedan). För dem av manskapet, som framdeles, d. v. s. efter nuvarande underofficerskorpralernas överflyttande, utnämnas till underofficerare av 3. graden, bör, såsom ock ovan föreslagits, fordran på avlagd examen i underofficersskolans allmänna kurs bibehållas såsom kompetensvillkor för underofficersbefordran, på det att underofficerskårens anseende och prestige må uppehållas.

Av de underofficerskorpraler, som enligt ovan konstitueras till underofficerare av 3. graden och icke hava avlagt examen i underofficersskolans allmänna kurs, böra de, som inom tre år efter konstitutorialet icke med godkännande betyg genomgått sagda kurs, meddelas avsked. Likaså böra de, som visserligen avlagt examen i nämnda kurs, men vid överflyttningen icke ansetts böra utnåmnas med fullmakt, efter samma tidsperiod avskedas, därest de fortfarande icke anses böra ifrågakomma till vidare befordran. Ett bibehållande av dessa konstituerade underofficerare av 3. graden torde nämligen icke vara lämpligt, enär detta i verkligheten skulle bliva liktydigt med ett bibehållande av nu gällande bestämmelse om underofficerskorpralernas rätt att kvarstå i tjänst, vilka bestämmelser ju äro avsedda att upphävas.

Vad beträffar villkoren för befordran av underofficer av 2. graden, torde böra föreskrivas, att minst 5 års väl vitsordad tjänstgöring som underofficer av 3. graden även fordras för dylik befordran. I övrigt torde nu gällande bestämmelser för befordran böra följas.

Genomgående av sådan särskild utbildningskurs (påbyggnad på underofficersskolan), som beträffande flottan föreslagits, synes åtminstone tills vidare icke böra fordras vid kustartilleriet som kompetensvillkor för befordran av underofficer av 2. graden. Kustartilleriets nuvarande underofficersskola har nämligen visat sig fylla alla berättigade anspråk på omfattningen av för underofficersutbildningen erforderliga ämnen även av allmänbildande natur, varför någon påbyggnad av densamma f. n. icke är av behovet påkallad. Den gallring, som kan erfordras vid underofficerares av 3. graden befordran till underofficer av 2. graden, torde åstadkommas genom de ovan föreslagna bestämmelserna angående konstituering och väl vitsordad tjänstgöring.

Angående antalet beställningar i den nya underofficersgraden torde tills vidare böra upptagas samma antal, som f. n. är besatt med för befordran (överflyttning) lämpliga underofficerskorpraler, ökat med viss procent, förslagsvis 20 % av de nu vakanta underofficerskorpralslönerna.

Underofficerarnas av 3. graden uniform torde böra till snittet göras lika med övriga underofficerares och förses med en chevron. För att icke betunga de yngre underofficerarna med beklädnadsutgifter mer än som är oundgängligen nödvändigt, torde för underofficerarna av 3. graden kappa samt paradpersedlar icke böra ingå bland uniformspersedlarna. — — — — —

Vad beträffar åldersgränsen för rätten att kvarstå i tjänst för kustartilleriets manskap, torde denna, vad angår artilleri- och minavdelningen, böra bestämmas till den för flottans däcksavdelning föreslagna och vad övriga yrkesavdelningar beträffar till den för flottans övriga avdelningar föreslagna.

Sedan marinförvaltningens och chefens för marinstaben utlåtande den 26 januari 1918 ävensom chefens för marinstaben och chefens för kustartilleriet skrivelse den 16 mars 1918 överlämnats till 1917 års lönesakkunniga, hava dessa i infortrat utlåtande av den 6 april 1918 anfört huvudsakligen följande.

I det betänkande angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen, som av de sakkunniga avgivits den 5 mars 1918, hava de sakkunniga haft tillfälle närmare utveckla, hurusom de nuvarande proportionerna mellan å ena sidan antalet underofficerare och å andra sidan antalet manskaps-

Sakkunnigas rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen utlåtande den 6 april 1918.

underbefäl, vid armén furirer av 1. klassen och vid marinen manskap i 1. lönegraden, från vilka underofficerarna rekryteras, måst i hög grad påverka befordringsförhållandena för underofficerarna vid de olika grenarna av försvarsväsendet. De sakkunniga hava i sådant hänsende framhållit att, medan anställning såsom furir av 1. klassen och beställning med lön i 1. lönegraden vid marinen i stort sett kan nås vid ungefär lika ålder, levnadsåldern för manskapsunderbefälet vid vinnande av första befordran till underofficers grad i medeltal är 27,3 år vid armén, 33,4 år vid flottan och 30,1 år vid kustartilleriet. För att marinens manskapsunderbefäl skulle kunna efter en ungefär lika lång tjänstetid som motsvarande underbefäl vid armén vinna befordran till underofficersbeställning, bleve det nödvändigt att i marinens stater göra sådan ändring, att visst antal beställningar i 1. lönegraden för manskap ersattes med underofficersbeställningar.

Det torde emellertid icke tillhöra de sakkunniga att yttra sig i det organisatoriska spörsmålet, huruvida eller i vilken utsträckning en dylik överflyttning av beställningar lämpligen må böra ske, och finna sig de sakkunniga för den skull böra inskränka sig till att skärskåda, huru löneförhållandena för den personal, varom här är fråga, böra anordnas, därest en organisationsändring av angivet slag kommer till stånd.

Den fråga, som de sakkunniga sålunda för sig uppställa till besvarande, sönderfaller i två särskilda spörsmål: det gäller att bestämma å ena sidan de löneförmåner, som för berörda personal böra från 1919 års början uppföras å stat, och å andra sidan de avlöningsbelopp, som vid en definitiv löne reglering enligt det av de sakkunniga ifrågasatta nya lönesystemet böra tillkomma samma personal; skillnaden mellan dessa lönebelopp kommer efter avrundning nedåt att angiva beloppen av den tillfälliga löneförbättring, som skulle utgå till personalen i fråga. Dessa två spörsmål måste besvaras på ett väsentligen olika sätt, allt efter som till underofficerskåren skola överföras allenast en begränsad del av underofficerskorpralerna (manskapet i 1. lönegraden) eller, på sätt även föreslagits, samtliga dessa beställningshavare eller i allt fall det övervägande flertalet av nämnda personalgrupp.

Därest endast någon del av underofficerskorpralerna (manskapet i 1. lönegraden), exempelvis hälften eller något mera, skulle överföras till underofficerskåren, förefunnes knappast skäl att i avlöningshänseende ställa dessa underofficerare på annat plan än de nuvarande underofficerarna av 2. graden. De till underofficerskåren överflyttade underofficerskorpralerna (manskap av 1. lönegraden) borde sålunda erhålla de löneförmåner å stat, som tillkomma nuvarande underofficerare av 2. graden; de borde även komma i åtnjutande av samma avlöningsbelopp enligt det ifrågasatta nya lönesystemet och av samma tillfälliga löneförbättring från och med år 1919, som avsetts för de nuvarande underofficerarna av 2. graden. De kvarvarande underofficerskorpralerna (manskap i 1. lönegraden) borde då fortfarande åtnjuta de löneförmåner, som enligt nu gällande bestämmelser tillkomma dylikt manskap, och därutöver erhålla den tillfälliga löneförbättring, som av de sakkunniga föreslås för nuvarande underofficerskorpraler (manskap i 1. lönegraden).

En överflyttning till underofficerskåren av någon del av underofficerskorpralerna (manskapet i 1. lönegraden) skulle sålunda enligt de sakkunnigas uppfattning kunna ske utan att några nya anordningar behövde vidtagas med avseende å personalens löneförhållanden. Genom en dylik överflyttning skulle större likhet i befordringshänseende vinnas mellan å ena sidan arméns och å andra sidan marinens underofficerare; de löneskalor, som enligt de sakkunnigas

riktlinjer för en definitiv löne reglering skulle gälla för underofficerare av 2. graden (sergeanter), kunde utan vidare tillämpas även på de nya underofficerarna, och den tillfälliga löneförbättring, som skulle utgå till dessa beställningshavare, kunde i enlighet därmed bestämmas.

Om åter, såsom från marinens myndigheter framhållits, militära och organisatoriska synpunkter ställa sig hindrande i vägen för att till underofficerskåren överföra allenast en del av underofficerskorpralerna (manskapet i 1. lönegraden), eller att, därest samtliga dessa beställningshavare överföras till nämnda kår, i avlöningshänseende införa någon skiljaktighet mellan dem, som vore tillsatta medelst konstitutorial, och dem, som innehade sin beställning på grund av fullmakt, lär det icke kunna undvikas att, i sammanhang med överförande till underofficerskåren av nämnda personal, vidtagna särskilda anordningar för reglering av dess löneförhållanden. Det torde nämligen icke kunna ifrågasättas att för samtliga dessa till underofficerare uppflyttade underofficerskorpraler (manskap i 1. lönegraden) tillämpa vare sig nu gällande föreskrifter om avlöning å stat för underofficerare av 2. graden eller den av de sakkunniga framlagda löneskalan för underofficerare av 2. graden (sergeanter); marinens ifrågavarande personal skulle därigenom i förhållande till jämförlig personal vid armén komma i en alltför gynnad ställning. Det blir under sådana förhållanden nödvändigt att för dessa till underofficerare uppflyttade underofficerskorpraler (manskap i 1. lönegraden) — de nya underofficerarna av 3. graden — fastställa såväl särskilda löneförmåner att uppföras å stat från och med år 1919 som ock en särskild för den definitiva löne regleringen avsedd löneskala, att läggas till grund för beräkning av den tillfälliga löneförbättring, som bör till ifrågavarande personal utgå från och med år 1919. Därvid torde böra iakttagas, att löneförmånerna för de nya underofficerarna av 3. graden böra understiga dem, som äro avsedda för underofficerare av 2. graden, men däremot — åtminstone vid normalt prisläge beträffande de naturaförmåner, som tillkomma underofficerskorpraler (manskap i 1. lönegraden) — överstiga de löneförmåner, som utgå till dylikt manskap.

Underofficerare av 2. graden (ej maskinister) vid flottan och underofficerskorpraler (manskap i 1. lönegraden) äga enligt nu gällande bestämmelser vid placering å annan ort än Stockholm och Göteborg tillgodonjuta följande löneförmåner:

	Underofficer av 2. graden	Underofficers- korpral (man- skap i 1. löne- graden).
	Kronor.	Kronor.
lön	900: —	540: —
dagavlöning	547: 50	292: —
beklädnadsersättning (beklädnadspenningar)	200: —	108: —
portionsersättning (värdet av portion)	226: 30	255: 50
ersättning för ved och ljus	100: —	—
inkvarteringsbidrag	180: —	180: —
uppmuntringspenningar	—	54: 75
Summa	2,153: 80	1,430: 25

Härtill komma för underofficerskorpral (manskap i 1. lönegraden) efter viss tids tjänstgöring två lönetillägg å tillhopa 120 kronor.

För underofficer av 3. graden, placerad å annan ort än Stockholm och Göteborg, föreslå de sakkunniga följande löneförmåner att uppföras å stat från och med år 1919:

	Kronor.
lön	600: —
dagavlöning (å 1 krona 20 öre)	438: —
beklädnadsersättning	200: —
portionsersättning	226: 30
ersättning för ved och ljus	100: —
inkvarteringsbidrag	180: —

Summa 1,744: 30

Vid placering i Stockholm eller Göteborg bör inkvarteringsbidraget till underofficer av 3. graden utgå med 240 kronor, på sätt nu är fallet beträffande såväl underofficer av 2. graden som underofficerskorpral (manskap i 1. lönegraden).

Pensionsbeloppet för underofficer av 3. graden skulle, vid bifall till de sakkunnigas förslag rörande sådan underofficers avlöning å stat, komma att uppgå till 720 kronor. Till jämförelse torde få erinras, att det nuvarande pensionsbeloppet utgör för underofficer av 2. graden 1,000 kronor, för sergeant av 1. klassen 900 kronor och för sergeant av 2. klassen 780 kronor.

Underofficer av 3. graden skulle, enligt det av marinförvaltningen och chefen för marinstaben den 26 januari 1918 avgivna förslaget, tillsättas medelst konstitutorial och efter 3 år, därest han ansåges besitta de erforderliga egenskaperna, erhålla fullmakt å beställningen. I utlåtandet den 16 mars 1918 föreslår chefen för marinstaben, att föreskrift måtte meddelas därom, att underofficer av 3. graden, som ej uppfyller fordringarna för erhållande av fullmakt, skall av vederbörande kårchef anmälas till entledigande; dock att till dylik underofficer, som entledigas av annan anledning än mindre gott uppförande och vilken icke samtidigt beredes civilanställning i statens tjänst, borde utbetalas en avskedspremie av 1,000 kronor. Chefen för kustartilleriet har i nämnda utlåtande uttalat sig i samma riktning.

Med avseende härå vilja de sakkunniga erinra, att enahanda förhållande som det, varom nu är fråga, även föreligger vid armén, där enligt gällande bestämmelser sergeant av 2. klassen tillsättes medelst konstitutorial å sergeantsbeställning vid regementet och först efter två års förlopp kan, därest han anses böra bibehållas vid beställningen, erhålla fullmakt å densamma. Någon avskedspremie eller däremot svarande förmån är emellertid icke medgiven för sergeant, som anses icke böra bibehållas vid sin beställning, utan hava dylika premier, vid armén såväl som vid marinen, hittills endast förekommit för underbefäl av manskapet.

De sakkunniga anse sig under dessa förhållanden icke kunna understödja det väckta förslaget, att avskedspremie skulle utgå till underofficer av 3. graden, som under angivna förhållanden entledigas från beställningen. Skulle emellertid i särskilda fall omständigheter föreligga, som kunna påkalla något understöd till

underofficer, vare sig vid armén eller vid marinen, vilken ansetts icke böra bibehållas vid beställningen, torde Kungl Maj:t icke sakna utvägar att bereda dylik underofficer den hjälp, som kan befinnas erforderlig.

Vad beträffar kustartilleriet, förutsätta de sakkunniga givetvis enahanda avlöningssumma för dess underofficerare av 3. graden som för flottans motsvarande underofficerare, men då avlöningsformerna beklädnadsersättning och portionsersättning icke förekomme å stat för de nuvarande underofficerarna vid kustartilleriet, kunde i stället lönen bestämmas till 800 kronor och dagavlöningen till 1 krona 82 öre för dag eller för år 664 kronor 30 öre, i vilket fall slutsumman liksom vid flottan bleve 1,744 kronor 30 öre. Vid placering i Stockholm eller Göteborg borde inkvarteringsbidraget utgå med 240 kronor. Därest avlöningsbeloppen fastställdes på nu angivet sätt, borde jämväl föreskrivas, att underofficer av 3. graden vid kustartilleriet skulle erhålla pension till lika belopp med underofficer av 3. graden vid flottan.

De sakkunniga hava därjämte lämnat redogörelse för den tillfälliga löneförbättring, som de anse böra tillkomma underofficer av 3. graden, men torde denna fråga få upptagas i samband med de övriga spörsmål beträffande tillfällig löneförbättring för viss personal av armén och marinen, varom Kungl. Maj:t denna dag avlåter särskild proposition till riksdagen.

Direktionen över flottans pensionskassa har i infordrat utlåtande den 12 april 1918 anført, att de ifrågasatta underofficerarna av 3. graden, både de, som tillsätts medelst konstitutiorial, och de, vilka tillsätts medelst fullmakt, jämlikt 2 § 1 mom. av flottans pensionskassas reglemente utan vidare bleve delägare i pensionskassan med ty åtföljande rätt för dem såväl till pension för egen del som att grundlägga gratial för änka och barn ävensom skyldighet att erlægga stadgade pensionsavgiften. Med den för underofficer av 3. graden vid flottan förutsatta lönen av 600 kronor och beklädnadsersättningen skulle jämlikt 11 § av pensionskassans reglemente pensionsförmånerna komma att utgå med pension från pensionskassan 480 kronor och fyllnadspension av statsverket 240 kronor eller tillsammans 720 kronor. Som avlöningsförmånerna vid kustartilleriet vore olika dem vid flottan, hade för kustartilleriets underofficerare av 3. graden förutsatts ett belopp av 800 kronor som lön, varigenom de skulle komma till samma totala avlöningsförmåner som motsvarande underofficerare vid flottan. För att då emellertid åvägabringa likartade pensionsbelopp borde — såsom ock före-

Direktionens
över flottans
pensionskassa
utlåtande den
12 april 1918.

slagits — meddelas den föreskriften, att underofficer av 3. graden vid kustartilleriet skulle erhålla lika pensionsförmåner som underofficerare av 3. graden vid flottan.

Enligt 22 § i pensionskassans reglemente skulle underofficer av 3. graden inrangeras i 4:e gratialklassen med ett gratial för efterlevande änka av 400 kronor, vilket belopp, därest gratialberättigade barn jämväl förefunnes, enligt 27 § i nämnda reglemente komme att ökas för ett barn med 15 procent och för vart barn därutöver med 10 procent.

Direktionen hade i yttrande den 11 oktober 1916 föreslagit, att till fänrik, som icke erhöle fullmakt och som entledigades utan rätt till pension från flottans pensionskassa, skulle återbetalas beloppet av hans erlagda pensionsavgifter. Enahanda förfaringssätt borde även komma i tillämpning beträffande med konstitutorial anställd underofficer av 3. graden, vilken icke erhöle fullmakt och på den grund entledigades. I fråga om gratialavgifterna funnes redan för sådant fall i 23 § 3 mom. av pensionskassans reglemente bestämmelse om återbetalning av avgifternas matematiska värde. Som pensionsavgifternas storlek icke vore beräknade enligt försäkringstekniska grunder, skulle ett återbetalande av pensionsavgifternas matematiska värde stöta på tekniska svårigheter, varför hela beloppet av erlagda pensionsavgifter i stället borde återbetalas.

Till sist framhöll direktionen, att frågan om att giva åt de nuvarande underofficerskorpralerna vid marinen en mera tryggad ställning syntes fått en synnerligen lycklig lösning genom det föreliggande förslaget, när de, förutom erhållandet av mera tillfredsställande avlöningsförmåner, genom vinnandet av delägarskap i flottans pensionskassa tillförsäkrades, jämte bättre pensionsförmåner, gratial för efterlämnad familj.

Marinförvaltningens
yttrande den
15 april 1918.

Marinförvaltningen har beträffande de av 1917 års lönesakkunniga föreslagna avlöningsförmånerna för underofficerare av 3. graden i infortrat yttrande den 15 april 1918 bland annat anfört att, ehuru ämbetsverket vore tveksamt, huruvida den för år 1919 ifrågasatta avlöningen för underofficerare av 3:e graden med fästat avseende å värdet av de till underofficerskorpral utgående naturaförmånerna vore likvärdig med den för dessa senare i utsikt ställda, ville dock marinförvaltningen nu icke motsätta sig sakkunnigas löneförslag, under förutsättning att skapandet av ifrågavarande 3:e underofficersgrad ur militär synpunkt vore av synnerligt värde.

Redan i det föregående (avdelning IV) har jag haft tillfälle framhålla, hurusom underofficerskorpralernas i 1. lönegraden arbetsuppgifter i det hela så fullständigt sammanfalla med underofficerarnas, att de rätteligen böra hänföras till underofficerskåren. De utredningar, som senast blivit verkställda med anledning av förut åberopade skrivelse vid 1917 års riksdag n:r 10 (punkt 21), understryka ytterligare detta förhållande. Sålunda framhåller chefen för marinstaben, med instämmande av marinens samtliga myndigheter, det berättigade i de krav, som underofficerskorpralerna sedan länge framfört ej blott beträffande förbättrade löneförhållanden utan jämväl med avseende å mera tryggad tjänsteställning och drägligare pensionsförhållanden. Jag instämmer till fullo i detta uttalande och anser frågan vara av den vikt, att den nu bör upptagas till prövning och förslag i ämnet föreläggas riksdagen. Ytterligare uppskov med denna sedan många år tillbaka uppmärksammade angelägenhet anser jag kunna äventyra rekryteringen till den för hela tjänstens behöriga gång så viktiga underofficerskåren.

Departements-
chefen.

Det gäller då att söka finna de utvägar, varigenom underofficerskorpralerna i 1. lönegraden vid en tidigare ålder än för närvarande är fallet skulle kunna erhålla ej blott tillfredsställande avlöningsförmåner utan jämväl tryggad tjänsteställning och säkerställd pensionsrätt.

I huvudsak kunna härvidlag två vägar prövas. Antingen kan, med bibehållande av de nuvarande lönegraderna, en förskjutning av antalet löner inom underofficerskårens två grader och manskapskårens 1. lönegrad åstadkommas till förmån för de högre lönerna, och härigenom ett visst antal av denna sistnämnda grad (underofficerskorpralerna) inflyttas i underofficerskårens stat, medan återstoden alltjämt upptages å manskapskåren, eller också kan manskapskårens hela eller åtminstone så gott som hela 1. lönegrad, underofficerskorpralerna, uppflyttas till underofficerskåren och där ställas på en ny lägre lönegrad, underofficerare av 3. graden. Jag anhåller att här närmare få utveckla dessa båda alternativ.

Det första alternativet, som innebär en förskjutning av antalet löner, omnämnes av 1917 års lönesakkunniga, vilka i sitt förslag till definitiv löne reglering för militärpersonalen uppföra fanjunkare (flaggunderofficerare av 1. graden) på *en* löneskala och samtliga sergeanter (underofficerare av 2. graden) likaledes på *en* löneskala. Härigenom försvinner skillnaden mellan nuvarande 1. och 2. klass sergeanter. Den förskjutning av lönerna, som kunde ifrågasättas för marinen, borde rimligtvis ske till sådan omfattning, att staterna för flaggunderofficerare

(underofficerare av 1. graden), underofficerare av 2. graden och manskapets 1. lönegrad, underofficerskorpraler, vilka nu förhålla sig till varandra som 1 : 2 : 3 (kustartilleriet 1 : 2 : 3,5), komme att till varandra intaga samma förhållande, eller 1 : 2 : 1, vilket gäller för fanjunkare, sergeanter och 1. kl. furirer vid armén. Teoretiskt sett skulle sålunda ungefär halva antalet av nuvarande manskapet i 1. lönegraden, underofficerskorpraler, uppflyttas till underofficerare av 2. gradens (sergeants) förmåner, under det att underofficerarna av 2. graden i sin ordning skulle avlämna ungefär en fjärdedel av sitt antal till flaggunderofficerarna (underofficerarna av 1. graden).

De i 1918 års statsverksproposition föreslagna staterna för flottans underofficerskår och flottans sjömanskår, den senare i vad beträffar 1:a lönegraden, skulle med hänsyn till en sådan förskjutning av lönerna ändras på följande sätt:

	från	med	till
flaggunderofficerare	243	+ 124	367
underofficerare av 2. graden	495	+ 245	740
1. lönegraden (underofficerskorpraler) ..	738	— 369	369
	Summa 1,476	—	1,476

Enligt enahanda grunder skulle den i 1918 års statsverksproposition för kustartilleriets personal föreslagna staten ändras:

	från	med	till
underofficerare av 1. graden	67	+ 33	100
underofficerare av 2. graden ..	133	+ 94	227
1. lönegraden (underofficerskorpraler)	253	— 127	126
	Summa 453	—	453

Detta alternativ innebär en viss enkelhet ur löne regleringssynpunkt och leder till att större likhet i befodringshänseende vinnes mellan å ena sidan arméns och å andra sidan marinens underofficerare, varjämte alternativet skulle kunna genomföras utan några nya anordningar med avseende å personalens löneförhållanden. Men det innebär ur organisatorisk synpunkt flera svagheter, vilket föranlett, att marinens myndigheter framställt allvarliga betänkligheter mot detsamma. Sålunda framhålles, att behovet av flaggunderofficerare, underofficerare av 2. graden och underofficerskorpraler icke står — såsom vid armén — i något bestämt

förhållande till manskapsnumerären, utan beräknas uteslutande med hänsyn till det antal befattningar, som med nödvändighet måste bestridas av ifrågavarande personal och sålunda växlar högst väsentligt å olika fartyg; å exempelvis en pansarbåt av Sverigetyp utgör antalet underofficerare och underofficerskorpraler 17 % av antalet korpraler och meniga, under det att å en undervattensbåt detta förhållande utgör 64 %. Myndigheterna betona vidare betydelsen för hela underofficerskårens såväl militära som sociala ställning av att flaggunderofficerarnas tjänsteställning hävdas, vilket fordrar, att flaggunderofficersbeställningarna begränsas till det antal, som verkligen är av behovet påkallat. Mellan underofficerare av 2. graden och underofficerskorpraler (underofficerare av 3. graden) bör alltså en viss skillnad förefinnes, så att de förre avses för viktigare underofficersplatser, såsom väbel, äldste underofficer å vaktkvarteren o. s. v. Det vore därför olämpligt att överföra endast en del av underofficerskorpralerna till underofficerslöner eller att överhuvud taget ändra de stater, som verkligen äro lämpliga för marinens vidkommande. Chefen för marinestaben anför vidare härom i sin skrivelse den 16 mars 1918: »Det torde beträffande en dylik åtgärd ytterligare böra framhållas, att därigenom kommer icke underofficerskorpralernas pensionsfråga och förbättrade ställning i övrigt att lösas. De i sjömanskåren (bland manskapet) kvarstående underofficerskorpralerna komma, även om de få sina löneförmåner något förbättrade, alltså att intaga samma ogynnsamma ställning som förut i förhållande till arméns underbefäl av motsvarande levnads- och tjänstålder. Det bör ånyo framhållas, att åtminstone flottans underofficerskorpraler äro i fråga om tjänstgöring m. m., särskilt med hänsyn till deras tjänst ombord, mera att jämnställa med arméns sergearter än med dess furirer, varför någon orättvisa mot dessa senare icke kan sägas bliva begången, därest flottans underofficerskorpraler överflyttas till en ny lägre underofficersgrad.»

Jag finner de av myndigheterna sålunda framlagda skälen mot en av tjänstens krav icke påkallad och i flera fall för tjänstens gång icke önskvärd förskjutning inom lönegraderna synnerligen övertygande. En ytterligare orsak att icke förorda denna väg för frågans lösning ligger däri, att tjänste- och pensionsförhållandena för de i manskapskåren kvarstående underofficerskorpralerna därigenom ej bliva ordnade.

Den andra utvägen, som står till buds och som förordats av marinens myndigheter, innebär, att underofficerskorpralerna i 1. lönegraden uppflyttas till underofficerskåren och där ställas på en ny lönegrad såsom underofficerare av 3. graden. Denna utväg motsvarar bäst mari-

nens behov. Det gäller här att förskaffa underofficerskorpralerna, vilka genomgått fullständig underofficersutbildning och göra underofficerstjänst, säkrare ställning och mer tryggade pensionsförhållanden än vad som nu kan ske, men ändå behålla dem i viss mån skilda från underofficerarna i övrigt. Detta kan ernås genom överflyttning av 1. lönegraden från sjömanskåren och kustartilleriets manskap till respektive flottans och kustartilleriets underofficerskår, om därvid samtidigt föreskrives, att på den nya underofficersgraden skall, med undantag beträffande löne-, pensions- och uniformsbestämmelser, tillämpas samtliga för underofficerskorpraler nu gällande föreskrifter.

Då det icke är uteslutet, att en mindre del av de befattningar, som enligt nu gällande mobiliseringstabeller äro avsedda att bestridas av underofficerskorpraler, i verkligheten kunna bestridas av korpraler, bör, såsom myndigheterna föreslagit, antalet beställningar i den nya underofficersgraden tillsvidare upptagas till ungefär samma antal, som nu är besatt med för befordran (överflyttning) lämpliga underofficerskorpraler och de vakanta underofficerskorpralslönerna upptagas i manskapskårens högsta lönegrad. Åtgärden innebär således ett mera bestämt särskiljande mellan underofficerare och manskap på så sätt, att de beställningar inom manskapets 1. lönegrad, vilkas innehavare verkligen avses för underofficerstjänst, överflyttas till underofficerskåren, medan det mindretal, vid flottan fåtal, befattningshavare, som för närvarande äro underofficerskorpraler, men vilkas tjänst kan upprätthållas av korpraler, behållas inom manskapskårens högsta lönegrad. Denna sistnämnda lönegrad blir framdeles att betrakta som en ren manskapsgrad under lämplig benämning, korpraler, såsom chefen för marininstaben i förut åberopade skrivelse den 16 mars 1918 föreslagit, eller furirer, såsom chefen för kustartilleriet i samma skrivelse ifrågasatt. Frågan om löneförhållandena för denna lönegrad liksom för övriga manskapsgrader, d. v. s. för manskapskåren i deras helhet, torde snarast och sedan numera utredningarna beträffande tillfälliga löneförbättringar för officers- och underofficerskåren avslutats, böra upptagas till prövning och i samband därmed jämväl vissa organisatoriska spörsmål beträffande manskapet, såsom om obligatorisk avgångsålder m. m., utredas. Även med hänsyn till frågan om underofficerskårens tillfälliga löneförbättring, varom Kungl. Maj:t denna dag avlåter proposition till riksdagen, är det av vikt, att underofficerskorpralerna i detta sammanhang införas på sin rätta plats inom organisationen, d. v. s. i underofficerskåren.

Myndigheterna hava föreslagit, att underofficer av 3. graden skall tillsättas medelst konstitutorial och efter 3 år erhålla fullmakt å beställning,

därest han anses besitta härför erforderliga egenskaper. Dylik bestämelse finner jag riktig och nödvändig, på det att erforderlig kontroll måtte kunna åvägabringas därå, att endast väl kvalificerad personal vinner inträde i underofficerskåren. Konstituerad underofficer av 3. graden, som ej befinnes vara lämplig att erhålla fullmakt, bör anmälas till entledigande på enahanda sätt, som nu finnes föreskrivet beträffande fänrik.

Myndigheterna föreslå, att konstituerad underofficer av 3. graden, som sålunda entledigas av annan anledning än mindre gott uppförande, bör — därest ej samtidigt beredes honom civilianställning i statens tjänst — erhålla en avskedspremie av 1,000 kronor, på det att han icke måtte ställas utan tillgångar för sitt uppehälle under den närmaste tiden efter avgången, intill dess annan anställning erhållits. 1917 års lönesakkunniga avstyrka införandet av allmänna bestämmelser om utbetalande av dylika avskedspremier och anföra som skäl härför, att sådana icke utbetalas till sergeanter av 2. klass, vilka under liknande förhållanden avskedas. Sakkunniga framhålla att, om särskilda omständigheter föreligga, som påkalla dylikt understöd, Kungl. Maj:t icke torde sakna utvägar att kunna bereda den hjälp, som kan befinnas erforderlig.

Ehuru förhållandena vid marinen och särskilt vid flottan i fråga om såväl rekryteringssättet som anställningstidens längd ställa sig väsentligt olika mot enahanda förhållanden vid armén, anser jag mig i föreliggande fråga icke böra intaga annan ståndpunkt än de sakkunniga.

Enligt hittills gällande bestämmelser äger vid flottan underofficerskorpral ävensom korpral, som uppfyllt fordringarna för befordran till underofficerskorpral, rätt till fortfarande anställning. Denna rätt gäller med vissa betygsvillkor jämväl för kustartilleriet. Myndigheterna hemställa nu, att denna rätt skall borttagas, varigenom — och sedan underofficerskorpralerna övergått till underofficerare av 3. graden — manskapspensionering i vanlig mening icke skulle för framtiden förekomma inom marinen. Onekligen har denna rätt givit marinens organisation en viss traditionellt tryggad prägel och därigenom möjligen verkat till rekryteringsens underlättande, åtminstone beträffande sådan personal, som över huvud taget tänkt försöka stanna på den militära banan, men då det antal underofficerskorpraler och korpraler, som hädanefter såsom sådana skulle komma att stå kvar i tjänst, torde bliva ytterst ringa, synes den tvekan beträffande borttagande av nämnda rätt, som tidigare yppat sig, numera kunna bortfalla.

Chefen för marinstaben har föreslagit, att som villkor för befordran till underofficer av 2. graden skulle uppställas att med godkännande vitsord hava genomgått en särskild utbildningskurs i företrädesvis all-

mänbildande ämnen samt i det eller de huvudämnen, som beröra vederbörande yrkesgren. Chefen för kustartilleriet anser, att en sådan utbildningskurs (påbyggnad på underofficersskolan) åtminstone tillsvidare icke bör uppställas som kompetensvilkor för befordran till underofficer av 2. graden, enär underofficersskolan redan fyller alla berättigade anspråk på omfattningen av för underofficersutbildningen erforderliga ämnen av allmänbildande natur.

Frågan om vidareutbildning i första hand i allmänbildande ämnen för underofficerare anser jag visserligen vara av stor betydelse, men fordran på sådan utbildning innebär å andra sidan en skärpning av villkoren för befordran. I varje fall står detta spörsmål vid sidan av den föreliggande frågan om underofficerskorpralers överförande till underofficerare av 3. graden, ty denna utbildning förutsättes — och har tidigare förutsatts — som kompetensprov icke till underofficer av 3. graden utan till underofficer av 2. graden. Frågan torde därför icke böra upptagas till prövning i detta sammanhang utan i samband med andra utbildningsfrågor.

Övriga av myndigheterna föreslagna organisatoriska åtgärder anser jag mig böra förorda, och innefatta dessa åtgärder i huvudsak följande.

Flottans underofficerskår skulle komma att utgöras av
 flaggunderofficerare,
 underofficerare av 2. graden och
 underofficerare av 3. graden.

Flaggunderofficer, underofficer av 2. graden samt sådan underofficer av 3. graden, som uppfyllt därför stadgade fordringar, böra utnämnas av vederbörande stationsbefälhavare medelst fullmakt; annan underofficer av 3. graden bör förordnas av vederbörande stationsbefälhavare medelst konstitutorial.

Fordringarna för att kunna konstitueras till underofficer av 3. graden böra vara desamma, som för närvarande gälla för befordran till underofficerskorpral. Konstituerad underofficer av 3. graden, som har minst 3 års tjänstetid i denna grad, bör erhålla fullmakt, därest han uppfyllt de fordringar, som för närvarande i reglemente för marinen, del I, § 29: 1 äro föreskrivna för att kunna utnämnas till underofficer av 2. graden. Konstituerad underofficer av 3. graden, som efter 3 års tjänstetid i denna grad ej uppfyller fordringarna för erhållande av fullmakt, skall av vederbörande kårchef anmälas till entledigande, för så vitt ej orsaken härtill är, att han ej i tid kunnat erhålla sådana kommanderingar, som förutsättas i nyssnämnda reglementsparagraf, i vilket fall med den slutliga prövningen skall anstå, till dess tillfälle att fylla fordringarna enligt samma paragraf blivit honom berett.

För att kunna befordras till underofficer av 2. graden bör bland annat fordras en tjänstetid som konstituerad eller fullmakterad underofficer av minst 5 år.

Kustartilleriets underofficerskår skulle komma att utgöras av underofficerare av 1. graden, underofficerare av 2. graden och underofficerare av 3. graden.

Underofficer av 1. och 2. graden ävensom sådan underofficer av 3. graden, som uppfyllt därför stadgade fordringar, böra utnämnas av chefen för kustartilleriet medelst fullmakt, annan underofficer av 3. graden bör förordnas av chefen för kustartilleriet medelst konstitutorial.

Fordringarna för att kunna konstitueras till underofficer av 3. graden böra vara desamma, som för närvarande stadgas i reglemente för marinen, del III, § 25: 3 för befordran till underofficer av 2. graden. Konstituerad underofficer av 3. graden bör av chefen för kustartilleriet utnämnas medelst fullmakt, om han, sedan 3 år förflutit sedan den dag konstitutorialet dagtecknades, uppfyllt nämnda fordringar och icke givit anledning till sådan anmärkning, att han bör entledigas.

För att kunna befordras till underofficer av 2. graden bör fordras en tjänstetid som konstituerad eller fullmakterad underofficer av minst 5 år. I övrigt böra nu gällande bestämmelser för befordran följas.

Bestämmelserna för befordran till underofficer av 3. graden böra så avfattas, att, om det i undantagsfall befinnes vara för tjänsten behöfligt eller önskvärt, att äldre beprövat manskap kvarstår i tjänst, vilket kan inträffa med avseende å vissa yrkesmän — särskilt inom ekonomi- och hantverksavdelningarna — dylikt manskap, där det ej kan anställas som daglönare, må, även om fullt godkännande betyg i underofficersskola saknas, efter viss tjänstetid kunna förordnas till underofficer av 3. graden. En dylik person kan på sådant sätt tillföra staten sitt arbete intill pensionsåldern och då avskedas med underofficers av 3. graden pension.

Därest, såsom här förordats, 1. lönegraden inom sjömanskåren och kustartilleriets manskap i stort sett överflyttas till resp. underofficerskår, bör ur militära och organisatoriska synpunkter någon skiljaktighet i avlöningshänseende icke införas mellan de underofficerare av 3. graden, vilka tillsättas medelst konstitutorial och dem, som tillsättas med fullmakt. Då dessa underofficerare icke torde böra komma i åtnjutande av samma avlöningsförmåner, som tillkomma underofficerare av 2. graden, blir det erforderligt att för underofficerare av 3. graden uppföra särskilda

avlöningsförmåner å stat, vilka stå i lämpligt förhållande till de förmåner, som tillerkännas övriga underofficerare.

De avlöningsförmåner, som 1917 års lönesakkunniga föreslagit för underofficer av 3. graden, synas mig visserligen tämligen lågt satta, men anser jag dock förslaget i förevarande avseende vara av beskaffenhet att böra förordas; och skulle sålunda underofficer av 3. graden vid flottan erhålla följande förmåner att uppföras å stat från och med år 1919:

Fast lön	kronor 600: —
Beklädnadsersättning	» 200: —
Ersättning för ved och ljus	» 100: —
	Summa kronor 900: —,

vartill komma dels dagavlönning å 1 krona 20 öre, eller för år 438 kronor, att utgå i den ordning reglemente för marinen bestämmer, och dels inkvarteringsersättning, vid Karlskrona station beräknad till 180 kronor. Om härtill lägges den för underofficer beräknade portionsersättningen å 62 öre om dagen eller för år 226 kronor 30 öre, uppkommer ett sammanlagt avlöningsbelopp för år av 1,744 kronor 30 öre.

Vid kustartilleriet, där avlöningsformerna beklädnadsersättning och portionsersättning icke förekomma, böra följande förmåner uppföras å stat från och med år 1919:

Lön	kronor 800: —
Dagavlönning å 1,82	» 664: 30
Ersättning för ved och ljus	» 100: —
	Summa kronor 1,564: 30,

vartill kommer inkvarteringsersättning, i kustfästning beräknad till 180 kronor, eller sammanlagt 1,744 kronor 30 öre.

Inkvarteringsersättningen för underofficerare av 3. graden bör utgå för flottan vid Stockholms station och för kustartilleriet i Stockholm eller Göteborg med 240 kronor. Chefen för kustartilleriet har framhållit, att frågan om inkvartering måste ordnas för de underofficerare av 3. graden vid kustartilleriet, som ej bliva förlagda tillsammans med manskapet. Några särskilda åtgärder i detta avseende synas dock icke vara erforderliga, då underofficerare av 3. graden antingen erhålla inkvarteringsersättning, enligt vad nyss sagts, eller också förläggas inom

kasernerna, där de redan nu såsom underofficerskorpraler så gott som utan undantag äro förlagda till egna rum, skilda från manskapets logement.

Beträffande förmåner under sjökommendering för underofficerare av 3. graden har jag förutsatt, att dessa förmåner icke skulle komma att belasta flottans, respektive kustartilleriets övningsanslag, varav ifrågavarande förmåner bestridas, i högre grad än vad dessa anslag för närvarande belastas på grund av underofficerskorpralernas förmåner under sjökommendering, varför någon ökning av ifrågavarande anslag icke behöver ifrågakomma.

För underofficerare av 3. graden vid flottan blir pensionsbeloppet med här förutsatt lön 720 kronor. Bestämmelser böra utfärdas av innehåll, att underofficer av 3. graden vid kustartilleriet skall erhålla pension till lika belopp med underofficer av 3. graden vid flottan.

I likhet med direktionen över flottans pensionskassa anser jag, att genom ändring av flottans pensionskassas reglemente bör stadgas, att till medelst konstitutorial anställd underofficer av 3. graden, som entledigas utan rätt till pension genom flottans pensionskassa, bör återbetalas beloppet av hans erlagda pensionsavgifter. Konstituerad underofficer av 3. graden vinner nämligen icke bestående anställning vid marinen förr än fullmakt erhålles, men han har skyldighet att under prövotiden erlagga stadgade pensions- och gratialavgifter. Det synes då icke vara med rättvisa och billighet förenligt att, därest beställningshavaren vid prövotidens utgång entledigas, flottans pensionskassa tillgodogör sig de av honom erlagda avgifterna.

I likhet med myndigheterna anser jag, att underofficerare av 3. graden böra bära den för övriga underofficerare fastställda uniformen, men med endast en chevron (underofficerare av 2. graden hava för närvarande två samt flaggunderofficerare och underofficerare av 1. graden tre chevroner) ävensom att inskränkningar böra göras med avseende på vissa uniformspersedlar.

Mot införande av en ny lägre underofficersgrad vid marinen har gjorts den invändningen, att underofficerskårens anseende härigenom skulle komma att neddragas. Jag kan icke finna en dylik uppfattning riktig. Ty det bör hållas i minnet, att den personal, varom här är fråga, avlagt underofficersexamen, tjänstgör som underofficerare och under alla förhållanden avses att en gång vinna inträde i underofficerskåren. Samtliga fordringar för att vinna inträde i denna kår bibehållas. Inträdet sker blott tidigare än vad för närvarande är fallet, varför förslaget innebär en föryngring av kåren, men ingalunda någon nedsättning

av kårens kvalifikationer. Och därtill kommer, att en markerad skillnad alltjämt bibehålles mellan å ena sidan flaggunderofficerare (underofficerare av 1. graden) och underofficerare av 2. graden samt å andra sidan underofficerare av 3. graden, å vilka sistnämnda skulle tillämpas samtliga för underofficerskorpraler nu gällande föreskrifter, med undantag beträffande löne-, pensions- och uniformsbestämmelser.

Såsom redan flera gånger framhållits, bör principen för tillkomsten av den nya underofficersgraden vara den, att hela 1:a lönegraden överflyttas. Vid den första uppsättning, som avses äga rum år 1919, måste emellertid några jämkningar häri äga rum. Enligt vad jag tidigare anfört, har chefen för marininstaben uttalat, att det icke vore uteslutet, att en mindre del av de befattningar, som enligt nu gällande mobiliseringsstabeller vore avsedda att bestridas av underofficerskorpraler, skulle kunna bestridas av korpraler. Jag finner det erforderligt att taga hänsyn härtill, men torde de närmare beräkningarna i detta avseende bliva beroende på det program för ersättning av förslitna och byggande av nya fartyg, som kan bliva fastställt att gälla, efter det flottans nuvarande nybyggnadsperiod med år 1919 utgått. Ävenledes måste hänsyn tagas till det förhållandet, att bland de nuvarande underofficerskorpralerna finnas några, som icke lämpa sig för överflyttning till underofficerare av 3. graden. Med iakttagande härav och i anslutning till chefens för marininstaben nyss åberopade uttalande förordar jag, att i staten för flottans underofficerskår för år 1919 antalet löner för underofficerare av 3. graden bestämmes på sådant sätt, att det kommer att motsvara det i innevarande års statsverksproposition för sjömanskårens 1:a lönegrad förutsatta antalet löner eller 738, minskat med nuvarande antalet vakanser, eller 63 — och skulle alltså antalet löner komma att utgöra (738—63 =) 675.

Återstående 63 löner böra för år 1919 upptagas för sjömanskårens 1. lönegrad. Skulle det emellertid inträffa, att under sagda år icke hela antalet beställningar för underofficerare av 3. graden, eller 675, anses kunna besättas med lämplig personal, utan att ett något större antal, än vad för närvarande beräknas, anses böra stå kvar i sjömanskårens 1. lönegrad, torde riksdagens medgivande böra utverkas, att obesatta löner för underofficerare av 3. graden må enligt Kungl. Maj:ts beprövande disponeras till ökande av antalet löner inom sjömanskårens 1. lönegrad utöver 63, dock att sammanlagda antalet löner för underofficerare av 3. graden och för manskap i sjömanskårens 1. lönegrad ej får överstiga 738.

Chefen för kustartilleriet har i förevarande hänseende utgått från att den ifrågavarande omorganisationen med hänsyn till tjänstens krav

endast bör avse underofficerskorpraler i 1. lönegraden och sålunda icke beröra underofficerskorpraler i 2. lönegraden. Nämnda chef har beträffande överflyttningen av underofficerskorpraler i 1: lönegraden till underofficerare av 3. graden uttalat sig i samma riktning som chefen för marininstaben, men förutsätter, att beställningarna i den nya underofficersgraden nu skulle upptagas till samma antal, som för närvarande är besatt med för befordran lämpliga underofficerskorpraler, ökat med 20 % av de nu vakanta underofficerskorpralälönerna. Då vissa svårigheter föreligga att nu bestämma, huru många underofficerskorpraler, som år 1919 kunna vara lämpliga för överflyttning, torde beräkningen av antalet låta sig göra på det sättet, att alla nuvarande underofficerskorpraler i 1:a lönegraden förutsättas lämpliga för befordran, varemot den föreslagna ökningen med 20 % av vakansantalet uteslutes. Härigenom skulle enahanda beräkningsgrunder komma till tillämpning för kustartilleriet som för flottan. Visserligen blir härigenom vid kustartilleriet en jämförelsevis mindre del av beställningarna inom 1:a lönegraden än vid flottan överflyttad till underofficerare av 3. graden, men torde vid kustartilleriet ett något större antal befattningar, som för närvarande avses att bestridas av underofficerskorpraler, kunna uppehållas av korpraler (furirer), än vad fallet är vid flottan. Den i 1918 års statsverksproposition föreslagna staten för kustartilleriets personal upptager 253 beställningar i manskapets 1:a lönegrad. Om härifrån drages nuvarande antalet vakanser inom denna lönegrad, eller 70, erhålles det antal av $(253 - 70 =)$ 183 beställningar, som för år 1919 bör uppföras på stat för underofficerare av 3. graden vid kustartilleriet, medan 70 beställningar böra kvarstå inom 1:a lönegraden för manskapet. I likhet med vad som föreslagits beträffande flottan bör riksdagens medgivande utverkas därtill, att obesatta löner för underofficerare av 3. graden må enligt Kungl. Maj:ts beprövande disponeras till ökande av antalet löner för kustartilleriets manskap i 1:a lönegraden utöver 70, dock att sammanlagda antalet löner för underofficerare av 3. graden och för kustartilleriets manskap i 1:a lönegraden ej får överstiga 253.

Enligt från marinförvaltningen inkomna beräkningar, mot vilka jag icke har något att erinra, skulle det här ifrågasatta överflyttandet av underofficerskorpraler i 1. lönegraden till underofficerare av 3. graden komma att förorsaka ändringar beträffande beloppen av vissa i de till innevarande års riksdag under femte huvudtiteln upptagna anslagen. Härtill återkommer jag i det följande.

Jag anhåller att i detta sammanhang få underställa Kungl. Maj:ts prövning en av 1917 års lönesakkunniga gjord hemställan om ändring i gällande stater för flottans sjömanskår och för kustartilleriets personal därhän, att andra lönetillägget må kunna komma manskap i 2. lönegraden till godo efter kortare tid än vad för närvarande är föreskrivet. Denna fråga ligger visserligen helt vid sidan av de övriga spörsmål, som jag här fått tillfälle framlägga, men då den avser en jämkning i nämnda stater, vari vissa ändringar redan förut av mig förordats, torde den lämpligen kunna här behandlas.

Nyssnämnda lönesakkunniga hava i skrivelse den 17 april 1918 anmält, att de på anförda skäl icke ansett sig kunna för närvarande föreslå någon tillfällig löneförbättring till vissa korpraler vid flottan, på sätt föreslagits i propositionen nr 158 till 1917 års riksdag. Men de sakkunniga hava fäst sin uppmärksamhet på den till staterna för flottans sjömanskår och för kustartilleriets personal fogade anmärkningen av innehåll, att till den av manskapet i 2. lönegraden, som är underofficerskorpral eller korpral, skall utgå ett första lönetillägg av 10 kronor i månaden efter en tjänstetid av minst 4 år och ett andra lönetillägg av 5 kronor i månaden efter minst 12 års tjänstetid. En så lång tidsintervall som 8 år för åtnjutande av ålderstillägg torde icke vara stadgad inom något annat område av statstjänst, och som befordran till underofficerskorpral i allmänhet vunnes inom kortare tid, komme andra lönetillägget endast ett fåtal till godo. Då de sakkunniga i sitt utkast till definitiv löne reglering genomgående föreslagit treårsintervaller mellan ålderstilläggs tillträdande, ansågo sig de sakkunniga böra hemställa om ändring i förevarande stater därhän, att andra lönetillägget måtte kunna komma ifrågavarande manskap till godo tre år efter det första lönetilläggets tillträdande, alltså efter 7 år.

Marinförvaltningen och chefen för marinstaben hava i infortrat yttrande av den 18 april 1918 tillstyrkt de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende.

Såsom jag redan tidigare anført, torde det vara av synnerlig vikt, att frågan om manskapskärernas avlöningsförhållanden med det snaraste upptages till prövning. Oberoende härav synes mig det av 1917 års lönesakkunniga framställda förslaget kunna och böra genomföras, och jag anser mig hava desto större skäl att redan nu förorda bifall till det samma, som en stor del åtminstone av flottans korpraler äro gifta och i trängande behov av förbättrade lönevillkor. Enligt av de sakkunniga verkställda beräkningar, mot vilka jag icke har något att erinra, skulle

kostnaden för den föreslagna omläggningen uppgå för flottan till 35,000 kronor och för kustartilleriet till 5,000 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställer jag, att framställning måtte göras till innevarande års riksdag dels om sådan ändring från och med år 1919 i vederbörlig anmärkning i staterna för flottans sjömanskår och för kustartilleriets personal, att orden »minst 144 månader (12 år)» utbytas mot »minst 84 månader (7 år)», dels ock om höjning av anslagsposten till lönetillägg i staten för flottans sjömanskår med 35,000 kronor och i staten för kustartilleriets personal med 5,000 kronor.

Med tillämpning av vad jag sålunda anført skulle staterna för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår, å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan samt för kustartilleriets personal för år 1919 få följande utseende:

Stat

för flottans underofficerskår.

Antal.		Fast lön.	Beklädnads- ersätt- ning.	Ersätt- ning för ved och ljus.	Summa.
1	Flaggunderofficer	900	200	130	1,230
242	D:o	217,800	48,400	31,460	297,660
1	Underofficer av 2:a graden.....	900	200	100	1,200
494	D:o	444,600	98,800	49,400	592,800
1	Underofficer av 3:e graden.....	600	200	100	900
674	D:o	404,400	134,800	67,400	606,600
	Ökning i fasta lönen å 240 kronor till förslagsvis 96 flaggunderofficerare (ma- skinister)	23,040	—	—	23,040
1,413	Summa högst kronor	1,092,240	282,600	148,590	1,523,430

Anmärkingar:

1:o. Av ovannämnda antal flaggunderofficerare och underofficerare av 2:a graden skola minst 192, högst 384 vara maskinister.

2:o. Dagavlönning å 2 kronor 50 öre till flaggunderofficer (maskinist), 2 kronor 15 öre till flaggunderofficer (ej maskinist) och underofficer av 2:a graden (maskinist), 1 krona 50 öre till underofficer av 2:a graden (ej maskinist) samt 1 krona 20 öre till underofficer av 3:e graden eller halv dagavlönning efter vartdera av förestående belopp tillkommer i den ordning, reglemente för marinen bestämmer.

3:o. Till underofficer, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för marinen bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknat belopp av:

	vid Karlskrona station:	vid Stockholms station:
för flaggunderofficer.....	240 kronor	300 kronor
» underofficer av 2:a eller 3:e graden	180 »	240 »

4:o. Underofficers av 2:a graden löneförmåner må utgå till högst 10 kokkar eller hovmästare, korpraler, som visat framstående skicklighet i egen yrkesgren; och må vad av det härför erforderliga medelsbelopp är odisponerat användas för att tilldela kokkar och hovmästare, korpraler, avlöning i sjömanskårens 1:a lönegrad utöver antalet löner enligt stat för samma lönegrad, dock att antalet härigenom avlönade kokkar och hovmästare i sjömanskårens 1:a lönegrad ej må överstiga antalet av de för ändamålet disponibla underofficerslönerna.

5:o. Skulle det bestämda antalet underofficerare av 3:e graden icke finnas fulltaligt, må de löner, som i följd därav sakna innehavare, till så stor del, som erfordras, användas till avlöning åt manskap i sjömanskårens 1:a lönegrad, dock att sammanlagda antalet löner för underofficerare av 3:e graden och i sjömanskårens 1:a lönegrad icke må överstiga 738.

Stat

för flottans sjömanskår.

Antal.		Kronor.	Summa.
1	1:a lönegraden { 12 månaders månadslön à 45 kronor } { dagavlönning à 80 öre i 365 dagar }	832	—
62	D:o d:o	51,584	—
1	2:a lönegraden { 12 månaders månadslön à 23 kronor } { dagavlönning à 60 öre i 365 dagar }	495	—
1,589	D:o d:o	786,555	—
1	3:e lönegraden { 12 månaders månadslön à 15 kronor } { dagavlönning à 50 öre i 365 dagar }	362	50
1,046	D:o d:o	379,175	—
1	4:e lönegraden { 12 månaders månadslön à 12 kronor } { dagavlönning à 30 öre i 365 dagar }	253	50
1,024	D:o d:o	259,584	—
3,725	D:o		1,478,841
	Rekryteringsmedel:		
	Legs, räknad efter 12,50 kronor per år av anställningstiden, samt anställningspremier för en årlig rekryteringskon- tingent av 1,000 man, förslagsvis högst	115,000	—
	Rekryteringskostnader, förslagsvis högst	32,000	147,000
	Arvode åt 137 kompanikorpraler à 5 kronor i månaden	—	8,220
	Uppmuntringspenningar, förslagsvis högst	—	25,000
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis högst	—	162,000
	Lönertillegg, förslagsvis högst	—	175,000
	Summa högst kronor	—	—
			1,996,061

Anmärkingar:

1:o. Skulle det sålunda bestämda antalet i någon av de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som i följd därav sakna innehavare, till så stor del, som erfordras, användas till avlöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande av lega och anställningspremier, om det härför ovan förslagsvis beräknade beloppet visar sig otillräckligt.

2:o. Uppmuntringspenningar utgå under tjänstgöring i land till manskap, som tillhöra 1:a, 2:a eller 3:e uppmuntringsklassen, med respektive 15, 10 och 5 öre om dagen, enligt de för dagavlönings åtnjutande gällande grunder.

3:o. Det manskap, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äger under tjänstgöring i land och den, som är gift eller är änkling med minderårigt barn, även under annan tjänstgöring att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp för underofficerskorpral vid Karlskrona station av 15 kronor och vid Stockholms station av 20 kronor samt för övrigt manskap vid den förra stationen av 10 kronor och vid den senare av 15 kronor, allt under förutsättning att det ovan till inkvarteringsbidrag förslagsvis beräknade beloppet icke överskrider; dock att den av manskapet, som befordrats till underofficer över stat, äger att, även om han är ogift, under angiven förutsättning åtnjuta ovan nämnt inkvarteringsbidrag jämväl under annan tjänstgöring än i land.

4:o. Till den, som tillhör 1:a lönegraden, utgår, om han vid sjömanskåren innehar en tjänstetid av minst 108 månader (9 år), ett första lönetillägg av 5 kronor i månaden och, om han vid kåren innehar en tjänstetid av minst 144 månader (12 år), ett andra lönetillägg av 5 kronor i månaden.

Till den, som tillhör 2:a lönegraden och är underofficerskorpral eller korpral, utgår, om han vid sjömanskåren innehar en tjänstetid av minst 48 månader (4 år), varav minst 12 månader såsom korpral, ett första lönetillägg av 10 kronor i månaden och, om han vid kåren innehar en tjänstetid av minst 84 månader (7 år), ett andra lönetillägg av 5 kronor i månaden.

5:o. Vid beräkning av tjänstetid vid sjömanskåren äger den, som karlskrivits från skeppsgossekåren eller i egenskap av värnpliktig tjänstgjort vid flottan eller före anställningen varit inmönstrad till sjöfart eller antagits i högre lönegrad än den lägsta, att tillgodoräkna sig extra tjänstetid enligt de bestämmelser, som av Konungen meddelas.

Stat

å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan.

Antal.		Kronor.	Summa.
Officerskåren.			
5	Flaggmän	dagavlöning å 7 kr. i 365 dagar	12,775
9	Kommendörer	» » 6 » » 365 »	19,710
44	Kommendörkapten	» » 5 » » 365 »	80,300
131	Kaptener	» » 4 » » 365 »	191,260
165	Löjtnanter, underlöjtnanter och fänrikar	» » 3 » » 365 »	180,675
354			484,720
Underofficerskåren.			
243	Flaggunderofficerare, dagavlöning å 2 kr. 15 öre i 365 dagar		190,694 25
495	Underofficerare av 2:a graden, dagavlöning å 1 kr. 50 öre i 365 dagar		271,012 50
675	Underofficerare av 3:e graden, dagavlöning å 1 kr. 20 öre i 365 dagar		295,650
	Ökning i dagavlöning å 35 öre till förslagsvis 96 flaggunderofficerare (maskinister) i 365 dagar		12,264
	Ökning i dagavlöning å 65 öre till förslagsvis 192 underofficerare av 2:a graden (maskinister) i 365 dagar		45,552
1,413		Summa högst kronor	1,299,892 75

Stat

för kustartilleriets personal.

Antal.	I. Lön och dagavlönning m. m.	Kronor.	Kronor.	Summa.
	Officerare.			
1	Chef för kustartilleriet:			
	lön	8,000		
	dagavlönning å 7 kronor	2,555	10,555	
1	Överste:			
	lön	6,000		
	dagavlönning å 6 kronor	2,190	8,190	
1	Överste	—	8,190	
1	Överstelöjtnant:			
	lön	4,500		
	dagavlönning å 5 kronor	1,825	6,325	
3	Överstelöjtnanter	—	18,975	
1	Major:			
	lön	4,000		
	dagavlönning å 5 kronor	1,825	5,825	
7	Majorer	—	40,775	
1	Kaptän av 1:a klassen:			
	lön	3,400		
	dagavlönning å 4 kronor	1,460	4,860	
27	Kaptener av 1:a klassen.....	—	131,220	
1	Kaptän av 2:a klassen:			
	lön	2,400		
	dagavlönning å 4 kronor	1,460	3,860	
23	Kaptener av 2:a klassen.....	—	88,780	
1	Löjtnant:			
	lön	1,500		
	dagavlönning å 3 kronor	1,095	2,595	
68	Transport	—	330,150	

Antal.		Kronor.	Kronor.	Summa.
68	Transport	—	330,150	
48	Löjtnanter	—	124,560	
1	Underlöjtnant eller fänrik:			
	lön	720		
	dagavlönning å 3 kronor	1,095	1,815	
23	Underlöjtnanter och fänrikar	—	41,745	498,270
140	Reservofficerare under tjänstgöring.			
1	Reservlöjtnant:			
	lön under 6 månader å 125 kronor	750		
	dagavlönning å 3 kronor under 6 månader...	540	1,290	
1	Reservlöjtnant	—	1,290	
1	Reservunderlöjtnant:			
	lön under 6 månader å 60 kronor	360		
	dagavlönning å 3 kronor under 6 månader...	540	900	
4	Reservunderlöjtnanter.....	—	3,600	
1	Fänrik i reserven, utbildad till artilleritjänst:			
	lön under 45 dagar å 1.97 kronor	88 65		
	dagavlönning å 3 kronor i 45 dagar	135	223 65	
27	Fänrikar i reserven, utbildade till artilleritjänst	—	6,038 55	13,342 20
35	Underofficerare.			
1	Underofficer av 1:a graden:			
	lön	1,200		
	dagavlönning å 2.50 kronor	912 50		
	ersättning för ljus och ved	130	2,242 50	
66	Underofficerare av 1:a graden	—	148,005	
1	Underofficer av 2:a graden:			
	lön	1,100		
	dagavlönning å 2.12 kronor	773 80		
	ersättning för ljus och ved	100	1,973 80	
132	Underofficerare av 2:a graden	—	260,541 60	
200	Transport	—	412,762 90	511,612 20

Antal		Kronor.		Kronor.		Summa.	
200	Transport	—	—	412,762	90	511,612	20
1	Underofficer av 3:e graden:						
	lön	800	—				
	dagavlöning å 1.82 kronor	664	30				
	ersättning för ljus och ved	100	—	1,564	30		
182	Underofficerare av 3:e graden	—	—	284,702	60	699,029	80
383	Manskap.						
1	1:a lönegraden:						
	lön	540	—				
	dagavlöning å 80 öre	292	—	832	—		
69	1:a lönegraden	—	—	57,408	—		
1	2:a lönegraden:						
	lön	276	—				
	dagavlöning å 60 öre	219	—	495	—		
352	2:a lönegraden	—	—	174,240	—		
1	3:e lönegraden:						
	lön	180	—				
	dagavlöning å 50 öre	182	50	362	50		
424	3:e lönegraden	—	—	153,700	—		
1	4:e lönegraden:						
	lön	144	—				
	dagavlöning å 30 öre	109	50	253	50		
256	4:e lönegraden	—	—	64,896	—	452,187	—
1,105							
	II. Arvoden.						
1	Regementspastor	—	—	1,000	—		
1	Fästningspredikant	—	—	120	—	1,120	—
2							
	III. Rekryteringsmedel.						
	Legaträknad efter 12 kronor 50 öre per år av anställningstiden, samt anställningspremier för en årlig rekryteringskontingent av 400 man, förslagsvis högst	—	—	50,000	—		
	Rekryteringskostnader, förslagsvis högst	—	—	15,000	—	65,000	—
	Transport	—	—	—	—	1,728,949	—

Antal.		Kronor.	Kronor.	Summa.
	Transport	—	—	1,728,949
IV. Inkvarteringsbidrag.				
	Inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare, förslagsvis högst	—	72,135	
	Inkvarteringsbidrag för underofficerskorpraler, förslagsvis högst	—	1,000	73,135
V. Lönetillägg och uppmuntrings- penningar.				
	Lönetillägg, förslagsvis högst	—	20,000	
	Uppmuntringspenningar, förslagsvis högst	—	14,000	34,000
VI. Beklädnadshjälp till reservofficers- aspiranter och fänrikar i reserven.				
31	Reservofficersaspiranter, beklädnadshjälp å 300 kronor	—	9,300	
28	Fänrikar i reserven, beklädnadshjälp å 200 kronor	—	5,600	14,900
	Summa kronor	—	—	1,850,984

Anmärkningar:

1:o. Officer, jämväl reservofficer under tjänstgöring, och underofficer, som icke åtnjuta fri bostad i kronans hus, uppbära inkvarteringsbidrag med ett efter år räknat belopp av:

	i kustfästning kronor	i Stockholm eller Göteborg kronor
generalsperson	—	1,500
överste	900	1,200
överstelöjtnant eller major	600	1,000
kapten	400	500
subalternofficer	300	400
underofficer av 1:a graden	240	300
underofficer av 2:a eller 3:e graden	180	240

Officer eller underofficer, som är gift eller är änklings med hemmavarande barn, uppbär, om på grund av förhållandena å förläggningssorten endast sådan bostad i kronans hus finnes att tilldelas honom, att han därstädes icke kan ordna eget hushåll, ävenledes inkvarteringsbidrag till ovan angivna belopp.

2:o. Underofficer över stat, oavsett om han är gift, ogift eller änklings, ävensom underofficerskorpral med en tjänstetid vid kustartilleriet av minst 72 månader (6 år), som är gift eller är änklings med minderårigt barn och som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, åtnjuter inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp av 15 kronor i kustfästning och 20 kronor i Stockholm eller Göteborg.

3:o. Skulle det här ovan bestämda antalet manskap i någon av de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som till följd därav sakna innehavare, till så stor del, som erfordras, användas till avlöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande av lega och anställningspremier, om det under III här ovan beräknade beloppet därtill visar sig otillräckligt.

4:o. Uppmuntringspenningar utgå under tjänstgöring i land till manskap, som tillhör 1:a, 2:a eller 3:e uppmuntringsklassen, med respektive 15, 10 och 5 öre om dagen enligt de för dagavlönings åtnjutande gällande grunder.

5:o. Till den, som tillhör 1:a lönegraden, utgår, om han vid kustartilleriet innehar en tjänstetid av minst 108 månader (9 år), ett första lönetillägg av 5 kronor i månaden och, om han vid kustartilleriet innehar en tjänstetid av minst 144 månader (12 år), ett andra lönetillägg av 5 kronor i månaden.

Till den, som tillhör 2:a lönegraden och är underofficerskorpral eller korpral, utgår, om han vid kustartilleriet innehar en tjänstetid av minst 48 månader (4 år), varav minst 12 månader som korpral, ett första lönetillägg av 10 kronor i månaden och, om han vid kustartilleriet innehar en tjänstetid av minst 84 månader (7 år), ett andra lönetillägg av 5 kronor i månaden.

6:o. Vid beräkning av tjänstetid vid kustartilleriet äger den, som i egenskap av värnpliktig tjänstgjort vid detta vapen eller antagits i högre lönegrad än den lägsta, att tillgodoräkna sig extra tjänstetid enligt de bestämmelser, som av Konungen meddelas.

7:o. Skulle det bestämda antalet underofficerare av 3:e graden icke finnas fulltaligt, må de löner, som i följd därav sakna innehavare, till så stor del, som erfordras, användas till avlöning åt manskap i 1:a lönegraden, dock att sammanlagda antalet löner för underofficerare av 3:e graden och i 1:a lönegraden icke må överstiga 253.

Överflyttandet av vid ingången av år 1919 förefintliga underofficerskorpraler till den nya underofficersgraden bör, allmänt sett, ske på sådant sätt, att till underofficerare av 3. graden med fullmakt hänföras de underofficerskorpraler i 1. lönegraden, som dels uppfyllt samtliga för befordran till underofficer av 2. graden nu stadgade fordringar, dels innehava en tjänstetid i 1. lönegraden av 3 år eller därutöver, dels ock där visat prov på erforderlig duglighet och lämplighet i övrigt. Till underofficerare av 3. graden med konstitutorial böra hänföras de underofficerskorpraler i 1. lönegraden, som genomgått samtliga för befordran till underofficer av 2. graden nu stadgade skolor och kurser, men vilkas tjänstetid i 1. lönegraden understiger 3 år eller vilka, ehuru de ej anses lämpliga för befordran med fullmakt, likväl prövas lämpliga att erhålla konstitutorial. Av chefen för kustartilleriet har föreslagits, att fullmakt skulle för de nuvarande underofficerskorpralerna vid kustartilleriet kunna erhållas efter 1½ års tjänst i 1. lönegraden, men då 3 års tjänst med konstitutorial även för kustartilleriets vidkommande generellt förutsättes för den nya graden, lär den bestämmelse böra äga tillämpning redan nu, varigenom för övrigt överensstämme med flottan i detta avseende erhålles.

Vissa tillämpningsfrågor torde vid överflyttandet av de vid ingången av år 1919 förefintliga underofficerskorpralerna få bliva beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Detta kan exempelvis gälla vid flottan bedömandet av spörsmålet om vissa nu fastställda villkor för befordran till underofficer och vid kustartilleriet frågan om överflyttande av de nuvarande underofficerskorpraler, som vunnit befordran på grund av lång tjänstetid eller som

erhållit lön på stat i 1:a lönegraden, utan att slutlig kurs vid underofficersskolan ännu avlagts.

Genom överflyttning av manskapets 1:a lönegrad till underofficerskåren försvinner framdeles denna lönegrad som sådan. Under övergångstiden står dock en del manskap kvar i denna lönegrad, och då antalet av detta manskap kan växla, kunna löner inom lönegraden bliva vakanta. Dessa torde då enligt Kungl. Maj:ts beprövande kunna få användas för till konstituering till underofficerare av 3:e graden kompetenta korpraler, som icke kunna erhålla konstitutorial på grund av brist på löner inom denna grad.

Genom den här förordade överflyttningen av underofficerskorpralerna i 1. lönegraden till underofficerskåren löses för framtiden den fråga om pensionering av viss i tjänst kvarstående personal, som utgjort föremål för utredning av de sakkunniga, som tillsatts år 1912 och år 1917. Jag tillåter mig erinra om att pensioneringsfrågan, sådan den förelades 1917 års riksdag, icke gällde hela underofficerskorpralsgraden som sådan, utan endast ett antal överåriga underofficerskorpralar ävensom korpraler, vilka ansetts böra stå kvar i tjänst i vissa mindre krävande befattningar eller vilka i vissa fall fått kvarstå av rena barmhärtighetsskäl. 1912 års sakkunniga, som tänkt sig, att pensionsåldern för manskap skulle inträda vid uppnådda 50 levnadsår, hade framlagt helt nya grunder för manskapspensionering. 1917 års sakkunniga föreslogo, att rätten till fortfarande anställning skulle borttagas för framtiden och att de nuvarande manskapsbefattningar, där marinen behövde äldre beprövat folk, skulle överflyttas till en ny lägre underofficersgrad eller till nya månadslönarstater med delaktighet i flottans pensionskassa. Denna organisationsfråga framlades ej då för riksdagen, men oberoende därav avläts förslag om nya pensioneringsgrunder för manskapet, på det att otjänstbar personal måtte snarast möjligt kunna utmönstras. Riksdagen fann visserligen, att starka skäl förelåge för tillgodoseende av dessa överårigas intressen, men att detta kunde ske genom att åt dem beviljades lämpligt avvägda tilläggs pensioner. Skulle förslaget om inrättandet av 3. gradens underofficerare vid marinen vinna bifall, löses därigenom, såsom förut nämnts, för framtiden frågan om pensionering av sådan personal, som nu anses böra stå kvar i vissa mindre krävande befattningar.

Det återstår emellertid att återupptaga frågan om pensionering av det nu i tjänst varande överåriga manskap, vilket av en eller annan

anledning fått kvarstå i tjänst. Jag anhåller nu att få lämna en översikt av denna fråga, sådan den utvecklats sig efter 1917 års riksdag, samt att i anslutning till sagda riksdags uttalande få avgiva förslag å tilläggspensioner för ifrågakvarstående personal.

VII. Utredningar — verkställda med anledning av 1917 års riksdags skrivelse nr 10 — beträffande tilläggspensioner åt visst ännu i tjänst kvarstående, äldre manskap vid marinen, samt förslag till dylika tilläggspensioner.

Med anledning av riksdagens skrivelse nr 10 år 1917 (punkt 21) anmodades marinförvaltningen genom ämbetskrivelse den 6 augusti 1917 att inkomma med förteckning å samtliga bland marinens manskap kvarstående överåriga och otjänstbara personer, beträffande vilka framställning till riksdagen om tilläggspensioner skulle kunna ifrågasättas, tillika med alla de uppgifter angående dessa personer, som kunde erfordras för avläsande av en sådan framställning; och skulle därjämte förslag avlämnas i avseende å beloppet av de tilläggspensioner, som borde för dem begäras.

Ämbetskrivelse till marinförvaltningen den 6 augusti 1917.

Med anledning av denna ämbetskrivelse inkom marinförvaltningen, som i ärendet införskaffat uppgifter från stationsbefälhavarna vid flottans stationer samt regements- och kårchefer vid kustartilleriet, den 27 september 1917 med anmälan, att vid kustartilleriet ej funnes något kvarstående överårigt och otjänstbart manskap, beträffande vilket framställning om erhållande av pension kunde förekomma, varemot vid flottan funnes — enligt bifogad förteckning — sammanlagt 42 underofficerskorpraler eller korpraler, därav 38 å Karlskrona station och 4 å Stockholms station, vilka vid 1917 års utgång uppnått 50 års ålder och hade en tjänstetid av minst 20 år. Av dessa 42 man voro 16 jämlikt reglemente för marinen del I § 36 mom. 3 berättigade till fortfarande anställning i sjömans kåren. Av förteckningen framgår, att levnadsåldern för samtliga dessa överåriga växlade från 52 till 84 år samt tjänstetiden från 21 till 63 år.

Marinförvaltningens skrivelse den 27 september 1917.

Vad beträffar storleken av de tilläggspensioner, som borde föreslås, utgick ämbetsverket från propositionen nr 268 till 1917 års riksdag, däri förutsattes, att pensionsbeloppet skulle vid en tjänstetid av 20 år utgöra för manskap i 1. lönegraden 500 kronor, för manskap i 2. lönegraden 400 kronor och för manskap i 3. lönegraden 350 kronor; för varje fullt tjänstår utöver 20 skulle pensionsbeloppet höjas för manskap

i 1. lönegraden med 20 kronor, i 2. lönegraden med 15 kronor och i 3. lönegraden med 10 kronor, dock att högsta sammanlagda pensionsbeloppet skulle utgöra respektive 700 kronor, 550 kronor och 450 kronor. De tilläggs pensioner, som ämbetsverket enligt dessa grunder ville föreslå, utgjorde för:

		Kronor per år:
3:e matroskompaniet	10 Åhlfelt	460
	14 Björkander	365
	25 Berg	500
	46 Nicklasson	515
	50 Forsberg	365
	257 Olsson	365
	281 Pettersson	515
	282 Larsson	365
	283 Gummesson	365
	284 Månsson	405
5:e matroskompaniet	31 Ljunggren	500
	162 Håkansson	365
	164 Nilsson	515
	166 Elmgren	365
	172 Mattsson	365
	173 Ekström	405
	1:a ekonomikompaniet	17 Wahlgren
37 Olsson		500
40 Bernqvist		500
102 Söderqvist		595 *)
203 Svensson		555
401 Pettersson		405
403 Böklund		405
444 Andersson		460
1:a eldarskompaniet	33 Börjesson	515
	34 Thorsson	365
	40 Magnusson	400
	46 Carlsson	515
	59 Elmström	365
	80 Andersson	405

*) Beloppet rättat enligt direktionens över flottans pensionskassa yttrande den 22 oktober 1917 (se nedan).

		Kronor per år:
1:a eldarkompaniet	133 Mattsson	325
	375 Larsson	310
1:a hantverkskompaniet	1 Englander	515
	13 Svensson	405
	61 Andersson	405
	67 Nordström	405
	151 Löfgren	460
	152 Carlsson	460
4:e matroskompaniet	14 Åström	460
	68 Falkman	460
2:a ekonomikompaniet	11 Pettersson	405
	2 Melander	460
Sammanlagt	42 man	18,155 kronor.

I infordrat yttrande av den 22 oktober 1917 har direktionen över flottans pensionskassa tillstyrkt avlåtande av proposition till riksdagen om tilläggspensioner till ifrågavarande manskap i enlighet med marinförvaltningens förslag.

Direktionens över flottans pensionskassa yttrande den 22 oktober 1917.

Slutligen har statskontoret i infordrat yttrande den 1 december 1917 uttalat, att pensionerna enligt de föreslagna grunderna syntes bliva väl avpassade. Då det icke torde kunna ifrågasättas, att tilläggspensionerna skulle utgå förr än med ingången av år 1919, syntes lämpligen böra så ordnas, att ifrågavarande manskap lämnade sin anställning med utgången av år 1918. Av handlingarna framginge, att några av ifrågavarande manskap ansåges författningsenligt berättigade till fortfarande anställning i sjömanskåren och alltså ej torde kunna utan egen ansökan entledigas. För dessa borde därför som förutsättning för att komma i åtnjutande av tilläggspension föreskrivas, att ansökning ingåves om entledigande med 1918 års utgång. Vidare syntes böra stadgas, att bestämmelserna i reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap av den 31 oktober 1879 borde i tillämpliga delar, exempelvis i fråga om utbetalning av pension, förlust av pension m. m., böra tillämpas jämväl å tilläggspensionen. Pensionerna till ifrågavarande manskap komme att utgå från förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, och det syntes då lämpligt, att tilläggspensionerna anvisades att utgå från samma anslag. Såvitt av föreliggande handlingar framginge, skulle kostnaden för år 1919 för de föreslagna tilläggspensio-

Statskontorets yttrande den 1 december 1917.

nerna belöpa sig till något mer än 18,000 kronor, och borde anslaget av sådan anledning höjas från sitt nuvarande belopp, 251,300 kronor, till 270,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot de sålunda framlagda beräkningarna och förslagen har jag icke något att erinra.

Emellertid synes mig en viss varsamhet böra iakttagas beträffande bestämmandet av tidpunkten för avskedande av här ifrågavarande personal, av vilka de flesta stått så länge i tjänst eller uppnått så hög ålder, att de i viss mån kunna göra anspråk på trotjänarens undantagsställning. Flera av dem innehava dessutom sådana befattningar, att ett ombyte nu icke skulle vara till tjänstens fördel. Jag anser på den grund, att för de nuvarande överåriga underofficerskorpralerna och korpralerna bör avskedandet icke ovillkorligen fastställas till 1918 års utgång, utan efter vederbörligt beprövande kunna bestämmas till lämplig tidpunkt efter samma års utgång, dock inom viss begränsad tid därefter. Jag förordar alltså, att förslag till riksdagen avlåtes därom, att riksdagen måtte medgiva, att till en var av nu ifrågavarande manskap, som avskedas med eller efter 1918 års utgång eller efter ingiven ansökning om avsked vid eller efter nämnda tidpunkt entledigas, må från tiden för avskedet av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå tilläggspension med sådant belopp, att den honom enligt nu gällande pensioneringsgrunder tillkommande pension tillsammans med tilläggspensionen uppgår till vad som med tillämpning av i propositionen nr 268 till 1917 års riksdag föreslagna pensioneringsgrunder skulle hava tillkommit honom i pension. Givetvis böra bestämmelserna i reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 i tillämpliga delar gälla även beträffande tilläggspensionerna.

Efter enahanda grunder lära tilläggspensioner framdeles böra utgå till övrigt manskap vid marinen, som vunnit eller före utgången av år 1918 kan komma att vinna anställning vid marinen och som är eller kommer att bliva berättigat till fortfarande anställning enligt vad för närvarande är stadgat, men som icke vinner anställning såsom underofficerare av 3. graden, allt efter som detta manskap, efter att hava tjänat staten under minst 20 år, uppnår en levnadsålder av 50 år. Antalet dylika pensionärer torde bliva obetydligt, och särskilt vid kustartilleriet, där för närvarande ingen överårig blivit anmäld till pensionering, torde tilläggspensioner framdeles endast undantagsvis kunna ifrågakomma. De mindre kostnader, som härav kunna föranledas, torde få bestridas av nyssnämnda förslagsanslag.

VIII. Sammanfattande kostnadsberäkning och hemställen.

Jag anser mig till sist böra lämna en sammanfattande översikt av kostnader, som skulle föranledas av det av mig i det föregående förordade förslaget till överflyttande av underofficerskorpraler till underofficerare av 3. graden samt till avkortning av tiden för tillträddandet till andra lönetillägget för manskap i 2. lönegraden vid flottan och kustartilleriet.

Kostnadsberäkning.

Anslagen till avlöning för flottans kårer och stater och för kustartilleriets personal skulle komma att *ökas* med resp. 288,222 och 115,410 kronor eller med sammanlagt 403,632 kronor. Däremot skulle följande anslag komma att *minska*s, nämligen: anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna med 78,300 kronor, anslaget till förstärkning av nämnda anslag med 35,235 kronor, anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan med 24,570 kronor, anslaget till förstärkning av nämnda anslag med 11,056 kronor 50 öre, anslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap med 20,313 kronor, anslaget till förstärkning av sistnämnda anslag med 9,140 kronor 85 öre, anslaget till naturaunderhåll åt personal vid kustartilleriet med 38,741 kronor 10 öre samt anslaget till förstärkning av sistnämnda anslag med 17,433 kronor 50 öre. Den sammanlagda kostnadsminskningen uppgår till 234,789 kronor 95 öre. Om denna summa drages från den sammanlagda kostnadsökningen, 403,632 kronor, uppstår en *totalökning* av $(403,632 - 234,789: 95 =)$ 168,842 kronor 5 öre.

Av denna totalökning hänföra sig 128,842 kronor 5 öre till förslaget om överflyttande av underofficerskorpraler till underofficerare av 3. graden samt 40,000 kronor till förslaget om avkortning i tiden för tillträddandet till andra lönetillägget för manskap i 2. lönegraden. Såsom framgår av den proposition rörande tillfällig löneförbättring åt viss personal vid marinen, som Kungl. Maj:t denna dag avlåter till riksdagen, skulle emellertid en minskning i anslaget för tillfällig löneförbättring till viss marinens personal av i runt tal 100,000 kronor uppstå, därest den nya 3. underofficersgraden inrättades. Den verkliga kostnadsökning, som vid bifall till förslaget beträffande den nya underofficersgraden skulle uppkomma, inskränker sig sålunda till omkring 28,000 kronor.

Då innevarande års riksdag redan fattat beslut beträffande såväl flottans och kustartilleriets beklädnadsanslag som kustartilleriets naturaunderhållsanslag, torde de jämkningar i nämnda anslag ävensom beträffande flottans naturaunderhållsanslag, som föranledas av nu angivna

minskningar, kunna tagas i betraktande först i statsverkspropositionen till 1919 års riksdag. Däremot lära nya stater för år 1919 för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår, å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan samt för kustartilleriets personal nu bära underställas riksdagens prövning.

Pensioneringen av nu i tjänst varande överårigt manskap skulle, såsom förut visats, föranleda en höjning av det å ordinarie stat under riksstatens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap med 18,700 kronor.

I proposition (nr 341) den 22 nästlidna mars har Kungl. Maj:t, med anledning av i propositionen förordad omorganisation av skeppsgosseutbildningen, föreslagit ökning av förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 6,341,969 kronor, med 269,922 kronor 50 öre till 6,611,891 kronor 50 öre eller i jämnat tal till 6,611,892 kronor. På grund av vad i nu förevarande proposition föreslagits, bör denna ökning höjas med ytterligare 288,222 kronor, varigenom anslagets belopp för år 1919 skulle komma att uppgå till 6,900,114 kronor.

Hemställan.

På grund av vad jag i det föregående anført, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, under förutsättning att vad nu finnes stadgat om rätt till fortfarande anställning för visst manskap vid marinen upphäves i fråga om det manskap, som efter ingången av år 1919 vinner anställning vid marinen, täcktes — med ändring av de i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag under femte huvudtiteln samt i förberörda proposition nr 341 framställda förslag, såvitt de beröras av här nedan under a) och b) gjorda framställningar — föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig i det föregående förordade staterna för år 1919 för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår, å dagavlöning till officerare och underofficerare vid flottan samt för kustartilleriets personal;

b) i riksstaten för år 1919 öka ej mindre förslagsanslaget till avlöning för flottans kårer och stater, nu 6,341,969 kronor, med 558,145 kronor till 6,900,114 kronor, än även förslagsanslaget till avlöning åt kustartilleriets personal, nu 1,616,726 kronor, med 160,418 kronor till 1,777,144 kronor;

c) förklara, att underofficer av 3. graden vid kustartilleriet må erhålla pension till lika belopp som underofficer av 3. graden vid flottan;

d) medgiva,

att till en var av förut omförmält, överårigt manskap, som avskedas med eller efter 1918 års utgång eller ock efter ingiven ansökning om avsked vid eller efter nämnda tidpunkt entledigas, må från tiden för avskedet av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå tilläggspension med sådant belopp, att den honom enligt reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 samt kungörelsen den 13 augusti 1909 tillkommande pension tillsammans med tilläggspensionen uppgår till vad som med tillämpning av förberörda, i propositionen nr 268 till 1917 års riksdag föreslagna pensioneringsgrunder skulle hava tillkommit honom i pension;

att tilläggspension enligt enahanda grunder må från nämnda anslag utgå till övrigt manskap vid marinen, som vunnit eller före utgången av år 1918 kan komma att vinna anställning vid marinen och som är eller kommer att bliva berättigat till fortfarande anställning enligt vad för närvarande är stadgat, allt efter som detta manskap, efter att hava tjänat staten under minst 20 år, uppnår en levnadsålder av 50 år; samt

e) för bestridande av de kostnader, som föranledas av de under d) här ovan framställda förslag, höja det å ordinarie stat under riksstatsens tionde huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, nu 251,300 kronor, med 18,700 kronor till 270,000 kronor.

Till vad departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

Carl Ridderstad.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Kort historisk återblick beträffande underofficerskorpralsinstitutionen	5
Matroskåren år 1824	5
Underofficerskåren och beställningen underofficerskorpral år 1841	5
Första-klass matrosor 1852	6
Flottan och skärgårdsartilleriet 1866. Sammanslagning 1873	6
Underofficerskåren enligt 1875 års reglemente	6
Indragning av 3. gradens underofficerare 1876	7
Underofficerskorpralerna i 1875 och 1894 års reglementen	7
II. Översikt av flottans nuvarande organisation, i vad berör frågan om underofficerskorpralerna	7
Underofficerskåren och sjömanskåren	7
Fordringar för befordran till underofficerskorpral m. m.	9
Fordringar för utnämning till underofficer	10
Levnadsålder vid befordran till underofficerskorpral, underofficer av 2. graden och flaggunderofficer	10
Underofficerskorpralers avlöningsförmåner	11
III. Översikt av kustartilleriets nuvarande organisation, i vad berör frågan om underofficerskorpralerna	12
Underofficerskåren och manskapet	12
Fordringar för utnämning till underofficer	14
Levnadsålder vid befordran till underofficerskorpral och underofficerare av 2. och 1. graden	14
Underofficerskorprals löneförmåner	15
IV. Tidigare uttalanden och förslag beträffande underofficerskorpralerna	16
Sakkunnigas förslag till ändrad organisation av flottans sjömanskår, avgivet den 23 juli 1904	16
Sakkunnigas förslag till ändrad organisation av sjömanskåren, avgivet den 5 oktober 1908	18
Sakkunnigas förslag och betänkande angående befordran till och inom underofficerskåren vid flottan, avgivet den 20 december 1913	18
Sakkunnigas betänkande och förslag rörande Könereglering för marinens personal, avgivna den 19 januari 1916	19

Sid.

1912 års sakkunnigas betänkande med förslag dels beträffande skyldighet för marinens stammanskap att vid viss levnadsålder avgå ur tjänst och dels beträffande höjning av pensionerna åt sagda manskap, avgivet den 8 juni 1916	22
1917 års sakkunnigas för ytterligare granskning av frågan om förhöjning av pensionerna för marinens stammanskap betänkande	22
Marinförvaltningens förslag till provisorisk lonereglering från och med år 1918 av den 5 mars 1917	23
Proposition nr 158 till 1917 års riksdag	23
Sakkunnigas rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen betänkande och förslag	23
Samtliga underofficerskorpralers vid flottan, stam, skrivelse den 10 januari 1918	25
Underofficerskorpralernas vid Karlskrona kustartilleriregemente skrivelse den 14 november 1917	27
Departementschefen	27
V. Tidigare uttalanden och förslag beträffande pensionering av vissa äldre till underofficerare ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler vid marinen	28
Nuvarande pensioneringsgrunder	28
1912 års sakkunnigas betänkande med förslag dels beträffande skyldighet för marinens stammanskap att vid viss levnadsålder avgå ur tjänst och dels beträffande höjning av pensionerna åt sagda manskap, avgivet den 8 juni 1916	29
Myndigheternas utlåtanden	31
1917 års sakkunnigas för ytterligare granskning av frågan om förhöjning av pensionerna för marinens stammanskap betänkande	33
Uttalande i stadsrådsprotokollet till propositionen nr 268 till 1917 års riksdag	38
Propositionen nr 268 till 1917 års riksdag	42
Riksdagens skrivelse år 1917 nr 10	44
VI. Utredningar — verkställda med anledning av 1917 års riksdags skrivelse nr 10 — beträffande överflyttande av vissa ej befordrade underofficerskorpraler och korpraler till en ny lägre underofficersgrad eller till månadslönarstat, samt förslag till inrättande av en ny lägre underofficersgrad vid marinen, benämnd underofficerare av 3. graden	46
Nådigt brev den 6 juli 1917	46
Chefens för marinstaben skrivelse den 10 september 1917	47
Remiss till marinförvaltningen och chefen för marinstaben den 20 september 1917 ..	47
Marinförvaltningens och chefens för marinstaben utlåtande den 26 januari 1917	48
Chefens för marinstaben och chefens för kustartilleriet skrivelse den 16 mars 1918	53
Sakkunnigas rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen utlåtande den 6 april 1918	57
Direktionens över flottans pensionskassa utlåtande den 12 april 1918	61
Marinförvaltningens yttrande den 15 april 1918	62
Departementschefen	63

	Sid.
VII. Utredningar — verkställda med anledning av 1917 års riksdagsskrivelse nr 10 — beträffande tilläggspensioner åt visst annu i tjänst kvarstående, äldre manskap vid marinen, samt förslag till dylika tilläggspensioner.....	85
Ämbetskrivelse till marinförvaltningen den 6 augusti 1917	85
Marinförvaltningens skrivelse den 29 september 1917	85
Direktionens över flottans pensionskassa yttrande den 22 oktober 1917.....	87
Statskontorets yttrande den 1 december 1917	87
Departementschefen	88
VIII. Sammanfattande kostnadsberäkning och hemställan	89
Kostnadsberäkning.....	89
Hemställan	90